

015497/1928/30

III

1102

Sprawozdanie

Chojnickiego Wydziału Powiatowego

z

Administracji

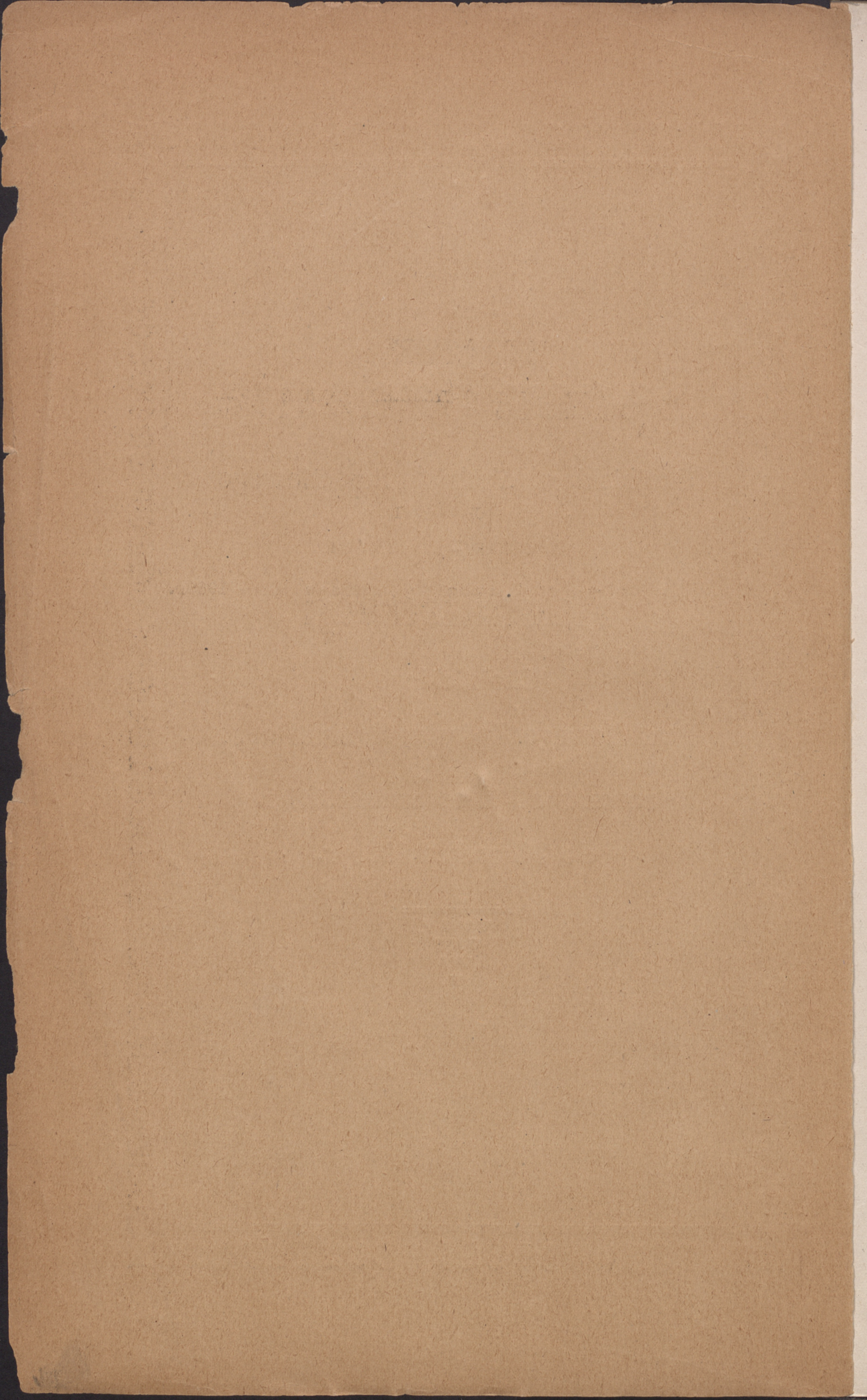
Chojnickiego

Powiatowego Związku Komunalnego

za czas od 1. stycznia 1928 r.

do 31. marca 1930 r.

Szambelan Stanisław Sikorski

SPRAWOZDANIE

CHOJNICKIEGO WYDZIAŁU - POWIATOWEGO

Z

Administracji

CHOJNICKIEGO

POWIATOWEGO ZWIĄZKU KOMUNALNEGO

za czas od 1.stycznia 1928r.do 31.marca 1930r.

R. l. p.

ś. p.

Szambelan Stanisław Sikorski

W dniu 29.czerwca 1929r.nieubłagana śmierć wyrwała nagle z szeregu czokowych mężów Pomorza i wiernych synów Polski śp.Szambelana Stanisława Sikorskiego,pierwszego Starostę powiatu chojnickiego w Odrodzonej Polsce.

Spółeczeństwo powiatu chojnickiego utraciło w Nim jednego z najlepszych i najszlachetniejszych synów ziemi Pomorskiej,który podczas zaboru był głównym kierownikiem życia polskiego w powiecie chojnickim i który odrodzonemu Państwu Polskiemu,w szczególności samorządowi powiatu chojnickiego,oddawał do końca najofiarniej Swe myśli i siły.

Straciliśmy w śp.Szambelanie Stanisławie Sikorskim ten typ obywatela,na jakim byt,rozwój i przyszłość Polski winny się oprzeć. Nie służył On żadnej partji,żadnej grupie politycznej czy stanowej,nie była również pobudką Jego czynów chęć zdobycia taniej popularności w tem czy innym środowisku.Pożytek Państwa,dobro Narodu i wiara w dobrą wolę skłóconych częstokroć z sobą ludzi różnych obozów,oto były drogowskazy,któremi kierował się zmarły w Swej pracy obywatelskiej i społecznej.

Na stanowisku pierwszego Starosty powiatu chojnickiego położył śp.Szambelan Stanisław Sikorski w trzyletniej zmuđnej i ciężkiej pracy znaczne zasługi około rozwoju Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego.Warunki,w których objął w roku 1920 władzę po Niemcach,stawily Go przed zadaniem niesłychanie trudnem.

Przejął on bowiem w zarząd majątek,drogi i inne dziedziny samorządu powiatowego,położone na terenie powiatu chojnickiego, w stanie zniszczonym i zaniedbanym wskutek gospodarki wojennej i bez personelu urzędniczego,który wyemigrował do Niemiec.

Dzięki wytrwałej i nieustrudzonej pracy oraz gorącemu pragnieniu służenia Odrodzonej Ojczyźnie wszelkimi siłami zdołał śp.Szambelan Stanisław Sikorski z personelem do służby administracyjnej mało przygotowanym przewyciężyć piętrzące się przed Nim trudności i postawić administrację Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego na wysokim poziomie.

Wydział - Powiatowy i całe społeczeństwo powiatu chojnickiego pomne zasług śp.Szambelana Stanisława Sikorskiego,który był wzorem Obywatela - Polaka,zachowa zawsze wdzięczną o Nim pamięć.

R. i. p.

1870

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Stosownie do § 127 ordynacji powiatowej z dnia
13.grudnia 1872r.
19.marca 1881r. Wydział przedkłada Sejmikowi Powiatowemu
sprawozdanie z administracji Chojnickiego Powiatowego Związku
Komunalnego za czas od 1.stycznia 1928r.do 31.marca 1930r.

R O Z D Z I A Ł I.

Organizacja Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego.

A. SEJMIK - POWIATOWY

/Według stanu z dnia 31.marca 1930r./

Organ uchwalający.

Podstawy prawne: Ordynacja powiatowa dla prowincji wschodnio i zachodnio
pruskiej, pomorskiej, śląskiej i saskiej z dnia 13.grudnia 1872r.
w brzmieniu ustawy z dnia 19.marca 1881r./Zbiór Ustaw pruskich
str.179/ §§ 113 - 129 i rozporządzenie Ministra byłej Dzielni-
cy Pruskiej z dnia 12.sierpnia 1921r./Dz.Ustaw Nr.71 poz.492/.

Przewodniczący: Starosta Powiatowy p.o.Dr.Józef Zaleski
radca wojewódzki.

Zastępca Przewodniczącego:

I.deputowany Kopiński, adwokat i notariusz, w Chojnicach,

II.deputowany ks.dziekan i delegat Szula Alfons, proboszcz,
w Konarzynach.

Członkowie:

- 1.Babiński Władysław, rolnik w Bądzmierowicach/Łąg/,
- 2.Bakoś Wojciech, mistrz rzeźn.w Chojnicach /Chojnice/,
- 3.Ks.Czapiewski Józef, proboszcz w Swornegaciach /Leśno/,
- 4.Czarnowski Wincenty, rolnik w Zapędowie /Rytel/,
- 5.Galikowski Juljan, nauczyciel w Skoszewie/Borzy szkowy/,
- 6.Gibas Jan, prac.umysł. w Chojnicach /Chojnice/,

7. Gierszewski Jan, rolnik w Ostrowitem /Lichnowy/,
8. Gierszewski Józef, rolnik w Męcikale /Nowacerkiew/,
9. Gierszewski Wincenty, krawiec w R y t l u /Rytel/,
10. Główozewski Jan, ziemianin w Jeziorkach/Nowacerkiew/,
11. Ks. Gröning Bernard, proboszcz w Brusach /Brusy/,
12. H i n z Józef, robotnik w Ciecholewach /Konarzyny/,
13. Huzarek Franciszek, rolnik w Pawłótku /Nowacerkiew/,
14. Jagalski Bolesław, rolnik w Brusach /Brusy/,
15. Jutrzenka Teofil, robotnik w Karsinie /Wiele/,
16. Kaletta Jan, hotelista w Chojnicach /Chojnice/,
17. Kamiński Juljan, rolnik w Zapceniu /Konarzyny/,
18. Karnowski Jan, sędzia S.O. w Chojnicach / Leśno /,
19. Lew Kiedrowski Aug., rolnik w Brzeźnie /Borzyszkowy/,
20. Kliński Włodzimierz, ziemianin w Kłodni / R y t e l /,
21. Konitzer Aleksander, budowniczy w Czersku / C z e r s k /,
22. Kopicki Feliks, adwokat i not. w Chojnicach /Chojnice/,
23. Kropidłowski Damazy, rolnik w Przyjaźni / Ł ą g /,
24. Leszczyński Józef, robotnik w Żabnie / L e ś n o /,
25. Lewiński Jan, rolnik w Wielu / W i e l e /,
26. Lipski Franciszek, rolnik w Karsinie / W i e l e /,
27. Lougear Brunon, zegarmistrz w Chojnicach /Chojnice/,
28. Dr. Machowiński Antoni, lekarz w Chojnicach /Lichnowy/,
29. Ostrowski Józef, drogerzysta w Czersku / C z e r s k /,
30. Osowski I. Franciszek, rolnik w Osowie / B r u s y /,
31. Pruszek Alojzy, ziemianin w Krojantach/Nowacerkiew/,
32. Pujanek Józef, rolnik w Starych Prusach /Łąg/,
33. Raczkowski Jan, kupiec w Czersku / C z e r s k /,
34. Reding Michał, rolnik w Łosinach / R y t e l /,
35. Ks. Schulz Alfons, dziekan i prob. w Konarzynach /Konarzyny/,
36. Sikorski Edmund, ziemianin w Leśnie / L e ś n o /,
37. Skubicki Józef, robotnik w Czersku / C z e r s k /,
38. Słapa Oton, adwokat w Chojnicach /Chojnice/,
39. Słomiński Józef, nauczyciel w Gliźnie / Borzyszkowy/,
40. Ks. Sochaczewski Leon, proboszcz w Lichnowach /Lichnowy/,

41. Sowiński Władysław,	kupiec	w Łęgu / Łąg /,
42. Steinhilber Fryderyk,	przemysłowiec	w Chojnicach / Chojnice /,
43. Świątek Andrzej,	murarz	w Czersku / Czersk /,
44. Trzebiatowski Zmuda Wład.,	rolnik	w Łąkiem / Borzyszkowy /,
45. Ks. Tychnowski Leon,	proboszcz	w Borzyszkowach / Borzyszkow ^{wy} /,
46. Ważyński Leon,	kupiec	w Wielu / Wiele /,
47. Ks. Wilm Albert,	proboszcz	w Ostrowitem / Lichnowy /,
48. Wróblewski Leonard,	kupiec	w Brusach / Brusy /,
49. Zieliński Jakób,	rolnik	w Borowym Młynie / Konarzyny /,

Według zawodów przedstawia się skład Sejmiku następująco:

rolników	20
duchownych	6
kupaów	6
rzemieślników	4
robotników	4
nauczycieli	2
adwokatów	2
sędzia	1
przemysłowców	2
lekarz	1
pracowników komunalnych /Kasy Chorych/	1
	<hr/>
	49

Z pośród rolników jest 10 przedstawicieli własności włościańskiej mniejszej, 6 przedstawicieli własności włościańskiej średniej i większej i 4 przedstawicieli własności ziemiańskiej.

W roku 1929 kończyła się czteroletnia kadencja dotychczasowego Sejmiku - Powiatowego, wybranego w roku 1925, wobec czego przeprowadzono z początkiem roku 1930 nowe wybory do Sejmiku - Powiatowego powiatu chojnickiego i to na podstawie rozporządzenia Ministra byłej Dzielnicy Pruskiej z dnia 12. sierpnia 1921r. /Dz. U. Rz. P. poz. 492/ oraz regulaminu wyborczego z tejże daty /Dz. U. M. b. dz. pr. Nr. 26 poz. 178/. Jako dzień wyborów został ustalony, tak jak w reszcie powiatów Pomorza, 5. stycznia 1930r. Trzytygodniowy okres zgłoszenia list w okręgach wiejskich upływał z dniem 27. listopa-

da 1929r. Okręgów wiejskich jest 9, wybierających ogółem 37 członków Sejmiku Powiatowego. Okręgi miejskie t.j. Chojnice i Czersk, wybierają ogółem 12 członków Sejmiku, i to drogą wyborów pośrednich przez rady miejskie na zasadzie proporcjonalności.

Z uwagi na powodzenie, jakie miała w akcji wyborczej dla Rady Miejskiej w Chojnicach tegoż samego roku myśl utworzenia wspólnej polskiej listy z wyłączeniem socjalistów, ówczesny starosta powiatowy pan dr. Józef Rżóska na szeregu zebrań w poszczególnych okręgach wyborczych uzyskał zgodę ludności na tworzenie wspólnej polskiej listy pod nazwą "Zjednoczenie Polaków". Przy ustalaniu list nie kierowano się względami partyjnymi; akcja cała miała charakter raczej bezpośredniego porozumienia się ludności miejscowej co do ustanowienia jako kandydatów osób najbardziej poważanych.

W ten sposób w siedmiu z dziewięciu okręgów wyborczych wiejskich, wskutek wpłynięcia jednej tylko listy "Zjednoczenia Polaków", głosowanie nie odbyło się wogóle i kandydaci "Zjednoczenia" przeszli wszyscy. Okręgi te, prócz jednego, posiadają ludność prawie o 100% narodowości polskiej; w jednym okręgu ludność narodowości niemieckiej stanowi 25%, jednakże lista niemiecka została unieważniona ze względów formalnych.

W pozostałych dwóch okręgach zgłoszono ważnych list kilka. Mianowicie w jednym okręgu, w którym ludność narodowości niemieckiej stanowi 70%, zgłoszona została prócz listy "Zjednoczenia Polaków" lista niemiecka, w drugim okręgu, którego ludność jest prawie wyłącznie narodowości polskiej, wskutek przeciwności na tle lokalnym, zgłoszono prócz "Zjednoczenia Polaków" dwie listy dalsze. Wybory w dniu 5. stycznia 1930r. dały wynik następujący: W pierwszym okręgu lista "Zjednoczenia Polaków" otrzymała 1 mandat, lista niemiecka 3 mandaty, co odpowiada stosunkowi ludnościowemu. W drugim okręgu lista "Zjednoczenia Polaków" zdobyła wszystkie mandaty. Udział w głosowaniu był, jak na wybory samorządowe, wysoki, bo wynosił w obu okręgach 66% uprawnionych do głosowania.

W ten sposób ludność wiejska narodowości polskiej po-

wiatu chojnickiego, która w wyborach do poprzedniego Sejmiku Powiatowego głosowała rozbita na szereg list partyjnych, dała w akcji wyborczej do obecnego Sejmiku Powiatowego dowód niespotykanej w reszcie Polski jedności.

Przedstawiciele okręgów miejskich zostali wybrani : w Chojnicach dnia 3. stycznia i w Czersku dnia 8. stycznia 1930r.

Wybrany w ten sposób Sejmik Powiatowy, którego skład osobowy został podany na wstępie, zebrał się na pierwsze swe posiedzenie w dniu 29. stycznia 1930r., celem dokonania przedewszystkiem wyboru Wydziału - Powiatowego.

Również i dla tych wyborów powstała myśl utworzenia wspólnej listy. Zgłoszono wprawdzie listę drugą, która jednak zebrała na siebie tylko 6 głosów, podczas gdy na listę porozumienia padło głosów 41. W ten sposób wszyscy sześciu członkowie Wydziału Powiatowego wyszli z listy porozumienia.

Władze samorządu powiatowego były zgodne w tem, iż w swem sprawozdaniu administracyjnem były uprawnione do podania opinii publicznej w Polsce wiadomości o powyższych dowodach zgody obywatelskiej w powiecie chojnickim.

Według art. art. 80 i 81 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19. stycznia 1928r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej /Dz.U. poz. 86/ Sejmik - Powiatowy współdziała ze starostą powiatowym w wykonywaniu zadań administracji ogólnej jako czynnik obywatelski.

W szczególności obowiązany jest Starosta Powiatowy przedstawić Sejmikowi przynajmniej raz na rok sprawozdanie z działalności administracji państwowej na obszarze powiatu i ważniejszych zamierzeniach na przyszłość oraz wysłuchać jego opinii co do ogólnych potrzeb powiatu oraz projektów, zarówno przedłożonych Sejmikowi przez Starostę Powiatowego jak i zgłoszonych przez członków Sejmiku / art. 81 i 45/.

W czasie od 1. stycznia 1928r. do 31. marca 1930r. odbyło się 11 posiedzeń Sejmiku i to: 29. lutego, 9. maja, 30. czerwca, 30. sierpnia, 19. grudnia 1928r., 27. lutego, 15. marca, 13. maja, 23. paź-

dziennika 1929r., 29. stycznia i 12. marca 1930r., na których przedłożono Sejmikowi 120 spraw do załatwienia.

Zgodna współpraca Wydziału i normalnie solidarne występowanie przed Sejmikiem zdecydowały, że wszystkie przedłożenia Wydziału były przez Sejmik przyjmowane, często prawda po dłuższych i ostrych dyskusjach bez zmian istotnych. Sejmik niezorganizowany politycznie, a ożywiony wysokim poczuciem służby obywatelskiej, jaką pełni, był środowiskiem, w którym argumenty rzeczowe znajdowały ~~się~~ zrozumienie. Stąd warto było i można było swoich propozycyj, choćby do pewnego stopnia nowych i dość daleko od powszechnych nastrojów odbiegających, przed Sejmikiem bronić i obronić. Uchwały z każdorazowych posiedzeń Sejmiku, ogłoszone były w Orędowniku Powiatowym powiatu chojnickiego.

KOMISJE - SEJMIKOWE :

a/ Rewizyjna dla kontroli czynności Komunalnej Kasy Oszczędności:

Kaletta Jan, hotelista z Chojnic i Sowiński Władysław, rolnik z Łęga.

b/ Rewizyjna dla kontroli czynności kasowo - rachunkowych powiatowego związku komunalnego :

Chrzanowski Józef ziemianin z Zbenin, Kaletta Jan hotelista z Chojnic, Konitzer Aleksander budowniczy z Czerska, Łyżywek Alojzy kupiec z Chojnic i Słapa Oton, adwokat z Chojnic;

c/ Drogowa dla kontroli czynności gospodarki drogowej:

Gierszewski Jan rolnik z Ostrowitego, Januszewski Stefan budowniczy z Brus, Konitzer Aleksander budowniczy z Czerska, Pruszek Alojzy rolnik z Krojant, Pujanek Józef rolnik z Starych Prus, Słomiński Józef, nauczyciel z W. Gliśna i Świątek Andrzej murarz z Czerska;

d/ Rolna: Główczewski Jan ziemianin z Jeziorek, Huzarek Franciszek rolnik z Pawłowa, Piechociński Stanisław dyrektor szkoły rolniczej z Pawłowa, Pruszek Alojzy rolnik z Krojant, Ks. dzie-

kan Schulz Alfons z Konarzyn.

- e/ Kulturalno - Oświatowa: Ks. Borzyszkowski Józef prezes powiatowy Związku Młodzieży Katolickiej z Chojnic, Grochowski Stanisław Inspektor Szkolny z Chojnic, Hoffmann Jan inspektor Szkolny z Brus, Karnowski Jan sędzia przy Sądzie Okręgowym z Chojnic i ks. dziekan Schulz Alfons z Konarzyn;
- f/ Opieki Społecznej: Ks. Grüning Bernard proboszcz z Brus, Gierszewski Wincenty krawiec z Rytla, Jutrzenka Teofil robotnik z Karsina, Stammowa Bronisława żona kupca z Chojnic i Zóltkowski Marcei robotnik z Borzyszków.

CZŁONKOWIE POMORSKIEGO SEJMIKU WOJEWÓDZKIEGO.

Do Sejmiku Wojewódzkiego wybrał Sejmik - Powiatowy na posiedzeniu w dniu 9. listopada 1927r. następujących panów:

na członków:

- 1/ ś.p. szambelana Stanisława Sikorskiego, właściciela dóbr rycerskich z Wielkich Chełmów,
- 2/ Dr. Alojzego Sobierajozyka, burmistrza z Chojnic,
- 3/ Dr. Antoniego Zemkego, lekarza z Czerska,
- 4/ Franciszka Skwierawskiego, inwalidę z Chojnic.

na zastępców:

- 1/ Ks. Józefa Wryczę, proboszcza z Wiela,
- 2/ Jana Kalette, hotelistę z Chojnic,
- 3/ Władysława Sowińskiego, rolnika z Łęga,
- 4/ Franciszka Huzarka, osadnika z Pawłówka.

Na miejsce ś.p. szambelana Stanisława Sikorskiego wstąpił ks. Józef Wrycza, proboszcz z Wiela jako pierwszy zastępca.

B. WYDZIAŁ - POWIATOWY.

Zarząd Powiatowego Związku Komunalnego.

Podstawy prawne: Ordynacja powiatowa dla prowincji wschodnio i zachodnio - pruskiej, brandenburskiej, pomorskiej, śląskiej i saskiej z dnia 13. grudnia 1872r. w brzmieniu ustawy z dnia 19. marca 1881r./Zbiór Ustaw Pruskich str. 179/ §§ 130, 132 - 166/ i rozporządzenia Ministra byłej Dzielnic Pruskiej z dnia 12. sierpnia 1921r./Dz.U.Nr. 71 poz. 492/ustawa o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30. lipca 1883r. i ustawa o kompetencji władz i urzędów administracyjnych z dnia 1. sierpnia 1883r.

Wydział - Powiatowy składa się ze starosty powiatowego jako przewodniczącego oraz z sześciu innych drogą wyboru powołanych członków.

Przewodniczący: Starosta Powiatowy p.o. Dr. Józef Zaleski
rada wojewódzki.

Członkowie:

1/ Głowczewski Jan,	ziemianin	w Jeziorkach,
2/ Kiedrowski Augustyn,	rolnik	w Brzeźnie,
3/ Kropidłowski Damazy,	rolnik	w Przyjaźni,
4/ Ostrowski Józef,	drogerzysta	w Czersku,
5/ Dr. Sobierajczyk Alojzy,	burmistrz	w Chojnicach,
6/ Wróblewski Leonard,	kupiec	w Brusach,

Wydział wybrany przez Sejmik Powiatowy w dniu 29. stycznia 1930r. urzęduje po myśli § 17 rozporządzenia Ministra byłej Dzielnic Pruskiej z dnia 12. sierpnia 1921r. przez przeciąg 4 lat. Wydział - Powiatowy załatwia sprawy, należące do jego zakresu działania, w obradach kolegjalnych. Posiedzeń odbył Wydział Powiatowy w roku 1928 18, na których załatwiono 1138 spraw i to:

- 87 spraw zatwierdzenia budżetów gmin wiejskich,
- 134 spraw zatwierdzenia statutów podatkowych gmin wiejskich,
- 60 spraw osobowych dotyczących sołtysów i przełożonych obszarów dworskich,
- 79 spraw dotyczących ogólnej administracji gmin wiejskich,
- 3 sprawy dotyczące administracji wójtostw,
- 16 spraw ubogo gminnych,

- 10 spraw umysłowo - chorych,
 - 497 spraw dotyczących danin powiatowych,
 - 75 wniosków o subwencję,
 - 57 spraw dotyczących majątku powiatowego,
 - 19 spraw drogowych,
 - 9 spraw dotyczących budowy ośrodka zdrowia,
 - 2 sprawy Związku Elektryfikacyjnego,
 - 3 sprawy Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu chojnickiego,
 - 8 spraw dotyczących budowy kolei państwowych,
 - 4 sprawy budowlane
 - 11 spraw dotyczących rolnictwa,
 - 4 sprawy dotyczące podniesienia hodowli inwentarza,
 - 4 sprawy dotyczące oświaty,
 - 56 spraw różnych,
- razem 1138 spraw;

zaś w roku 1929 17, na których załatwiono 1444

spraw i to:

- 108 spraw zatwierdzenia budżetów gmin wiejskich,
- 115 spraw zatwierdzenia statutów podatkowych gmin wiejskich,
- 28 spraw osobowych dotyczących sołtysów i przełożonych obszarów dworskich,
- 59 spraw ogólnej administracji gmin wiejskich,
 - 1 sprawa dotycząca administracji wójtostw,
- 13 spraw ubogo - gminnych,
 - 2 sprawy umysłowo - chorych,
- 767 spraw dotyczących danin powiatowych,
- 79 wniosków o subwencję,
- 67 spraw dotyczących majątku powiatowego,
- 11 spraw drogowych,
- 17 spraw dotyczących budowy ośrodka zdrowia,
 - 5 spraw Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu chojnickiego,
- 19 spraw budowlanych,
 - 9 spraw dotyczących rolnictwa,
- 77 spraw przewłaszczenia nieruchomości miejskich,

7 spraw dotyczących wyborów do Sejmiku Powiatowego,
razem 60 spraw różnych,
razem 1444 spraw.

Dzienniki biurowe Wydziału Powiatowego wykazują za
rok 1928: 15601, zaś za rok 1929: 14703 numerów.

C. Starosta Powiatowy

jako

Przewodniczący Wydziału - Powiatowego

/Organ bieżącej administracji/

Podstawy prawne: Ordynacja powiatowa dla prowincji wschodnio i zachodnio pruskiej, brandenburskiej, pomorskiej, śląskiej i saskiej z dnia 13. grudnia 1872r. w brzmieniu ustawy z dnia 19. marca 1881r. /Zbiór Ustaw Pruskich strona 179/ §§ 136 i 137 i ustawa o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30. lipca 1883r.

Starostą Powiatowym był od 29. października 1928r.

Seweryn Weiss; urząd ten sprawował do 5. lutego 1929r. W lutym 1929r. na miejsce p. Starosty Seweryna Weissa, który przeszedł jako Starosta Powiatowy do Gniewu, powiat chojnicki otrzymał nowego kierownika w osobie p. Dra. Józefa Rzóski, który urząd ten sprawował do 26. marca 1930r.

Obecnie stoi na czele powiatu chojnickiego p. Dr. Józef Zaleski radca wojewódzki.

BIURO WYDZIAŁU - POWIATOWEGO

Urzednicy:

a/ stali z prawem do emerytury i grosza wdowiego oraz sierociego:

- 1/ Józef Lipski, naczelny sekretarz Wydziału - Powiatowego,
- 2/ Henryk Kaliszczak, inspektor samorządu gminnego,
- 3/ Bernard Chrapkowski, starszy sekretarz Wydziału Powiatowego,
- 4/ Wojciech Mazalon, sekretarz Wydziału - Powiatowego,
- 5/ Jan Kowalski, sekretarz Wydziału - Powiatowego,
- 6/ Bonifacy Sromka, rejestrator Wydziału - Powiatowego,
- 7/ Władysław Szyjkowski, p.o. rachmistrza Wydziału Powiatowego,
- 8/ Józefa Bruska, kasjerka,
- 9/ Herman Koch, budowniczy powiatowy;

b/ kontraktowi bez prawa do emerytury i grosza wdowiego:

- 10/ Stefan Dziura, technik meljoracyjny,
- 11/ Aleksander Lewandowski, pomocnik referenta,

- 12/Damazya Gańcza, pomocnik referenta,
- 13/Walter Krefft, ksiązkowy,
- 14/Bączkowski Juljan, pomocnik kancelaryjny,
- 15/Oton Wielewiczki, pomocnik kancelaryjny i egzekutor,
- 16/Anna Jakuszówna, stenotypistka,
- 17/Wanda Cisewska, stenotypistka.

Biuro Wydziału - Powiatowego dzieli się na 7 referatów:

I. PREZYDJALNO - GOSPODARCZY

/Józef Lipski, Naczelny sekretarz Wydziału Powiatowego/
zastępca
/Wojciech Mazalon, sekretarz Wydziału Powiatowego/

obejmuje sprawy:

- 1/ ogólnie - administracyjne /sprawy zarządzeń, wniosków i opinii dotyczących ustroju i działalności samorządu powiatowego; koordynowanie działalności związku komunalnego z działalnością władz i urzędów administracji państwowej; sprawy wyborów do organu stanowiącego i organu zarządzającego; sprawy organizacyjne i administracyjne powiatowego związku komunalnego; sprawy uchwałowe i administracyjno - sporne, sejmiku, wydziału powiatowego i komisji powiatowych; protokołowanie na posiedzeniach Sejmiku i Wydziału Powiatowego; sprawy personalne i dyscyplinarne deputowanych członków Wydziału Powiatowego i pracowników powiatowych; sporządzenie preliminarza budżetowego; prowadzenie księgi inwentarza nieruchomości i ruchomego; sporządzanie sprawozdań ogólnych ewidencji i statystyki; administracja gmachów powiatowych, przedsiębiorstw i zakładów powiatowych, utrzymanie porządku w lokalach urzędowych; opał i światło, administracja pożyczek; układ tekstu Orędownika Powiatowego i czuwanie nad prawidłową formą publikacji pod względem techniki wykonania/;
- 2/ oświatowe - kultura i sztuki - /szkolnictwo powszechne, średnie wyższe i zawodowe; oświata pozaszkolna; stypendja akademickie, i pomoc akademikom, towarzystwa, czytelnie i biblioteki, organizowanie ochronek, zabytki architektury, wykopaliska zabytków,

krajoznawstwo, teatry i sztuka ludowa/;

3/ rolne/kultura rolna, hodowla, licencja, nadzór nad buhajami, organizacje rolnicze, ewidencje i statystyki rolnictwa i hodowli/;

4/ powiatowych związków komunalnych w których powiat bierze udział.

II. RACHUNKOWO - KASOWY.

/ Władysław Szyjkowski p.o. rachmistrza Wydziału Powiatowego
Józefa Bruska kasjerka/

obejmuje sprawy:

1/ rachunkowe /prowadzenie ksiąg, ustalonych dla rachuby, sprawdzanie rachunków pod względem formalnym, wystawianie asygnat, wystawianie kwitów, azuwanie nad nieprzekraczaniem kredytów budżetowych, przestrzeganie terminowego wpływu dochodów i uskutecznianie wypłat, dzienne i miesięczne sprawozdania oraz zamknięcia rachunkowe;

2/ kasowe /uskutecznianie wypłat i przejmowanie wpływów, przechowywanie, lokowanie i podejmowanie gotówki, oraz przechowywanie walorów/.

III. GMINNO - ADMINISTRACYJNY I LUSTRACYJNY .

/Henryk Kaliszan, Inspektor Samorządu Gminnego/

obejmuje sprawy:

1/ administracji samorządowej gmin wiejskich i obszarów dworskich
/sprawy zarządzeń, wniosków i opinii dotyczących ustroju i działalności samorządu gminnego; sprawy podziału terytorjalnego gmin wiejskich i obszarów dworskich; sprawy wyborów do organów stanowiących gmin wiejskich; zatwierdzanie sołtysów i zarządów gmin wiejskich; sprawy dotyczące stosunków służbowych pracowników gminnych; sprawy osobowe i dyscyplinarne sołtysów, ławników i przełożonych obszarów dworskich; rozpatrywanie skarg, zażaleń i odwołań na działalność organów związków komunalnych w sprawach dotyczących administracji gmin wiejskich; zatwierdzanie preliminarzy budżetowych i badanie zamknięć rachunkowych związków komunalnych i międzykomunalnych, które bezpośrednio podlegają nadzorowi Wydziału Powiatowego; zatwierdzanie uchwał gmin wiejskich w sprawach danin publicznych, azuwanie w trybie nadzoru nad legalnością i celowo -

ścią wymiaru, poboru i egzekucji danin gmin wiejskich; lustracje gmin wiejskich, opracowywanie sprawozdań z lustracji i zarządzeń polustracyjnych/

2/administracji urzędów wójtowskich /sprawy podziału terytorjalnego; sprawy proponowania, mianowania, zwalniania i odpowiedzialności dyscyplinarnej wójtów i zażaleń na ich działalność; sprawy wydziałów wójtowskich, badanie budżetów i zamknięć rachunkowych urzędów wójtowskich; lustrację urzędów wójtowskich, opracowywanie sprawozdań z lustracji i zarządzeń polustracyjnych/;

3/administracji urzędów stanu cywilnego /sprawy podziału terytorjalnego; sprawy proponowania, mianowania, zwalniania, odpowiedzialności dyscyplinarnej i zażaleń na działalność urzędników stanu cywilnego; statystyka ruchu naturalnego ludności; kontrola rejestrów, lustracje urzędów stanu cywilnego, opracowywanie sprawozdań z lustracji i zarządzeń polustracyjnych/;

4/sedziów rozjemczych:

5/administracji gminnych związków międzykomunalnych,
/organizacja/statuty/sprawy biurowości i pracowników, lustracje, budżety, sprawy rachunkowości i kasowości oraz rocznych zamknięć rachunkowych.

IV. OPIEKI SPOŁECZNEJ

/Bernard Chrapkowski, starszy sekretarz Wydziału - Powiatowego/
obejmuje sprawy:

- 1/ ubogich gminnych i krajowych /opieka nad ubogimi i niezdolnymi do pracy; opieka nad reemigrantami, sprawy opieki zapobiegawczej; / opieka nad dziećmi i młodzieżą; ochrona macierzyństwa; organizacja samopomocy społecznej; opieka nad umysłowo - chorymi, epileptycznymi, idiotami, głuchoniemymi, ociemniałymi, wychowanie zapobiegawcze itd.;
- 2/ Zakładu ubezpieczeń od wypadków /wszelkie sprawy połączone z ubezpieczeniem od wypadków w rolnictwie i leśnictwie/;
- 3/ zakładów opieki społecznej /wszelkie sprawy dotyczące zakładów opieki społecznej, utworzonych wzgl. utrzymywanych przez samorząd gminny wzgl. powiatowy lub przez osoby wzgl. zrzeszenia prywatne/

4/ zrzeszeń działających w zakresie opieki społecznej /sprawy dotyczące wszelkich organizacji i zrzeszeń, działających w zakresie opieki społecznej/;

5/ zdrowia publicznego /wszelkie sprawy z zakresu zdrowia publicznego, które dotyczą samorządu, bądź gminnego, bądź powiatowego/.

V. PODATKOWY .

/Jan Kowalski, sekretarz Wydziału - Powiatowego/

obejmuje sprawy:

wymiaru stosownie do obowiązujących przepisów danin państwowych i powiatowych, wymiaru opłat powiatowych, rozliczenia z gminami wpływów z pobranych danin i opłat, statutów podatkowych i podatku wojewódzkiego.

VI. BUDOWNICTWA

/Herman Koch budowniczy powiatowy/

obejmuje wszelkie sprawy dotyczące budowy i konserwacji dróg i mostów wszelkich kategorii, nadzór nad utrzymaniem i budową dróg i mostów gminnych i rozdział subsydjów powiatowych na te cele dla gmin wiejskich.

VII. MELJORACYJNO - TECHNICZNY

/Stefan Dziura technik meljoracyjny/

obejmuje sprawy:

1/ melioracyjne /projektowania meljoracyj, celem założenia spółek wodnych i uzyskania kredytów z funduszy państwowych; roboty meljoracyjne; jak drenowanie pól, odwadnianie łąk i bagien, nawadnianie łąk, budowa kanałów, regulacja strumieni i t.p. dla spółek oraz prywatnie, ekspertyzy i orzeczenia w sprawach wodno-spornych i w celu założenia spółek wodnych, ułatwianie zawiązywania spółek wodnych dla zbiorowego wykonania meljoracyj rolnych na gruntach drobnej i większej własności, projekty urządzeń wodnych dla młynów i elektrowni, projekty zakładów wodociągowych i kanalizacyjnych dla osiedli miejskich i wiejskich/.

2/ budowlane/wszelkie czynności budowlane i zabudowania osiedli wynikające z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16.lutego 1923r.o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli.

Stosunki służbowe i uposażenie urzędników i funkcyjnarjuszy komunalnych.

Stosunki służbowe normuje statut powiatu chojnickiego dla powiatowych urzędników i funkcyjnarjuszy komunalnych z dnia 29.grudnia 1922r.,zatwierdzony przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Toruniu dekretem z dnia 30.października 1923r.z zmianami, uchwalonemi przez Sejmik Powiatowy dnia 3.lipca 1924r.a zatwierdzonemi przez Wojewódzki Sąd Administracyjny uchwałą z dnia 7. października 1924r.Zaś stosunki uposażeniowe reguluje statut etatów stanowisk służbowych dla pracowników Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego z określeniem wymaganych dla tych stanowisk kwalifikacyj i przywiązanych do nich norm uposażenia,uchwalony przez Sejmik - Powiatowy w dniach 25.sierpnia i 27.listopada 1926r.oraz w dniu 22.kwietnia 1927r.a zatwierdzony dekretem p.Wojewody Pomorskiego z dnia 31.lipca 1927r.l.dzien.IV.D,2 Nr. 5808/27.

Co do uposażenia przyjął statut normy obowiązujące dla urzędników państwowych to jest obecnie art.3 - 7 i 11 - 17 ustawy z dnia 9.października 1923r.o uposażeniu funkcyjnarjuszy państwowych i wojska /Dz.U.Rz.P.Nr.116 poz.924/.Wysokość poborów pracowników komunalnych oznacza się w punktach,ustalonych według tabeli w art.3 cytowanej ustawy.Liczba punktów w odpowiednim szczeblu stosownej grupy uposażenia,oznaczona według tej tabeli,zwiększa się o liczbę punktów,należnych tytułem dodatku regulacyjnego /ustęp ostatni powołanego art.3/i dodatku ekonomicznego.Do obliczenia w ten sposób uposażenia dolicza się 15% tegoż uposażenia, tytułem dodatku komunalnego,który w wymienionej wysokości przyznano pracownikom aż do czasu ustawowego uregulowania ich praw i obowiązków.

Pod względem emerytury,grosza wdowiego i sierocego obowiązuje stałych urzędników etatowych Chojnickiego Powiatowego

Związku Komunalnego ustawa z dnia 11. grudnia 1923r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych /Dz.U.Rz.P.Nr.6 poz.46 z dnia 19. stycznia 1924r./ z wszelkimi późniejszymi zmianami oraz rozporządzeniami, wydanymi na jej podstawie jednakże z tem, że służba w b. Powiatowych Związkach Komunalnych b. Dzielnicy Pruskiej liczy się według art. 81 na równi ze służbą państwową jednego z b. państw zaborczych. Prawa przysługujące w tej ustawie Prezydentowi Państwa przechodzą na Sejmik Powiatowy, prawa przysługujące Radzie Ministrów i Prezesowi Rady Ministrów na Wydział - Powiatowy. O przeniesieniu w stan spoczynku orzeka Wydział Powiatowy.

Ze względu na przestarzałe i niezupełne dotychczasowe przepisy w przedmiocie obowiązków, praw, zaopatrzenia emerytalnego i odpowiedzialności służbowej pracowników komunalnych, Sejmik Powiatowy na posiedzeniu w dniu 23 października 1929r. uchwalił nowy statut, normujący szczegółowo stosunki służbowe tych pracowników, biorąc za wytyczne w tym przedmiocie postanowienia z obowiązujących przepisów dla urzędników państwowych administracji ogólnej. Statut ten jednak nie został dotychczas zatwierdzony przez władzę nadzorczą.

R O Z D Z I A Ł II.

Wydatki i Dochody.

Podstawy prawne: Ustawa z dnia 11. sierpnia 1923r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych/Dz.U.Rz. P.Nr. 94 poz.747/Ustawa z dnia 10. grudnia 1920r./Dz.U. Rz.P.Nr.6 poz.32 z roku 1921/Ustawa pruska z dnia 23. kwietnia 1906r./Zbiór ustaw pruskich strona 159/.

Wydatki bez funduszków ubocznych w roku 1928/29 wynosiły:

L. p.	W y d a t k i	Preliminowano łącznie z budżetem dodatkowym		Wydano		Wydano % w stosunku do pre- liminara	Ogólnych wydatków %
		zł.	gr.	zł.	gr.		
1.	Administracja ogólna	122.450	36	124.225	18	101,45	14,62
2.	Majątek komunalny	5.994	20	5.958	67	99,40	0,70
3.	Przedsiębiorstwa komunalne	-	-	-	-	-	-
4.	Spłata długów	46.548	76	40.051	94	86,04	4,71
5.	Drogi i place publiczne	505.049	97	460.772	90	91,23	54,23
6.	O ś w i a t a	73.155	-	72.800	63	99,51	8,57
7.	Kultura i Sztuka	1.300	-	1.431	00	110,07	0,17
8.	Zdrowie publiczne	22.698	-	17.919	94	78,95	2,11
9.	Opieka społeczna	25.880	-	27.622	56	106,73	3,25
10.	Popieranie rolnictwa	13.779	44	8.522	26	61,83	1,03
11.	Popieranie przemysłu i handlu	2.500	-	1.000	00	40,-	0,11
12.	Bezpieczeństwo publiczne	825	-	424	55	51,46	0,04
13.	Świadczenia na rzecz innych Związków Komunalnych	88.438	93	83.017	02	93,87	9,77
14.	R ó ż n e	7.189	11	5.896	10	82,01	0,69
	Razem	915.808	77	849.642	75	92,77	100,00

Dochody bez funduszy ubocznych w roku 1928/29 wynosiły:

L. p.	D o c h o d y	Prelimino- wano i łącznie z budżetem dodatkowym		Wpłynęło		Wpłynęło % w sto- sunku do prelimi- narza	Ogól- nych docho- dów %
		zł.	gr.	zł.	gr.		
1	Majątek komunalny	18.002	35	22.175	63	123,18	2,60
2	Przedsiębiorstwa komunalne	2.000	00	1.319	35	65,97	0,16
3	Subwencje i dotacje	125.377	90	103.441	90	82,50	12,15
4	Zwroty	162.689	26	164.041	14	100,83	19,26
5	Opłaty administracyjne	600	00	209	57	34,93	0,02
6	Opłaty za korzystanie z urzą- dzeń i zakładów dobra pu- blicznego	-	-	-	-	-	-
7	Dopłaty	12.000	00	4.541	83	37,85	0,53
8	Udział w podatkach państwo- wych	21.000	00	23.521	91	112,-	2,76
9	Dodatki do podatków państwo- wych	286.922	94	279.692	50	97,48	32,85
10	Podatki samoistne	207.882	-	169.781	29	81,67	19,94
11	R ó ż n e	79.334	32	82.814	95	104,39	9,73
	Razem	915.808	77	851.540	07	92,98	100,00

Zestawienie:

	Preliminowano	Wpłynęło wzgl. wyda- no
Dochód	915.808,77 zł.	851.540,07 zł.
Rozchód	915.808,77 zł.	849.642,75 zł.
		1.897,32 zł.

Po uwzględnieniu zaległości czynnych i biernych
nadwyżka budżetowa wynosi

48.538.19 zł.

Wydatki bez funduszków ubocznych w roku 1929/30 wynosiły :

L. p.	W y d a t k i	Prelimino- wano łącz- nie z bud- żetem do - datkowym		Wydano		Wydano % w sto- sunku do prelimi- narza	Ogólnych wydatków %
		zł.	gr.	zł.	gr.		
1	Administracja ogólna	117.722	38	118.007	41	100,24	10,30
2	Majątek komunalny	6.014	20	5.802	92	96,49	0,51
3	Przedsiębiorstwa komunalne	-	-	-	-	-	-
4	Spłata długów	42.577	50	39.738	77	93,33	3,47
5	Drogi i place publiczne	617.881	16	623,190	72	100,86	54,41
6	Oświata	67.640	66	66.862	53	98,85	5,84
7	Kultura i sztuka	5.880	00	4.103	92	69,79	0,36
8	Zdrowie publiczne	92.644	40	91.453	51	98,71	7,99
9	Opieka społeczna	27.394	68	23.940	71	87,39	2,09
10	Popieranie rolnictwa	33.403	07	28.977	60	86,75	2,53
11	Popieranie przemysłu i handlu	1.500	00	650	00	43,33	0,05
12	Bezpieczeństwo publiczne	10.325	00	1.164	42	11,28	0,10
13	Świadczenia na rzecz innych Związków Komunalnych	149.578	44	124.213	44	83,04	10,85
14	R ó ż n e	19.172	41	17.198	36	89,70	1,50
		1.191.733	90	1.145.304	31	96,10	100,00

Dochody bez funduszków ubocznych w roku 1929/30 wynosiły:

Dochody	Preliminowano łącznie z budżetem do- datkowym		Wpłynęło		Wpłynęło % w sto- sunku do prelimi- narza	Ogól- nych docho- dów %
	zł.	gr.	zł.	gr.		
1 Majątek komunalny	17.440	84	14.175	22	81,24	1,24
2 Przedsiębiorstwa komunal- ne	8.000	00	8.000	00	100,00	0,70
3 Subwencje i dotacje	124.296	00	162.946	40	131,09	14,20
4 Zwroty	159.381	74	159.504	96	100,07	13,90
5 Opłaty administracyjne	750	00	1	00	0,13	-
6 Opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego	-	-	-	-	-	-
7 Bopłaty	17.873	13	10.372	77	58,00	0,90
8 Udział w podatkach państwowych	35.000	00	36.728	82	104,94	3,20
9 Dodatki do podatków państwowych	195.273	00	155.231	94	79,49	13,53
0 Podatki samoistne	558.910	66	509.704	74	91,19	44,41
1 R ó ż ne	74.808	53	90.988	67	121,62	7,92
Razem	1.191.733	90	1.147.654	52	96,30	100,00

Zestawienie:

Preliminowano Wpłynęło wzgl. wydano

Dochód 1.191.733,90 zł. 1.147.654,52 zł.

Rozchód 1.191.733,90 zł. 1.145.304,31 zł.

2.350,21 zł.

Po uwzględnieniu zaległości czynnych i biernych
nadwyżka budżetowa wynosi 2.350,21 zł.

DANINY - POWIATOWE.

Najpoważniejszymi dochodami Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego są wpływy z danin komunalnych, do których zalicza się podatki bezpośrednie, podatki pośrednie, opłaty i specjalne składki. Odsetek dochodów tego działu w sumie do budżetu na rok 1929/30 wynosi 59%.

Ogólne zestawienie wpływów z ważniejszych rodzajów danin powiatowych przedstawia się jak następuje:

A. Podatki bezpośrednie :	438.012,10 zł.t.j. 62,33 %
a/ <u>Dodatki do państwowych podatków bezpośrednich</u>	<u>109.810,93 zł.t.j. 15,62 %</u>
1/Dodatki do państwowego podatku gruntowego	72.355,84 zł.t.j. 10,29 %
2/Dodatki do państwowego podatku przemysłowego	37.455,09 zł.t.j. 5,33 %
b/ <u>Udziały w państw. podatku dochodowym</u>	<u>36.728,82 zł.t.j. 5,23 %</u>
c/ <u>Samoistne</u>	<u>291.472,35 zł.t.j. 41,48 %</u>
1.Dodatki do państwowego podatku dochodowego	181.995,58 zł.t.j. 25,90 %
2.Opłaty od umów o przeniesienie własności nieruchomości	24.208,35 zł.t.j. 3,44 %
3.Podatek od prawa polowania	1.351,98 zł.t.j. 0,26 %
4.Podatek od psów	35.999,90 zł.t.j. 5,12 %
5.Podatek od przedmiotów zbytku	4.132,75 zł.t.j. 0,59%
6.Podatek od zaprotestowanych weksli	21,60 zł.t.j. 0,01 %
7.Podatek od budynków mieszkalnych	43.262,19 zł.t.j. 6,16 %
B. Podatki pośrednie:	35.847,28 zł.t.j. 5,12 %
a/ <u>Dodatki do państw. podatków pośrednich</u>	<u>35.847,28 zł.t.j. 5,12 %</u>
1.Dodatki do państw. podatku od spożycia, zużycia wzgl. produkcji	35.304,67 zł.t.j. 5,03 %
2.Dodatki do państw. podatku na wyrob i sprzedaż trunków	542,61 zł.t.j. 0,09 %
b/ <u>S a m o i s t n e</u>	<u>- t.j. -</u>
C. O p ł a t y	228.717,94 zł.t.j. 32,55 %
1.Opłaty na utrzymanie dróg	218.345,17 zł.t.j. 31,08 %
2.Opłaty za nadmierne zużywanie dróg	10.372,77 zł.t.j. 1,47 %

W dochodach z danin powiatowych dominujące znaczenie mają podatki bezpośrednie. Ustosunkowanie się dodatków do państwowych podatków bezpośrednich, udziałów w państwowym podatku dochodowym oraz bezpośrednich podatków samoistnych wskazuje na to, że w podatkach bezpośrednich dominujące znaczenie mają podatki samoistne, które wynoszą 41,48 % ogółu podatków.

Z pośród podatków samoistnych pierwsze miejsce zajmują dodatki do państwowego podatku dochodowego, z którego osiągnięto 25,90 % ogółu podatków. Drugie miejsce pod względem wydajności podatków samoistnych przypada na wpływy z podatku od budynków mieszkalnych, 6,16% wpływów z danin powiatowych.

Z dodatków do państwowych podatków bezpośrednich czołowe miejsce zajmują dochody z dodatków do państwowego podatku gruntowego 10,29%. Na drugie miejsce, biorąc pod uwagę wysokość odsetka, należy zaliczyć dodatki do państwowego podatku przemysłowego.

Z podatków pośrednich czołowe miejsce zajmują dodatki do państwowego podatku od spożycia, zużycia względnie produkcji, które stanowią 5,03 % ogółu podatków.

Pośrednich podatków samoistnych Chojnicki Powiatowy Związek Komunalny nie pobierał wcale.

Jednak pierwsze miejsce pod względem intensywności w dostarczeniu środków na pokrycie wydatków przypada na wpływy z opłat na utrzymanie i budowę dróg powiatowych. Stanowią one aż 31,08% ogółu dochodów z danin powiatowych. Specjalne opłaty na utrzymanie i budowę dróg były pobierane we formie podatku samoistnego na podstawie specjalnie dokonanego wymiaru w stosunku do podatku gruntowego, przemysłowego i od nieruchomości, t.j. rozkładanie na całą ludność powiatu niezależnie od stopnia korzystania z tego rodzaju urządzeń komunalnych.

R O Z D Z I A Ł III.

MAJĄTEK

CHOJNICKIEGO POWIATOWEGO ZWIĄZKU KOMUNALNEGO.

Majątek Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego, składający się z nieruchomości i ruchomości, przedstawia się następująco:

A. A K T Y W A :

1. Inwentarz nieruchomości:

a/ budynki urzędowe Wydziału Powiatowego	563.108,40 zł.
b/ budynki poszpitalne	726.623,45 zł.
c/ place zabudowane	59.492,00 zł.
d/ inne grunta	<u>37.824,50 zł. = 1.387.048,35 zł.</u>

2. Inwentarz ruchomości:

a/ inwentarz żywy	1.600,00 zł.
b/ tabor i inwentarz zarządu drogowego	65.110,78 zł.
c/ inwentarz biurowy	<u>33.647,00 zł. - 100.357,78 zł.</u>

3. Inwentarz lokat:

a/ Papiery wartościowe	4.400,00 zł.
b/ Fundusz zakładowy Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu chojnickiego	<u>57.649,45 zł. - 62.049,45 zł.</u>

1.549.455,58 zł.

B. P A S Y W A :

Długi długoterminowe:

1. Pożyczka od Ewangelickiej Gminy Kościelnej
w Czersku, zaciągnięta na kupno gruntów pod
budowę linii kolejowej Chojnice - Lipusz = 6.296,30 zł.
 2. Pożyczka z Komunalnej Kasy Oszczędności
powiatu chojnickiego, zaciągnięta na bu-
dowę dróg w powiecie chojnickim = 23.949,88 zł.
 3. Pożyczka z " Die Danzig " w Gdańsku, za-
ciągnięta na powiększenie gmachu urzędo-
wego = 9.879,18 zł.
 4. Pożyczka z Komunalnej Kasy Oszczędności
powiatu chojnickiego, zaciągnięta na bu-
dowę dróg w powiecie chojnickim = 7.696,48 zł.
 5. Pożyczka z Polskiego Banku Komunalnego
w Warszawie, zaciągnięta na budowę dro-
gi powiatowej Brzeźno - Upiłka = 12.500,00 zł.
 6. Pożyczka z Banku Gospodarstwa Krajowego
w Warszawie, zaciągnięta na budowę drogi
powiatowej Brzeźno - Upiłka = 145.165,00 zł.
- Razem 205.486,84 zł.

A. Aktywa 1.549,455,58 zł.

B. Pasywa 205.486,84 zł.

Majątek 1.343.968,74 zł.

R O Z D Z I A Ł IV.

Przedsiębiorstwa.

Komunalna Kasa Oszczędności

powiatu chojnickiego.

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu chojnickiego jest jedną z najważniejszych instytucyj finansowych powiatu chojnickiego. Przez intensywną swą pracę wybiła się pod względem ekonomicznym i finansowym ponad zwykły poziom tak, że dzisiaj zajmuje pierwsze stanowisko w powiecie chojnickim.

Jej statut został zatwierdzony 30.kwietnia 1881r.a uruchomiono ją od 1.lipca 1881r.

Na skutek rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13.kwietnia 1927r.o komunalnych kasach oszczędności i wydanego do tegoż rozporządzenia wykonawczego Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu z dnia 26.marca 1928r.Sejmik Powiatowy na posiedzeniu w dniu 30.czerwca 1928r.uchwalił nowy statut dla Komunalnej Kasy Oszczędności,który został zatwierdzony dekretem p. Wojewody Pomorskiego z dnia 8.listopada 1928roku 1.dzien.III-F. 6110/29.Statut ten został ogłoszony w Pomorskim Dzienniku Wojewódzkim rocznik 1929 nr.8 z dnia 15.lutego 1929r.Tęsamem nabyła Kasa odrębną osobowość prawną,przywilej popularnej pewności i możność rozszerzenia koła dozwolonych operacyj.Związek Komunalny powiatu chojnickiego jako związek poręczający ponosi wobec osób trzecich odpowiedzialność za wszelkie zobowiązania Kasy swoim majątkiem kameralnym i swoimi dochodami,o ile majątek Kasy nie wystarcza na ich pokrycie.Własny majątek Kasy jest wydzielony z innych części majątków powiatu i może służyć na pokrycie zobowiązań powiatu chojnickiego w stosunku do osób trzecich w ramach statutu Kasy.W pierwszej jednak linii służy on na zaspokojenie wkładów Kasy oraz jej bezpośrednich wierzycieli.

Na skutek tych zmian zarządzonych ustawą i rozporządzeniami nastąpiła reorganizacja dotychczasowego systemu administracji Kasy.

Zgodnie z postanowieniami statutu zaprowadzono osobną Radę i osobny Zarząd Kasy.

Skład tych korporacyj Komunalnej Kasy Oszczędności powiatu chojnickiego jest następujący:

A.Rada Komunalnej Kasy Oszczędności
powiatu chojnickiego.

wybrana przez Sejmik Powiatowy dnia 30.czerwca 1928r.

- 1.Kopicki Feliks,adwokat i notariusz - z Chojnic,przewodniczący,
członkowie:
- 2.Bonin Franciszek,dyrektor Powiatowej Kasy Chorych z Chojnic,
- 3.Główczewski Jan,ziemianin z Jeziorek,
- 4.Kropidłowski Damazy,rolnik z Przyjaźni,
- 5.Wróblewski Leonard,kupiec z Brus.

B.Zarząd Komunalnej Kasy Oszczędności.

wybrany przez Radę tejże Kasy w dniu 8.lutego 1929r.

Polachowski Stanisław,dyrektor kasy - z Chojnic.

Uchwałą z dnia 15.marca 1929r.Sejmik Powiatowy przekazał Komunalnej Kasie Oszczędności wszelkie aktywa i pasywa b. Powiatowej Kasy Oszczędności podług bilansu otwarcia na dzień 1.stycznia 1929r.w ogólnej sumie 1.629.058,94 zł.

Komunalna Kasa Oszczędności powiatu chojnickiego, mieszcząca się dotychczas w gmachu urzędowym Wydziału Powiatowego w wspólnym lokalu z Powiatową Kasą Komunalną,z dniem 1.maja 1929r.przeniosła swe biura do własnego gmachu,położonego w bardzo dogodnem miejscu przy ulicy Gdańskiej Nr.23.Lokal Kasy,składający się z pokoju kasowego,gabinetu Dyrektora Kasy i pokoju kancelaryjnego,jest urządzony według najnowszych wymogów bezpieczeństwa, higieny i wygody.

Zadaniem Komunalnej Kasy Oszczędności jest ułatwianie gromadzenia oszczędności i ich oprocentowania oraz uprzywilejowania ludności taniego kredytu.Polityka kredytowa Komunalnej Kasy Oszczędności idzie w kierunku udzielania kredytów jaknajszerszym

warstwom ludności a przede wszystkim małorolnym, mniejszym kupcom i rzemieślnikom. Dzięki tej polityce i przeprowadzonej reorganizacji odzyskała znów mocno nadwyrężona wskutek dwukrotnej dewaluacji zaufanie szerokich rzesz ludności. Wyrazem tego jest stały rozwój i znacznie wzmożona działalność Kasy i to przede wszystkim w dziedzinie gromadzenia oszczędności. Rozwój działalności Kasy ilustruje następujące zestawienie :

Stan wkładów oszczędnościowych.

Rok	Stan wkładów oszczędnościowych za wypowiedzeniem						Łączna suma wkładów oszczędnościowych Suma rubryk 2-4		Saldo kredytowe na rachunkach bieżących		Ogólna suma wkładów oszczędnościowych i sald kredytowych na rachunkach bież. Suma rubryk 5 i 6	
	dziennem		od 1 - 3 miesięcy		ponad 3 miesiące		zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.						
1	2		3		4		5		6		7	
31.12. 1924	375.428	14			2.647	41	378.075	55	35.404	77	413.480	32
31.12. 1925	394.218	94	-	-	82.660	53	476.879	47	51.500	67	528.380	14
31.12. 1926	521.538	43	8.011	47	2.510	47	532.060	37	28.633	09	560.693	46
31.12. 1927	775.041	94	86.851	10	6.677	09	868.570	13	182.469	43	1051.039	56
31.12. 1928	848.007	07	183.918	96	145.433	02	1177.359	05	63.832	06	1241.191	11
31.12. 1929	712.209	38	384.135	08	120.648	63	1216.993	09	86.072	04	1303.065	13

Powyższe zestawienie obejmuje - prócz złotych wkładów oszczędnościowych i sald kredytowych na rachunkach bieżących - także dawne zwaloryzowane wkłady markowe.

Komunalna Kasa Oszczędności posiadając tak poważną sumę wkładów oszczędnościowych stała się mniej zależną od pomocy kredytowej Banków Państwowych.

Wzrost i rozwój fizyczny i psychiczny młodzieży w Polsce, 1938

Wzrost (cm)	Waga (kg)	Opis
150,0	35,0	Wzrost i waga w wieku 15 lat
155,0	40,0	Wzrost i waga w wieku 16 lat
160,0	45,0	Wzrost i waga w wieku 17 lat
165,0	50,0	Wzrost i waga w wieku 18 lat
170,0	55,0	Wzrost i waga w wieku 19 lat
175,0	60,0	Wzrost i waga w wieku 20 lat
180,0	65,0	Wzrost i waga w wieku 21 lat
185,0	70,0	Wzrost i waga w wieku 22 lat
190,0	75,0	Wzrost i waga w wieku 23 lat
195,0	80,0	Wzrost i waga w wieku 24 lat
200,0	85,0	Wzrost i waga w wieku 25 lat
205,0	90,0	Wzrost i waga w wieku 26 lat
210,0	95,0	Wzrost i waga w wieku 27 lat
215,0	100,0	Wzrost i waga w wieku 28 lat
220,0	105,0	Wzrost i waga w wieku 29 lat
225,0	110,0	Wzrost i waga w wieku 30 lat

Powiatowej Komunalnej Kasy

Stan czynny /Aktywa/

Lp.	Wyszczególnienie	zł.	gr.
1	Kasa/gotówka/		32.245 62
2	Rachunki bieżące w Instytucjach Kredytowych		
	a/w Banku Polskim	51.109,35	
	b/w Bankach Państwowych	-	
	c/w Pocztovej Kasie Oszczędności	536,93	
	d/w instytucjach kredytowych komunalnych	65.312,07	
	e/w innych instytucjach kredytowych	-	
			116.958 35
3	Papiery wartościowe własne		
	a/państwowe	21.534,76	
	b/komunalne	-	
	c/inne	19.087,50	
			40.622 26
4	Papiery wartościowe funduszy rezerwowych		
	a/państwowe	1.924,93	
	b/komunalne	13.800,-	
	c/inne	2.500,-	
			18.224 93
5	Weksle zdyskontowane		881.051 66
6	Pożyczki na skrypty dłużne		139.192 13
7	Pożyczki na rachunkach bieżących na zastaw		
	a/papierów wartościowych	-	
	b/innych wartości:książeczek oszczędn. sum hipotecznych,towarów itp.	575.851,65	
			575.851 65
8	Pożyczki terminowe na zastaw		
	a/papierów wartościowych	8.797,97	
	b/innych wartości,książeczek oszczędn. sum hipotecznych,towarów itp.	-	
			8.797 97
9	Pożyczki hipoteczne		
	a/na nieruchomości miejskie	256.738,01	
	b/na nieruchomości ziemskie wszelkie /na weksle,skrypty dłużne itp./	123.609,49	
			380.347 50
10	Pożyczki komunalne/udzielone przez Kasę/:		
	a/powiatowym związkom komunalnym	-	
	b/gminom wiejskim	-	
	c/gminom miejskim	-	
	d/gminnym Kasom pożyczkowo-oszczędn.	-	
	e./Komunalnym Kasom oszczędn./powiatowym i miejskim/	-	
			- -
11	Ruchomości		
	wartość początkowa	20.059,71	
	% amortyzacja	1.002,99	
	wartość końcowa	19.056,72	
			19.056 72
12	Nieruchomości		
	wartość początkowa	127.671,08	
	% amortyzacja	1.455,33	
	wartość końcowa	126.215,75	
			126.215 75
13	R ó ż n e Zaległe procenty		5.631 30
14	Strata		- -
		Razem	2.344.195 84
	a/Gwarancje udzielane przez Kasę		- -
	b/Weksle do inkasa		9.008 85
		Razem	2.353.204 69
	a/Depozyty/nasze/		- -
		Razem	2.353.204 69

RACHUNEK

na dzień

S T R A T Y			
L. p.	Wyszczególnienie	zł.	gr.
1	Procenty i prowizje /zapłacone i dopisane/	136.105	92
2	Koszty administracji		
	a/ osobowe	40.392,32	
	b/ rzeczowe	<u>16.367,40</u>	56.759 72
3	Podatki i opłaty skarbowe	4.695	76
4	Straty na dłużnikach niewypłacalnych Propaganda	1.957	60
5	Straty na kursie papierów wartościowych	6.999	90
6	Odpisy amortyzacyjne		
	a/ od nieruchomości	1.455,33	
	b/ od ruchomości	<u>1.002,99</u>	2.458 32
7	Inne Przebudowa lokalu kasowego	11.018	55
8	Czysty zysk	16.900	85
	Razem	236.896	62

Wyszczególnienie procentów.

<u>Straty pkt.1</u>	<u>Zyski pkt.1.</u>
a/od wkładów oszczędn. 95.128,60	a/z hipotek 37.300,54
b/od redysk.i poż.bank. <u>40.977,32</u>	b/z weksli 67.870,75
136.105,92	c/z papierów wartościowych 2.573,16
	d/z skryptów dłużnych 9.115,75
	e/z należności bank. 5.263,42
	f/z rachunków bieżących 63.910,92
	g/różne z dysk.weksli itd. 27.936,98
	h/prowizje 4.746,57
	<u>218.718 09</u>

STRAT I ZYSKÓW

31.grudnia 1929r.

		Z Y S K I	
L. p.	W y s z e g ó l n i e n i e	zł.	gr.
1	Procenty i prowizje /otrzymane/	218.718	09
2	Z nieruchomości	2.885	95
3	Inne	8.292	68
4	Straty Z fund.wyrównawczego na pokrycie straty na kursie pap.wartościowych	6.999	90
Razem		236.896	62
Z czystego zysku przekazano :			
	1. do funduszu rezerwowego	8.611	-
	2. do innych rezerw /jakich/		
	a/.....		-
	b/.....		
	c/.....		-
	3. do dyspozycji władz samorządowych na cele użyteczności publicznej		-
	4. Resztę w sprawie Landwirtschaftsbank Gdańsk		
	a/a dawniejszy Bank Powiatowy	8.289	85
Razem /suma czystego zysku /		16.900	85

R O Z D Z I A Ł V.

Działalność administracyjna.

A. Statystyka.

Powiat chojnicki obejmuje 1860 km², jest co do obszaru największym z powiatów Pomorza i wogóle województw zachodnich. Liczby obecnie mieszkańców 71 886, w tem 12% narodowości niemieckiej, zaś gęstość zaludnienia wynosi 39 na km², co stanowi naj - słabsze zaludnienie w województwach zachodnich. Jest to gęstość zaludnienia powiatu dzisiejskiego, najbardziej na północny wschód położonego powiatu Polski. Przesądza to zarazem o ubóstwie powia - tu chojnickiego, które oczywiście spowodowane jest głównie nie - urodzajnością gleby. Klimat jest również niekorzystny; to też po - wiat chojnicki wykazuje najwyższy na Pomorzu odsetek nieużytków, na których co najwyżej wyrosnie słaby zresztą las iglasty. Przy - rodnicze warunki powodują zatem, że powiat jest ubogi i naskutek tego trudny do administrowania.

Dalszą trudność powoduje rozległość granicy z Rzeszą Nie - miecką, z którą powiat chojnicki sąsiaduje na przestrzeni 125 km. Zachodnia część powiatu jest szczególnie słabo zaludniona, wyka - zuje bowiem mniej niż 20 mieszkańców na km², co spotykamy dopie - ro w powiatach województwa poleskiego.

Na powiat chojnicki składają się obecnie : 2 miasta/Choj - nice i Czersk/, 86 gmin wiejskich i 36 obszarów dworskich.

Gminy i obszary dworskie złączone są^w 27 wójtostwach i 26 urzędach stanu cywilnego.

Liczba ludności według spisu przeprowadzonego w dniu 1. lipca 1927, wynosi ogółem teraz 71 886 mieszkańców

z czego jest Polaków	63.106	t.j.	87,79	%
"	"	Niemców	8.670	" 12,05 %
"	"	Żydów	79	" 0,11 %
"	"	innych naro - dowości	31	" 0,05 %
			<hr/>	
			71.886	t.j. 100 %

z tego jest :

wyznania rzymsko katolickiego	69 096 t.j.	96,12 %
" ewangelickiego	2 687 "	3,74 %
" grecko -katolickiego	24 "	0,03 %
" mojżeszowego	79 "	0,11 %
	<hr/>	
	71.886 t.j.	100 %

B.K O M U N I K A C J A .

=====

a/Koleje .

W powiecie chojnickim istnieją następujące linje kolejowe :

- 1/ Chojnice - Kościerzyna - Gdynia,
- 2/ Chojnice - Czersk - Tczew,
- 3/ Chojnice - Grudziądz - Warszawa,
- 4/ Chojnice - Nakło - Gniezno,
- 5/ Chojnice - Piła - Berlin,
- 6/ Czersk - Szlachta - Laskowice,
- 7/ Czersk - Szlachta - Skórcz,
- 8/ Czersk - B a k - Kościerzyna.

Dnia 15.października 1928r.nastąpiło otwarcie nowej linii kolejowej Czersk - Bąk - Kościerzyna.Linja ta,będąc jednym z odcinków tranzytowej linii Bydgoszcz - Gdynia,łączy w najprostszym kierunku dwa miasta i to Czersk,położone na terenie powiatu chojnickiego,z Kościerzyną,odległe od siebie po istniejącej kolei o 97 kil.w kierunku przez Chojnice i Lipusz i o 93 kil.przez Starogard i Skarszewy.

Po nowej linii przez Bąk odległość od Czerska do Kościerzyny wynosi 43,17 kil.

Z otwarciem linii Czersk - Kościerzyna powstaje szereg skrótów w komunikacji kolejowej Pomorza z Warszawą i innymi stacjami kolejowymi Rzeczypospolitej.Tak n.p.z Laskowic do Kartuz przez Smetowo,Starogard i Skarszewy jest 165 kil.,zaś przez Czersk i Kościerzynę 131 kil.

Z Laskowic do Gdyni,omijając Gdańsk przez Smetowo,Starogard,Skarszewy,Kościerzynę,Kartuzy i Kokoszki jest 213 kil.,zaś przez Czersk - Kościerzynę 179 kil.;przyczem komunikacja przez Czersk przedstawia się z wielu względów dogodniejszą.

Z uwagi na powyższe łatwo osiągalne ulepszenie w komunikacji ~~po~~ kolejach Pomorza,oraz mając na względzie,że od Czerska

do Bąka znaczna część robót podtorza była już wykonana przez Niemców /około 75% robót ziemnych torowiska i około 50% ogólnej ilości obiektów/Ministerstwo Kolei rozpoczęło budowę linii Bydgoszcz - Gdynia w końcu 1925 roku na odcinku Czersk - Bąk - Kościerzyna, przed ustaleniem jeszcze ogólnego kierunku i projektu całej linii Bydgoszcz - Gdynia.

Roboty podtorza były ukończone w 1927 roku, zaś budowa wierzchnia, oraz domy mieszkalne i inne urządzenia stacyjne w 1928 roku.

Między istniejącymi stacjami Czersk - Kościerzyna zbudowano na terenie powiatu chojnickiego aż 2 stacje :

1/ Karsin w odległości od Czerska	13.999 kilm.
2/ Bąk w odległości od Czerska	22.562 "

Sieć kolejowa jest jedynie dosyć rozgałęzioną w południowej części powiatu. Natomiast cała zachodnio-północna część powiatu jej wogóle niema. Jedyną linią kolejową tej części powiatu jest linia kolejowa Chojnice - Brusy - Lipusz, przeryniająca tą część powiatu w kierunku południowo - zachodnim północno - wschodnim. Poważne części powiatu chojnickiego pozbawione są wogóle kolei, na skutek czego część zachodnia powiatu wykazuje gminy oddalone o 60 kil. i więcej od najbliższej stacji kolejowej, odległość niespotykana w żadnej części województw zachodnich.

b. Linje autobusowe.

W zakresie organizacji komunikacji autobusowej w powiecie chojnickim rozpoczęto pewną działalność. Działalność ta w przeciwieństwie do powiatów i województw południowych Polski jest jednak dotychczas jeszcze w zątku, na co wpływa ostrzejszy klimat, który w zimie zupełnie hamuje komunikację samochodową, i niewystarczająca sieć odpowiednich dróg do tego rodzaju komunikacji.

To też działalność w tym zakresie daje się obserwować w tych częściach powiatu chojnickiego, które nie mają komunikacji kolejowej względnie nie mają albo dogodnego połączenia kolejowego albo też odległości pomiędzy poszczególnymi wioskami

a stacjami kolejowymi są tak odległe, że dużo drogiego czasu się traci, aby załatwić różne konieczne sprawy w urzędach w mieście powiatowym.

Z tej konieczności utworzyły się różne linje autobusowe, na których odbywa się komunikacja pomiędzy poszczególnymi częściami powiatu. Istnieją obecnie następujące linje autobusowe:

1/ Chojnice	-	Konarzyny	-	Lipienice	-	Brzeźno,
2/ Chojnice	-	Konarzyny	-	Lipienice	-	Borzyszkowy,
3/ Chojnice	-	Brusy	-	Swornegace		
4/ Chojnice	-	Rytele	-	Czersk	-	Wiele,
5/ Chojnice	-	Sławęcino	-	Bydgoszcz,		
6/ Chojnice	-	Silno	-	Tuchola.		

Wszystkie linje autobusowe cieszą się dobrą frekwencją.

o/ D r o g i .

Sprawy związane z budową i utrzymaniem dróg reguluje ustawa z dnia 10. grudnia 1920r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej/Dz.U.Rz.P.Nr.6/21 poz.32/.

W myśl art.1 tej ustawy drogi publiczne dzielą się na następujące kategorie:

- 1/ drogi państwowe, mające znaczenie ogólnie - państwowe i uznane za takie przez Sejm;
- 2/ drogi wojewódzkie, mające znaczenie ekonomiczno - komunikacyjne dla województw i zaliczone do tej kategorii przez uchwałę wojewódzkiego związku samorządowego;
- 3/ drogi powiatowe, mające znaczenie ekonomiczno - komunikacyjne dla powiatu i zaliczone do tej kategorii przez uchwałę Sejmiku Powiatowego;
- 4/ drogi gminne, do których należą drogi publiczne nie zaliczone do jednej z trzech poprzednich kategorii, a uznane za drogi gminne uchwałą rady gminnej, względnie miejskiej, oraz ulice i place miejskie, trybem powyższym za drogi gminne uznane.

Drogi państwowe.

Sieć dróg państwowych w powiecie ohojnickim obejmuje według ustawy z dnia 10. grudnia 1920r./Dz.U.Rz.P.Nr.6/21 poz.32 / następujące drogi:

Lp.	N a z w a d r o g i	Długość w klm.
1	Chojnice - Nowawieś - Nakło	15.960
2	Chojnice - Silno - Terespol	11.720
3	Chojnice - Brusy - Kościerzyna	33.239
4	Czarnawoda - Chojnice - Granica Państwa	39.467
	razem	100.386

Jako dojazd kolejowy do drogi państwowej uznany został dojazd kolejowy w Rytle o długości 1.736 klm., za który Dyrekcja Kolei Państwowych w Gdańsku ponosi 1/3 kosztów utrzymania.

Sieć dróg państwowych obejmuje:

- a/ 62.655 klm. dróg dawniej powiatowych
- b/ 39.467 klm. dróg dawniej prowincjonalnych.

Bezpośredni zarząd wszystkich dróg państwowych spoczywa w ręku Wydziału Powiatowego. Stan ten opiera się co do dróg dawniej powiatowych na art.38 ustawy drogowej, zaś co do dróg dawniej prowincjonalnych na uchwale Sejmiku Wojewódzkiego z 27. listopada 1925r., zatwierdzonej reskryptem Ministerstwa Robót Publicznych z 16. listopada 1926r. l.XI.2903, i uchwale Sejmiku Powiatowego z dnia 22. kwietnia 1927r.

Fundusze na utrzymanie dróg państwowych przekazuje Krajowy Związek Komunalny z funduszków ustalonych w budżecie państwowym i przekazywanych Wydziałowi Powiatowemu ze Skarbu Państwa po myśli § 37 ustawy z dnia 10. grudnia 1920r.

Wydział - Powiatowy otrzymał w roku budżetowym

1928/29

- a/ na administrację i utrzymanie dróg państw. dawniej powiatowych 67.400,56 zł.
- b/ na administrację i utrzymanie dróg państwowych dawniej prowincjonalnych 84.428,51 zł.
- razem 151.829,07 zł.

1929/30:

a/ na administrację i utrzymanie dróg państwowych dawniej powiatowych	62.725,00 zł.
b/ na administrację i utrzymanie dróg państwowych dawniej prowincjonalnych	79.136,20 zł.
razem	141.861,20 zł.

/Dane o wydatkach na utrzymanie i budowę dróg państwowych z poszczególnych lat budżetowych zawiera załączony wykaz z gospodarki drogowej/.

Drogi wojewódzkie.

Sieć dróg wojewódzkich w powiecie chojnickim obejmuje według uchwał Sejmiku Wojewódzkiego z dnia 3.stycznia 1923r. i 27.listopada 1925r.następujące drogi:

L. p.	N a z w a d r o g i	Długość w klm.
1	Chojnice - Sławęcın - Pamiętowo	12.600
2	Chojnice - Lipienice - granica niemiecka	47.209
	razem	59.809

Sieć dróg wojewódzkich obejmuje :

- a/ 12.600 km.dróg dawniej powiatowych,
- b/ 47.209 km.dróg dawniej prowincjonalnych.

Bezpośredni zarząd wszystkich dróg wojewódzkich spoczywa w ręku Wydziału - Powiatowego.Opiera się to co do dróg dawniej powiatowych na art.38 ustawy drogowej,zaś co do dróg dawniej prowincjonalnych na uchwale Sejmiku Wojewódzkiego z 27.listopada 1925r.i uchwale Sejmiku Powiatowego z dnia 22.kwietnia 1927r.

Fundusze na utrzymanie dróg wojewódzkich przekazuje Krajowy Związek Komunalny z funduszków ustalonych w budżecie Pomorskiego Krajowego Związku Komunalnego.

Wydział Powiatowy otrzymał w roku budżetowym:

1928/29:

a/ na administrację i utrzymanie dróg wojewódzkich dawniej powiatowych	12.600,- zł.
b/ na administrację i utrzymanie dróg wojewódzkich dawniej prowincjonalnych	56.650,80zł.
razem	69.250,80zł.

1929/30:

a/ na administrację i utrzymanie dróg wojewódzkich dawniej powiatowych	18.900,- zł.
b/ na administrację i utrzymanie dróg wojewódzkich dawniej prowincjonalnych	70.813,50 zł.
razem	89.713,50 zł.

/Dane o wydatkach na utrzymanie i budowę dróg wojewódzkich z poszczególnych lat budżetowych zawiera załączony wykaz z gospodarki drogowej/.

Drogi powiatowe.

Sieć dróg powiatowych na terenie powiatu chojnickiego obejmuje według uchwały Sejmiku Powiatowego z dnia 24.sierpnia 1923r.następujące drogi:

L. p.	N a z w a d r o g i	Długość w klm.
1	Ciechocin - Ostrowite - Silno - Objezierze	11.977
2	Czersk - Wiele - Leśno	30.759
3	Kosobudy - Brusy - Czyczkowy	5.137
4	Chojnice - Angowice - Ogorzeliny	9.600
5	Czersk - Gotelp	8.062
6	Czyczkowy - Swornegage	17.000
7	Czersk - Legbąd	10.084
8	Zamarte - Kamionka	1.700
9	Konarzyny - Zychce - Nowydwór - Nowakarczma	4.313
10	Brzeźno - Prądzona	1.600
11	Granica Państwa - Brzeźno - Upiłka	14.770
12	Konarzynki - Chociński Młyn	3.392
13	Męcikał - Czernica	0.725
	razem	119.119

Bezpośredni zarząd wszystkich dróg powiatowych spoczywa w ręku Wydziału - Powiatowego. Opiera się to na art.38 ustawy drogowej.

Budowa i utrzymanie dróg powiatowych dokonywa się z funduszków powiatowego związku samorządowego. Fundusze te tworzy się ze źródeł ogólnie - samorządowych i z opłat specjalnych

na ten cel przeznaczonych, a uchwalonych przez Sejmik Powiatowy. Ponadto otrzymuje Powiatowy Związek Komunalny na utrzymanie dróg powiatowych subwencję krajową, która w poszczególnych latach sprawozdawczych wynosiła 100,- zł. na 1 klm.

/Dane o wydatkach na utrzymanie i budowę dróg powiatowych z poszczególnych lat budżetowych zawiera załączony wykaz z gospodarki drogowej/.

SPRAWOZDANIE

z wykonanych robót i wydatkowanych sum na budowę i utrzymanie dróg
za rok 1928/29.

L P	Oznaczenie szos	Opis szos				Rodzaj wykonanej roboty	Miejsce odcinek gdzie prace wykonano	Długość odcinka drogi o nawierzchni uporządkowa- nej	Prace wykonane		Uporząd- kowane rowów mb.	Zatrudniono				Wydatkowano na			
		długość km.	szerokość w koronie mtr.	szerokość jezdni mtr.	rodzaj na wierzchni gruntowa bita brukowana				grubość nawierzchni mtr.	zuzyto a/kamienia lub szabru b/żwiru m ³		pobudow. przebud.na- wierzchni drogów. bitej lub brukow. m ²	Robotnik. kwalifik. dni	Robotnik. nie- kwalifik. dni	Furmanek dni	robociznę i administra- cję zł. gr.	materjały zł. gr.		Razem zł. gr.
A.DROGI PAŃSTWOWE																			
1	Chojnice - Nakło	15.960	9,50	4,50	bita	0,10 - 0,18	łatanie dziur i pokrycie żwirem	na całej przestrzeni	15.960	a/ - b/ 212,3	-	10.000	900	600	-	5.318 17	3.753 88	9.072 05	
2	Chojnice - Terespol	11.720	9,00	4,50	bita	0,10 - 0,18	łatanie dziur i pokrycie żwirem	na całej przestrzeni	11.720	a/ 455 3 b/ 157 3	-	23.000	900	600	-	3.335 94	3.701 42	7.037 36	
3	Chojnice - Kościerzyna	33.239	8,00 nowy nasyp	4,50 5,00	bita	0,10 - 0,18	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	a/na całej przestrzeni b/1,0 - 1,950 3,900 - 4,700 7,700 - 7,810 10,285 - 10,900	a/ 30,764 b/ 2,475	a/ 995 3 b/ 945 3	12.375	12.000	1900	1960	120	21.968 85	20.545 83	42.514 68	
4	Czarnawoda - Granica niemiecka	39.467	13,00	5,00	bita	0,18 - 0,20	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	a/na całej przestrzeni b/55,0 - 57,3 60,0 - 61,5 65,9 - 66,275 67,0 - 67,5 68,9 - 69,2 70,29 - 70,560 87,923 - 89,125 89,4 - 89,7	a/ 32,735 b/ 6,732	a/ 3765 3 b/ 1606 3	33.660 9,537	40.000 3.474	2400 220	5565 1120	220 40	47.199 27 3.395 34	53.827 64 12.049 55	101.026 91 15.442 89	
5	Droga dojazdowa Rytel	1.736	8,00	5,50	bita	0,20	nowa powłoka	na całej przestrzeni	1,736	a/ 680 3 b/ 420 3	-	-	-	-	-	-	-	-	
Razem A		102.122							a/92.915 b/ 9,207	a/5.895 3 b/3,340 3	55.572	88.474	6320	9845	380	81.215 57	93.878 32	175.093 89	
B.DROGI WOJEWÓDZKIE																			
1	Chojnice - Sławęcin	12.600	8,00	4,0	bita	0,10 - 0,18	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	a/na całej przestrzeni b/ 3,6 - 5,7 9,4 - 9,7	a/10,200 b/ 2,400	a/ 1048 3 b/ 456 3	9,600	25.200	1020	1528	54	5.909 33	7.131 17	13.040 50	
2	Chojnice - Granica niemiecka	47.209	8,0	5,5	bita	0,10 - 0,18	łatanie dziur i pokrycie żwirem	-	-	a/ 898 3 b/ 1103 3	40	14.000	2300	4800	240	19.984 10	45.534 71	65.518 81	
Razem B		59.809							a/10,200 b/ 2,400	a/1.946 b/1.559	9,640	39.200	3320	6328	294	25.893 43	52.665 88	78.559 31	
C.DROGI POWIATOWE																			
1	Ciechocin-Objezierze	11.977	8,0	4,0	bita	0,10 - 0,18	łatanie dziur i pokrycie żwirem	na całej przestrzeni	11.977	a/ 65 3 b/ 46 3	-	15.000	800	-	-	4.066 09	2.933 01	6.999 10	
		11.977							11.977	a/ 65 3 b/ 46 3	-	15.000	800	-	-	4.066 09	2.933 01	6.999 10	

L. p.	Oznaczenie szos	Opis szos					Rodzaj wykonanej roboty	Miejsce oddinek gdzie prace wykonano	Długość odcinka drogi o nawierzchni uporządkowanej.	Roboty wykonane		Zatrudniono				Wydatkowano na				Uwagi		
		Długość km.	szerokość w koronie mtr.	szerokość jezdnia mtr.	rodzaj na - wierzchni gruntuwa bita brukowana	grubość nawierzchni mtr.				zuzyto a/kamienia lub szabru b/żwiru m ³	pobudow. przebudow./ nawierzchni drogowej lub brukow. m ²	Uporzadkowane mb.	Robotników kwalifik. dni	Robotników niekwalifik. dni	Furmanek dni	roboty i administrację		materjały			Razem	
																zł.	gr	zł.	gr		zł.	gr
	z przeniesienia	11.977	-	-	-	-	-	11.977	a/ 65 3 b/ 46 3	-	15.000	800	-	-	4.066	09	2.933	01	6.999	10		
2	Czersk - Leśno	30.759	8,0	4,0	bita	0,10 - 0,18	a/zatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	a/28.479 b/ 2.280	a/ 920 3 b/ 628 3	11.400	61.518	1800	1300	72	28.375	76	19.455	46	47.831	22		
3	Kosobudy - Czyzckowy	5.137	8,0	4,0	bita	0,10	nowa powłoka	b/ 0,5 - 2,2	b/ 1.700	a/ 880 3 b/ 313 3	8.500	10.274	450	1100	60	7.425	47	9.747	22	17.172	59	
4	Chojnice-Ogorzeliny	9.600	8,0	4,0	bita	0,10 - 0,18	nowa powłoka	b/ 1,6 - 2,5 5,7 - 6,1	b/ 1.300	a/ 386 3 b/ 275 3	6.500	19.200	780	920	60	6.160	60	7.500	13	13.660	73	
5	Czersk - Gotelp	8.062	8,0	4,5	bita	0,10 - 0,18	nowa powłoka	b/ 0,3 - 1,3	b/ 1.000	a/ 364 3 b/ 170 3	4.500	16.124	480	580	38	5.613	72	9.225	71	14.839	43	
6	Czyzckowy-Swornegace	17.000	8,0	4,5	bita	0,10 - 0,18	nowa powłoka	0,3 - 2,0 3,0 - 3,110	b/ 1.810	a/ 720 3 b/ 320 3	8.100	34.000	700	1300	48	9.441	47	14.195	90	23.637	37	
7	Czersk - Legbąd	10.034	8,0	4,0	bita	0,10 - 0,18	nowa powłoka systemem betonowym	od Czerska na przestrzeni 635 bm.	635 rozszerzo- no na 6 m.	6.600 ctr. cementu b/ 700 3	3.810	2.000	180	1480	300	10.157	98	28.596	42	38.754	40	roboty wykonana przedsięwzięcia
8	Zamarte - Kamionka	1.700	8,0	4,0	bita	0,10	-	na całej przestrzeni	1,700	a/ - b/ 40 3	-	2.400	80	90	-	810	40	223	64	1.034	04	
9	Konarzyny-Nowakarczma	4.313	8,0	4,0	bita	0,10	-	na całej przestrzeni	4.313	a/ 36 3 b/ -	-	8.626	-	-	-	1.015	75	1.319	33	2.335	08	
10	Brzeźno - Prądzona	1.600	8,0	3,50	bruk	0,15	zatanie dziur i pokrycie żwirem	na całej przestrzeni	1.600	a/ 34 3 b/ -	-	-	-	-	405	25	454	71	859	96		
11	Granica Państwa-Upilka	14.770	8,0	3,50	bita	0,10	zatanie dziur i pokrycie żwirem	10,6 - 11,4	a/13.970 b/ 800	a/ 320 3 b/ 128 3	-	-	900	850	30	7.231	60	3.170	26	10.401	86	
12	Konarzynki - Chociński Młyn	3.392	8,0	3,50	bita	0,10	zatanie dziur i pokrycie żwirem	na całej przestrzeni	3.392	a/ 15 3	-	-	-	-	1.284	96	504	75	1.789	71		
13	Męcikał - Czernica	0,725	6,0	6,0	glinianka	0,10	zatanie dziur i pokrycie żwirem	na całej przestrzeni	0,725	a/ - b/ 69 3	-	-	-	-	129	75	611	13	740	88		
	Razem C	119.119							a/66.156 b/ 9.525	a/3740 3 b/2689 3	45.610	169.142	6170	7620	608	82.118	80	97.937	67	180.056	47	
D	<u>Budowa nowych dróg</u>																					
1	Swornegace - Chociński Młyn		8,0	5,0	cementowa	0,20	Nowa budowa systemem betonowym	-	1.000	395.000 kg. cementu 1.000 m ³ żwiru	5.000m ²	-	150	600	40	37.668	38	19.260	31	56.928	68	roboty wykonana przedsięwzięcia
	Razem D								1.000	395.000 kg. cem. 1.000m ³ żwiru	5.000m ²	-	150	600	40					23.063	23	Część tych wydatków miała pokrycie w roku 1927/28

SPRAWOZDANIE

z wykonanych robót i wydatkowanych sum na budowę i utrzymanie dróg
za rok 1929/30.

L. P.	Oznaczenie szos	Opis szos				Rodzaj wykonanej roboty	Miejsce odcinek gdzie prace wykonano	Długość odcinka drogi o nawierzchni upe- rzędkowa- nej	Roboty wykonane		Uporządkow. rowów	Zatrudniono				Wydatkowano na				Uwagi		
		długość klm.	szerokość w koronie mtr.	szerokość jezdni mtr.	rodzaj na- wierzchni gruntowa bi- ta lub bru- ko				grubość nawierzchni mtr.	zużyto a/kamienia lub sza- bru b/żwiru m ³		pobud. /przebud./ nawierzchni drogowej bitej lub brukow. m ²	Robotnik. Kwalifik.	Robotnik. nie- kwalifik.	Furmanek	robotiznę i administra- cję		materjały			Razem	
																zł.	gr.	zł.	gr.		zł.	gr.
<u>A. DROGI PAŃSTWOWE</u>																						
1.	Chojnice - Nakło	15.960	9,50	4,50	bita	0,10 - 0,18	czyszczenie rowów i bankiet.	-	-	a/ 0 b/ 80	20.000	900	-	-	4.200	-	-	4.200	-			
2	Chojnice - Terespol	11.720	9,00	4,50	bita	0,10 - 0,18	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	78,2 - 79,3	a/ 6,0 b/ 1,1	422 195	4.950	14.000	900	780	720	11.199	77	13.412	15	24.611	92	
3	Chojnice - Kościerzyna	33.239	8,00	4,50	bita	0,10 - 0,18	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	7,8 - 8,050 11,4 - 11,960	a/ 9,0 b/ 0,810	336 307	3.645	38.000	1800	456	840	26.912	53	14.681	39	41.593	92	
4	Czarnawoda - Granica niemiecka	39.467	13,00	5,00	bita	0,18 - 0,20	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem	53,0 - 55,0 57,3 - 60,0 65,0 - 66,0	a/ 6 klm. b/ 5,7	163 1402	2.850	30.000	2100	810	1560	28.400	45	13.318	16	41.718	61	
5	Droga dojazdowa Ryteł	1.736	8,-	5,50	bita	0,20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Razem A		102.122							a/21 klm. b/ 7.610	921 1912	11.445 m ²	102.000	5700	2046	3120	70.712	75	41.411	70	112.124	45	
<u>B. DROGI WOJEWÓDZKIE</u>																						
1	Chojnice - Sławęcin	12.600	8,00	4,00	bita	0,10 - 0,18	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem	0,0 - 3,0 6,0 - 9,0	6 klm.	167 315	-	10.000	900	350	460	7.356	45	13.301	05	20.657	50	
2	Chojnice - Granica niemiecka	47.209	8,00	5,50	bita	0,10 - 0,18	a/łatanie dziur i pokrycie żwirem b/nowa powłoka	8,250 - 3,810 16,220 - 16,890 14,4 - 16,733 15,1 - 15,733 16,4 - 16,8 21,6 - 21,9 21,660 - 21,9 24,960 - 26,0 26,4 - 27,0 37,7 - 37,850 38,350 - 38,750	a/14 klm. b/ 4,880 c/87,58 m ²	1863 896	26.840	30.000	3000	2100	2800	37.051	00	38.278	45	75.329	45	
Razem B		59.809							a/ 20 klm. b/ 4,880 c/87,58 m ²	2030 1211	26.840	40.000	3900	2450	3260	44.407	45	51.579	50	95.986	95	

Lp.	Oznaczenie szos	Opis szos					Rodzaj wykonanej roboty	Miejsce odcinek gdzie prace wykonano	Długość odcinka drogi o na - wierzchni uporządkowanej	Roboty wykonane		Zatrudniono				Wydatkowano na				Uwagi	
		długość klm.	szerokość w koronie mtr.	szerokość jezdni mtr.	rodzaj nawierzchni gruntowa bita brukowana	grubość nawierzchni mtr.				zuzycie a/ kamienia lub szadru b/ zwirow i cementu m ³	pobud. /przebud./ nawierzchn. drogowej bitej lub brukow. m ²	uporządkow. rowów mb.	Robotnik. kwalifik. dni	Robotnik. niekwalifik. dni	Furmanek dni	roboty i administrację zł. gr.	materiały zł. gr.	Razem zł. gr.			
<u>C.DROGI POWIATOWE</u>																					
1	Ciechocin - Objezierze	11.977	8,00	4,00	bita	0,10 -0,18	b/nowa powłoka	0,0 - 1,9	b/ 1,9	a/ 461 b/ 28	7.600 m ²	10.000	900	661	489	9.134 99	14.504 86	23.639 85			
2	Czersk - Leśno	30.759	8,00	4,00	bita	0,10 -0,18	czyszczenie rowów i bankietów	-	-	a/ 30 b/ 626	-	35.000	1800	400	656	14.219 39	5.879 54	20.098 93			
3	Kosobudy - Czyżkowy	5.137	8,00	4,00	bita	0,10	b/ nowa powłoka	0,3 - 1,020 1.840- 2.360	b/ 1.240	a/ 480 b/ 461	4.960	5.000	300	621	940	9.409 88	28.155 95	37.565 83			
4	Chojnice - Ogorzeliny	9.600	8,00	4,00	bita	0,10 -0,18	czyszczenie rowów i bankietów	-	-	a/ 4 b/ 194	-	10.000	600	300	204	4.488 75	1.569 54	6.058 29			
5	Czersk - Gotelp	8.062	8,00	4,50	bita	0,10 -0,18	czyszczenie rowów i bankietów	-	-	a/ 14 b/ 175	-	10.000	900	100	200	4.517 54	1.729 79	6.247 33			
6	Czyżkowy - Swornegacie	17.000	8,00	4,50	bita	0,10 -0,18	czyszczenie rowów i bankietów	-	-	a/ 5 b/ 225	-	20.000	900	300	230	8.324 67	1.706 84	10.031 51			
7	Czersk - Legbąd	10.084	8,00	4,00	bita	0,10 -0,18	b/ nowa powłoka	-	droga dojazd. c/146 m ² bruku	a/ - b/ 786 315 ton	12.750	4.000	400	1000	1600	27.024 17	32.980 99	60.005 16			
8	Zamarte - Kamionka	1.700	8,00	4,00	bita	0,10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
9	Konarzyń - Nowakarczma	4.313	8,00	4,00	bita	0,10	czyszczenie rowów i bankietów	-	-	a/ 10 b/ 52	-	5.000	100	-	60	202 48	105 00	307 48			
	do przeniesienia	98.632								a/ - b/ 3.140 c/ 146 m ²	a/1004 b/2547 315	25.310	99.000	5900	3382	4379	77.321 87	86.632 51	163.954 38		

L. p.	Oznaczenie szos	Opis szos					Rodzaj wykonanej roboty	Miejsce odcinek gdzie prace wykonano	Długość odcinka drogi o nawierzchni uporządkowanej	Roboty wykonane		Zatrudniono			Wydatkowano na				Uwagi			
		długość klm.	szerokość w koronie mtr.	szerokość jezdni mtr.	rodzaj nawierzchni gruntowa bita brukowana	grubość nawierzchni mtr.				zużyto kamienia lub szabru m ³	pobud./przebud./nawierzchni drogowej bitej lub brukow. m ²	uporządk. rowów mb.	Robotnik. Kwalifik. dni	Robotnik. nie-kwalifik. dni	Furmanek dni	robotyczną i administrację		materjały		Razem		
																zł.	gr.	zł.		gr.	zł.	gr.
	z przeniesienia	98.632						a/ - b/ 3.140 c/ 146 m ²	1004 2547 315 ton	25.310	99.000	5900	3382	4379	77.321	37	36.632	51	163.954	38		
10	Brzeźno - Prądzona	1.600	8,00	3,50	bruk	0,15	czyszczenie rowów i bankietów	-	0 32	-	1.000	100	-	32	2.704	10	736	54	3.440	64		
11	Granica Państwa - Upiłka	14.770	8,00	3,50	bita	0,10	b/ nowa powłoka	-	1048 329	8.750	15.000	900	1400	1500	6.052	06	15.136	85	21.188	91		
12	Konarzyński Chociński Młyn	3.392	8,00	3,50	bita	0,10	czyszczenie rowów i bankietów	-	2 34	-	4.000	100	-	35	1.734	33	193	77	1.928	10		
13	Męcikał - Czernica	0,725	6,00	6,00	glinianka	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
	Razem C	119.119						a/ - b/ 5.640 c/ 146 m ²	2054 2942	34.060	119.000	7000	4782	5946	87.812	36	102.699	67	190.512	03		
	<u>D. Budowa nowych dróg</u>																					
1	Swornegacie - Chociński Młyn	1.000	8,00	5,00	cementowa	20	1200 mb.x 5 szerokości jezdni systemem betonowym		327 ton cem. 1200 m żwiru		-	100	720	1800	41.063	60	52.500	-	93.563	60		
2	Borzyszkowy-Lipienice	4.000	7,00	-	-	-	wykopano planum pod 4 klm. nowej szosy.				-	300	5000	200	90.363	20	1.768	94	92.132	14		
	Razem D	5.000							327 ton cem. 1200 m żwiru		-	400	5720	2000	131.426	80	54.268	94	185.695	74		

pozostałość bierna na rok 1930/31 38.871 55
229.383 58

Zagadnienie należytego utrzymania szos staje się z roku na rok sprawą coraz większej wagi. Odcinki dróg, naprawiane systemem szabrowym i dawniej wytrzymujące swobodnie ruch kołowy przez przeciąg co najmniej lat dziesięciu, przy obecnym wzmożonym ruchu samochodowym, już po upływie lat trzech wykazują głębokie wyboje, a woda gromadząca się w nich, w dalszym ciągu podmywa i niszczy szosy. Łatanie takich wybojów, wobec braku kamienia na miejscu, okazuje się akcją również bardzo trudną, zwłaszcza we wschodniej, południowej i północnej części powiatu. Wypada bowiem zakupować coraz większe ilości kamienia z powiatów sąsiednich, głównie z powiatu kościerskiego, których koszt wskutek transportu kolejną znacznie się podwyższa. Ażeby utrzymać pewną równowagę budżetową, każdego roku przeprowadza się coraz mniej napraw szosowych, a coraz więcej ich bywa zużytych.

Mając wszystko to na względzie, Sejmik Powiatowy postanowił w roku 1928 jąć się innych środków konserwacyjnych i do naprawy szos użyć nie kamienia, lecz cementu. Według obliczenia konserwacja 1 klm. szosy systemem betonowym ~~betonowym~~ wypadłaby nawet tańiej od konserwacji szosy systemem szabrowym. Narazie postanowiono jednakże wykonać tylko odcinki próbne i dopiero po stwierdzeniu większej wytrzymałości owych odcinków, konserwowanych systemem betonowym, przystąpić do dalszej konserwacji szos tymże systemem.

Na pierwszy plan wysunięto tedy konserwację 2 klm. szosy Czersk - Legbąd, oraz - również systemem betonowym - budowę 1 km. szosy Swornegacie - Chociński Młyn.

Budowa szosy Swornegacie - Chociński Młyn zapoczątkowana została już w roku 1914 wytknięciem trasy do szosy Chojnice - Wojsk. Potrzebne do tego kamienie zwożono wtenczas kolejną z powiatów człuchowskiego i rumelburskiego do P-rzechlewa, a stamtąd furmankami na miejsce budowy. Zwózkę kamienia uskuteczniiono w sposób opisany dla braku tegoż materiału na miejscu, jak również w okolicy i dlatego też budowę tejże szosy rozpoczęto od strony szosy Chojnice - Wojsk tak, że od chwili wybuchu wojny światowej wybudowano tylko odcinek Konarzyny - Chociński Młyn. Resztę budowy na-

razie zaniechano, pozostawiając 4.288 km. szosy do wykończenia. Ponieważ później, wskutek ustalenia nowej granicy Rzeszy Niemieckiej dworzec Przechlewo przypadł Niemcom i transport kamienia z najbliższych miejscowości, zaopatrzonych w kamienie t.j. Glińska i Brzeźna, oddalonych o 40 - 50 klm. od miejsca budowy, okazał się za drogi, przeto Wydział Powiatowy wybudował w roku 1922 z pozostałego jeszcze materiału jedynie 650 metrów.

W roku 1928 wybudowano dalszą część szosy od Swornegać do Chocińskiego Młyna, mianowicie jeden km. próbnym systemem betonowym, opartym na najnowszych doświadczeniach budowy szos betonowych zagranicą. Ponieważ trasa szosy jest już gotowa, należało zatem wyrównać tylko planum i rowy, wykopać koryta do szosy betonowej na 20 cm. głębokości, podłoże tego koryta dobrze ubić i polać wodą. W celu wykonania rzeczomego odcinka próbnego szosy uznano za najlepsze użyć płyty betonowej o grubości 20 cm. bez wkładek żelaza i na końcach pogrubionej do 25 cm., w mieszaniu dolnego pokładu 1 : 8, a górną warstwę betonu - narażoną na większe działanie temperatury - w mieszaniu 1 : 3.

Ze względu na zmiany atmosferyczne i temsamem kurczenie się płyty betonowej, założono na każde 10 metr. długości spojenia, wylane płynem asfaltowym. Mieszanie betonu uskuteczniło za pomocą betoniarki mechanicznej.

Z uwagi na to, że próbna warstwa betonowa wytrzymała w roku 1928/29 silne mrozy bez żadnej szkody, Sejmik Powiatowy wybudował w roku 1929 dalsze 1,200 km. tej drogi tym samym systemem.

To samo mniej więcej dotyczy konserwacji szosy Czernsk - Legbąd. Budowę tejże szosy przeprowadzono w latach od 1914-1917. Pobudowano ją jednak niepraktycznie, bo nadbyt łukowato w koronie. Oprócz tego w międzyczasie szosa ta została bardzo zniszczona wskutek zwózki drzewa, przeważnie ucierpiały na tem jej pierwsze 4 km., wymagające koniecznego remontu. Oprócz tego swą 4-metrową szerokością szosa Czernsk - Legbąd okazała się za wąską dla zbyt silnego ruchu, który się tam odbywa, wskutek czego oprócz naprawy uszkodzonej części szosy należało ją rozszerzyć do 5 m,

a pierwsze 600 m położone w obrębie miasta Czerska nawet do 6 metrów.

Remont tej szosy systemem szabrowym był bardzo utrudniony z powodu braku kamienia na miejscu, natomiast systemem betonowym kalkulował się taniej. Taksamo tańsze okazało się utrzymanie takiego odcinka szosy, pobudowanego systemem betonowym.

To też w latach 1928 i 1929 wybudowano 4 klm. szosy Czersk - Legbąd systemem betonowym.

Oprócz budowy szosy Swornegacie - Chociński Młyn i Czersk - Legbąd Wydział Powiatowy na podstawie poprzednich uchwał Sejmiku Powiatowego przystąpił do dalszej budowy dróg w części poczułohowskiej, celem połączenia na nowo sieci komunikacyjnej, tu i owdzie przez granicę rozerwanej oraz celem umożliwienia komunikacji autobusowej do miejscowości, oddalonych od miast i stacji kolejowych o 60 klm.; odległości niespotykanych w województwach zachodnich. W roku 1929 wykonano prace ziemne drogi Borzyszkowy Lipienice na przestrzeni 4 klm. kosztem 102.000 zł.

Z uwagi jednak na rozmiar oraz koszt naprawy istniejących dróg powiatowych, który przerasta już granice zdolności płatniczej ludności powiatu chojnickiego, budowę dalszych dróg w tej części będzie należało odroczyć do czasu późniejszego.

DROGI GMINNE.

Z szeregu zagadnień w dziedzinie komunikacji, sprawa ulepszenia gminnych dróg gruntowych w powiecie chojnickim stawiana była dotąd na ostatnim planie. Powodem małego interesowania się sprawą naprawy dróg gminnych jest bezradność zarządów gmin większych ze względu na ten bezmiar pracy, jaki przez gminy pokonany być musi. Po drogach gminnych będziemy jeździli jeszcze dziesiątki lat i w tym kierunku musi być skierowany poważny wysiłek całego społeczeństwa. To też Wydział Powiatowy udzielił sprawom dróg gminnych od roku 1928 większej wagi, gdyż dla nas sprawa tych dróg jest tak aktualna, jak sprawa dróg asfaltowych i betonowych jest aktualną dziś w państwach, na zachód od nas położonych. Sposób oka-

zywiania pomocy ze strony Powiatowego Związku Komunalnego budowie i utrzymaniu dróg gminnych jest rozmaity. Szereg ważniejszych dróg gminnych przyjmie ewentl. powiat na siebie, gminy zaś dają ze swej strony świadczenia w naturze. Rozpoczęto w roku 1929 z drogą Borzyszkowy - Lipienice, gdzie mieszkańcy gmin okolicznych zwięźli do budowy drogi pewną ilość kamieni bezpłatnie. W innych wypadkach znów gminy same wykonują budowę i utrzymanie dróg, powiat zaś przychodzi gminom tym z pomocą pieniężną. Subwencji udziela się gminom wiejskim od wypadku do wypadku na specjalne wnioski zarządów gmin wiejskich.

Program robót powiatowych w zakresie budowy dróg gminnych, przewiduje zespolenie sieci tychże dróg z drogami powiatowymi tak, że ma on stanowić jednolitą sieć dróg bitych, odpowiednich dla ruchu samochodowego. Rzecz oczywista, że program ten obliczony jest na szereg lat.

Wydział - Powiatowy w okresie sprawozdawczym udzielił zapomóg na budowę i konserwację dróg gminnych następującym gminom:

1. Bądzmierowice	3.000,- zł.
2. Brusy	1.500,- zł.
3. Borowy Młyn	500,- zł.
4. Czyżkowy	1.000,- zł.
5. Gliśno	1.000,- zł.
6. Gotelp	1.400,- zł.
7. Górki	500,- zł.
8. Huta	500,- zł.
9. Karsin	2.000,- zł.
10. Kiedrowice	1.200,- zł.
11. Klaskawa	600,- zł.
12. Kosobudy	900,- zł.
13. Kuroze	1.000,- zł.
14. Łąg	1.000,- zł.
15. Łąkie	700,- zł.
16. Lipienice	1.500,- zł.
17. Łosiny	2.000,- zł.
18. Luboń	750,- zł.
19. Osusznica	225,- zł.

20.Prądzona	220,- zł.
21.Przytarnia	100,- zł.
22.Sternowo	1.000,- zł.
23.Swornegacie	2.000,- zł.
24.Wiele	<u>1.200,- zł.</u>
razem	25.795,- zł.

C. O Ś W I A T A.

1/ Szkolnictwo powszechne.

Nadzór nad szkolnictwem powszechnym w powiecie chojnickim sprawują Inspektorowie Szkolni 1/Stanisław Grochowski w Chojnicach, 2/ Jan Hoffmann w Brusach.

Jako ciało doradcze służy im zgodnie z ustawą Powiatowa Rada Szkolna, w której skład wchodzi:

Jako członkowie:

- 1/ Hołoga Władysław - kierownik firmy Ceres - z Brus,
- 2/ Kaletta Jan - hotelista - z Chojnic,
- 3/ Konitzer Aleksander - budowniczy - z Czerska,
- 4/ Piechowski Jan - rolnik - z Kosobud,
- 5/ Ks.dziekan Schulz Alfons - proboszcz - z Konarzyn.

Jako zastępcy:

- 1/ Kiedrowski Augustyn - rolnik - z Brzeźna,
- 2/ ks.kanonik Makowski Bolesław - proboszcz - z Chojnic,
- 3/ Ostrowski Józef - drogerzysta - z Czerska,
- 4/ Ulandowski Antoni - naczelny sekr.prokuratury z Chojnic,
- 5/ Rózek Józef - rolnik - z Żabna.

Poaztem istnieją przy każdej szkole Miejscowe Rady Szkolne sprawujące nadzór nad gospodarzemi sprawami poszczególnych szkół.

Szkół powszechnych istnieje w powiecie chojnickim 104 i to:

Rodzaj szkół	Razem	1 kl.	2 kl.	3 kl.	4 kl.	5 kl.	6 kl.	7 kl.
Szkół z wykładowym językiem								
polskim	97	46	24	12	5	4	-	6
niemieckim	7	3	3	1	-	-	-	-
Klas z polskim językiem nauczania	233	46	53	29	20	19	-	66
niemieckim	12	3	6	3	-	-	-	-
Sal szkolnych	230	53	53	33	16	18	-	57
Mieszkań naucz.w budynkach szkolnych	174	48	50	24	21	15	-	16

Do szkół tych uczęszczało w dniu 1. grudnia 1929r. razem 10087 dzieci, z tego chłopców 5144, dziewcząt 4943, dzieci polsko - katolickich 9299, polsko ewangelickich 12, niemiecko-katolickich 566, niem ewangelickich 202, żydowskich 8.

W szkołach powszechnych nauczało w dniu 1. grudnia 1929r. 220 nauczycieli, z tych było sił : męskich 156, żeńskich 64

katolików 216, ewangelików 4,
polaków 216, niemoów 4.

W wielu szkołach w powiecie przeprowadzono większe naprawy, jak przełożenie dachów, malowanie klas, postawienie płotów i t.p. oprócz napraw mniejszych, bieżących.

Wydatki na cele szkolnictwa zwiększają się z roku na rok i obciążają bardzo znacznie budżety i tak już finansowo słabych gmin, jest to skutek zaniechania przeprowadzenia większych napraw w poszczególnych szkołach w latach ubiegłych. Spodziewać się można, że ze stopniowym poprawieniem się stanu budynków szkolnych ciężary te będą się zmniejszały.

Największą ilość szkół w powiecie stanowią jedno i dwuklasowe. Nowa ustawa szkolna dąży do zaprowadzenia szkół więcej klasowych drogą komasacji. Obywatelstwo jest temu przeciwne, motywując to tem, że dzieci szkolne w przypadkach komasacji odbywać muszą dalsze drogi do szkół, co szczególnie w porze zimowej sprawia większe trudności.

Od roku 1927 odbywają się z ramienia Wydziału Powiatowego wizytacje wszystkich szkół powszechnych w powiecie przeprowadzone przez lekarza powiatowego, w obecności ~~inspektora~~ inspektora szkolnego danego obwodu oraz wszystkich członków Rady Szkolnej Miejscowej odnośnej miejscowości.

Wizytacje te obejmują:

- a/ stan zdrowotny dzieci szkolnych oraz ich rozwój fizyczny,
- b/ higienę szkoły,
- c/ wewnętrzny i zewnętrzny stan klas i budynków szkolnych oraz gospodarczych,
- d/ ogólny wygląd szkół i ich obejścia.

Po dokonanej wizytacji wygłasza lekarz powiatowy odpowiedni odczyt wzgl. referat i pogadankę w klasie, omawiając choroby, jak chronić się przed nimi, oraz o konieczności dbania o czystość. Spostrzeżenia swoje zapisuje ponadto do specjalnie zaprowadzonej księgi sanitarnej, znajdującej się w każdej szkole. Ponadto zdaje lekarz powiatowy ogólne sprawozdanie Radzie Szkolnej Powiatowej na najbliższym posiedzeniu. Wyniki przeprowadzonej wizytacji przedkładają Inspektoraty szkolne na podstawie ksiąg sanitarnych Kuratorjum do wiadomości.

Stwierdzone podczas wizytacji niedomagania zostają podane do wiadomości Rad Szkolnych Miejscowych, które niedomagania te usuwają według możliwości oraz stojących do dyspozycji sum w budżetach szkolnych.

Stwierdzone u dzieci niedomagania pod względem zdrowotnym podają pp. kierownicy szkół do wiadomości rodziców, którzy o ile są członkami Kasy Chorych - oddają dzieci chorowite w opiekę lekarską, zaś zamożniejsi szukają porad lekarskich prywatnie.

W roku 1929 zaprowadzono w niektórych szkołach dożywianie dzieci tranem, który przyjmują w miarę potrzeby codziennie rano po jednej łyżce w szkole. Uwzględnia się przedewszystkiem dzieci sfer robotniczych, zaniedbanych i wyniszczonych. Tran ten dzieci jednak przyjmują niechętnie, gdyż ma smak przykry. Ze względu na ważność tejże akcji jest pożądanę dostarczenie tranu lepszej jakości.

Skutki wizytacji szkół są widoczne; stan zdrowotny dzieci szkolnych znacznie się poprawił, wygląd szkół w powiecie - z bardzo nielicznymi tylko wyjątkami - jest schludny, estetyczny i wzorowy. Dlatego jest pożądanę dalsze kontynuowanie wizytacji szkół przez Powiatowy Związek Komunalny ze względu na ważną rolę, jaką odgrywają przy konieczności nieustannych starań o coraz to lepszy wygląd szkół oraz o utrzymanie ich w należytych stanie budowlanym. Ponadto potrzebna jest opieka lekarska szczególnie dla dzieci rodziców niezamożnych, zamieszkujących w znacznych odległościach od siedziby lekarza.

2/ OŚWIATA POZASZKOLNA.

Wojna światowa w wielu dziedzinach spowodowała zupełny przewrót. Kryzys gospodarczy polityczny i kulturalny ciąży nad światem powojennym. Nauczanie i pracę wychowawczą w szkołach podczas wojny przerywano i zaniedbano. Obywatel o wychowaniu wojennym wkrocza w życie wymagające więcej wiedzy i lepszego przygotowania. Wymagania życiowe wzrosły do tego stopnia, że szkoły niższego typu organizacyjnego nie są w stanie ich zaspokoić. Stąd wśród młodzieży dorastającej zauważyć się daje ogromny pęd w kierunku doksztalcenia się poza szkołą. Chcąc poprzeć te dążenia oiało uchwałodawne Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego - Sejmik Powiatowy - powołał osobną Komisję Kulturalno - Oświatową, której działalność opiera się na specjalnym regulaminie. Powiatowa Komisja Kulturalno - Oświatowa ukonstytuowała się w czerwcu 1929r. Jej działalność w okresie od czerwca 1929r. do czerwca br. przedstawia się następująco:

I. Nawiązanie łączności z działaczami społecznymi.

Pracownik Powiatowej Komisji Kulturalno - Oświatowej w ciągu czerwca i lipca ubiegłego roku zwiedzał poszczególne miejscowości, dla zapoznania się z miejscowymi działaczami społecznymi, informując się u zarządów organizacyj kulturalno - oświatowych o ich potrzebach.

II. Prace przygotowawcze w celu uruchomienia kursów wieczorowych

- 1/ Przygotowano mapę powiatu uwzględniającą rozmieszczenie szkół i ich stopień organizacyjny, ilość i rozmieszczenie organizacyj kulturalno - oświatowych w powiecie.
- 2/ Przygotowano program nauczania na kursach wieczorowych.
- 3/ Opracowano zestawienie bibliotek czynnych i stan czytelnictwa na terenie powiatu.
- 4/ Ustalono plan dalszej rozbudowy sieci bibliotecznej.

III. Kursy wieczorowe.

Powiatowa Komisja Kulturalno - Oświatowa urządziła 13 kursów wieczorowych w miejscowościach

- 1/ Brzeźno,
- 2/ Lipienice,
- 3/ Karsin,
- 4/ Konarzyny,
- 5/ Kłodawa,
- 6/ Rytel,
- 7/ Legbąd,
- 8/ Skoszewo.

Program tych kursów obejmował język polski, rachunki, geografję z nauką o Polsce współczesnej i historję Polski. Zajęcia odbywały się 3 x w tygodniu po 3 godziny czyli w tygodniu odbyło się 9 wykładów. W większych osiedlach wiejskich znajduje się młodzież terminująca w warsztatach rzemieślniczych. W myśl obowiązujących przepisów winna młodzież ta uczęszczać do wieczorowych szkół dokształcających. Terminatorzy nie mogący się wykazać świadectwami ukończenia szkoły dokształcającej, mogą zdawać egzamin jako eksterniści poczem dopiero zostają dopuszczeni do egzaminu na czeladników. W tych wypadkach kursy wieczorowe są znaczną pomocą dla młodzieży terminującej na wsi.

Kursy wieczorowe w

- 1/ Ostrowitem / męski/
- 2/ Ostrowitem / żeński/
- 3/ Ciechocinie
- 4/ Sławęcinie
- 5/ Charzykowsach

oparte były na odrębnym programie, uwzględniającym jedynie język polski i śpiew jako ćwiczenie w wymowie. Kilka wniosków /Prądzona, Zapceń i Wiele/ w sprawie urządzenia kursów wieczorowych dla braku funduszu Powiatowa Komisja Kulturalno - Oświatowa nie mogła uwzględnić. Ogółem uczęszczało na kursy 440 osób w wieku od 15 - 35 lat, w tem 332 mężczyzn i 108 kobiet. Zajęcia na kursie rozpoczęły się w listopadzie a skończyły się w marcu. Odtąd zapoczątkowano pracę świetlicową, która napotkawszy na wielorakie trudności /brak funduszy, lokali i urządzeń/ nie mogła się

rozwinąć na szerszą skalę. Zajęcia pracownictwa /referenta oświatowego/Powiatowej Komisji Kulturalno - Oświatowej polegało na udzielaniu wskazówek organizacyjno - technicznych, dostarczaniu pomocy naukowych i administrowaniu nimi. Powiatowa Komisja Kulturalno - Oświatowa w pełnym komplecie zwiedziła większość kursów.

IV. Bibliotekarstwo.

Powiatowa Komisja Kulturalno - Oświatowa przejęła opiekę nad bibliotekarstwem i czytelnictwem w powiecie. Do roku 1929 Chojnicki Powiatowy Związek Komunalny posiadał 5 bibliotek. W okresie sprawozdawczym przybyły 4 dalsze biblioteki, które ulokowano w siedzibach parafji t.j. w Borzyszkowach, Karsinie, Leśnie i Pawłowie. W dwóch wypadkach /Kłodawa i Wiele/ wszczęto dochodzenie w sprawie zagubionych książek wchodzących w skład kompletów bibliotecznych Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego przez co tenże został uszkodzony. Przygotowano spisy dalszych kompletów, które mają być zakupione, oraz regulaminy funkcjonowania wszystkich bibliotek.

V. Chóry wiejskie.

W dwóch miejscowościach zorganizowano chóry wiejskie. Dostarczono im wskazówek organizacyjnych, pomocy w postaci śpiewników i materiału do ćwiczeń.

W opracowaniu są programy wieczorów pieśni.

VI. Teatr Ludowy.

Dla poparcia akcji Teatrów Ludowych zakupiono 50 egzempl. sztuk teatralnych, które zgłaszającym wypożyczają się bezpłatnie. Spisy sztuk są w posiadaniu każdej szkoły.

VII. Widowiska świetlne.

W porozumieniu z kinem objazdowym "Światowid" organizuje się tanie widowiska kinomategraficzne na terenie powiatu.

VIII. Odczyty.

Wygłoszono 40 odczytów ilustrowanych przezroczami. Odczyty odbywały się na kursach w organizacjach. Prelegentami byli nauczyciele. W miarę wolnego czasu wyjeżdżał referent oświatowy.

IX. Wyjazdy.

Referent oświatowy celowo ograniczał swe wyjazdy do minimum, ułatwiając sprawy przeważnie na drodze korespondencyjnej, by stąd zaoszczędzone kwoty zużyć na wydatki rzeczowe, które wobec ogromnych potrzeb powiatu okazały się minimalnymi.

X. Inwentarz.

Chojnicki Powiatowy Związek Komunalny nabył 3 aparaty projekcyjne marki "Ornak" z akumulatorami, 42 Serje przezroczy na taśmie filmowej z różnych dziedzin.

Jako pomoc dla młodzieży niezamożnej zakupiono 440 podręczników, które na czas trwania kursu wypożyczają się bezpłatnie.

XI. Subwencje.

Ministerstwo W.R. i O.P. w roku sprawozdawczym przyznało subwencję w kwocie 2.500,- zł. oraz w książkach, które zostaną oddane Chojnickiemu Powiatowemu Związkowi Komunalnemu po cenie niższej o 50%, pozostawiając swobodny wybór książek Powiatowej Komisji Kulturalno - Oświatowej.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Pomorskiego wypożyczyło 300 podręczników do bezpłatnego użytku na kursach wieczorowych młodzieży niezamożnej.

3/SZKOLNICTWO WYŻSZE.

Celem umożliwienia studjów w krajowych szkołach akademickich, wyższych szkołach handlowych lub politechnice gdańskiej wyjątkowo zdolnej, pilnej i niezamożnej młodzieży, pochodzącej z powiatu chojnickiego, odznaczającej się nieskazitelnym charakterem obywatelskim, Sejmik Powiatowy uchwałą z dnia 19. grudnia 1928r. ustanowił na pożytek i chwałę nauki polskiej Rzeczypospolitej powiatowy fundusz stypendyjny w ten sposób, że wstawia corocznie do budżetu Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego kwotę 5.000 zł. z Fundusza tego Wydział Powiatowy przyznaje stypendja dla niezamożnych słuchaczy wyżej podanych uczelni wyższych na warunkach ustalonych w tej uchwale. Wysokość jednego stypendjum wynosi 500,- do 1500.- /zł. rocznie a to według uznania Wydziału Powiatowego przy uwzględnieniu stosunków finansowych studenta i jego rodziny oraz kosztów utrzymania w danym mieście uniwersyteckim. Stypendja te podlegają zwrotowi najpóźniej w ciągu 12 lat od wypłaty ostatniej raty stypendjum.

W roku 1929/30 korzystali ze stypendjów akademickich Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego następujący słuchacze zwykli szkół akademickich :

1. Borzyszkowski Franc.	słuch. III r. med. Uniw. Poznańskiego	500,- zł.
2. Dysarzówna Anna	" II r. mat. przyr. Uniw. Poznańskiego	500,- zł.
3. Gdaniec Ignacy	" II r. med. " "	500,- zł.
4. Głowczewski Teofil	" II r. Wyższa Szkoła Handl. Poznań	500,- zł.
5. Grabański Józef	" III r. " " " "	500,- zł.
6. Langowski Paweł	" Ir. prawa Uniw. warszawskiego	500,- zł.
7. Pozorski Teodor	" III r. med. Uniw. Poznańskiego	500,- zł.
8. Pytlik Roman	" Ir. prawa " "	500,- zł.
9. Skwierawski Bolesław	" III r. filoz. " Jagiellońskiego	500,- zł.
10. Zabrocki Ludwik	" III r. hum. " Poznańskiego	500,- zł.
	Razem	<u>5.000,- zł.</u>

D.KULTURA I SZTUKA.

Obecny ustrój polityczny i ekonomiczny Państwa posiada do współpracy wszystkie warstwy społeczne. Rozszerzenie praw obywatelskich wysunęło na czoło polityki państwowej przygotowanie ogółu do czynnego udziału w życiu społeczno - państwowym, co w konsekwencji pociąga za sobą konieczność rozwoju umysłowego i obywatelskiego najszerszych warstw społeczeństwa, zwłaszcza jeżeli się weźmie pod uwagę zaniedbania, wynikłe z długoletniej niewoli. Szkoła powszechna przestała być odtąd jedynym podłożem kultury narodowej. Jedną z form "oświaty pozaszkolnej", której celem jest tworzenie "oświeczonej demokracji", to biblioteki publiczne.

Dopóki dobra książka nie stanie się dostępną dla wszystkich, dopóty przesady, nieporozumienia z niewiedzy płynące posadzenia tamować będą rozwój pracy państwowej. Jednym zaś z mierników kultury narodowej jest rozpowszechnianie książek, łatwy do nich przystęp i statystyka czytelnictwa.

Książka odgrywa doniosłą rolę w wychowaniu obywatelskim informuje i wychowuje, zespala i pogłębia.

To też Wydział Powiatowy przystąpił od roku 1926 do stopniowego organizowania i utrzymywania bibliotek publicznych w gminach wiejskich przy szkołach powszechnych. W powiecie chojnickim zorganizowano po dzień 31. marca 1930r. 9 bibliotek publicznych i to: 1/w Będźmierowicach, 2/w Charzykowach, 3/w Karsinie, 4/w Kłodawie, 5/w Konarzynach, 6/w Leśnie, 7/w Mokrem, 8/w Pawłowie i 9/ w Wielu. W wszystkich bibliotekach tych znajduje się 918 tomów. Biblioteki stanowią własność Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego, Wydział - Powiatowy oddaje księgozbiór w bezterminowe użytkowanie kierownikom odnośnych szkół powszechnych, w celu dania możności korzystania z książki najszerszemu ogółowi ludności. Książki wypożycza się bezpłatnie. Nadzór nad temi bibliotekami sprawuje Powiatowa Komisja Kulturalno - Oświatowa.

Poza bibliotekami w celu podniesienia ogólnego poziomu kultury polskiej częściowo za subwencję powiatową zorganizowane

zostało w dniu 5. stycznia 1928r. w Chojnicach, Stowarzyszenie Teatru Ludowego. Konieczność urządzenia tej tak ważnej kulturalno - oświatowej placówki polega przeważnie na tem, że w mieście naszym kresowem, szczególnie w sferach średnich i niższych, na bardzo niskim znajduje się poziomie kultura polska, które Stowarzyszenie pragnie podnieść przez niezależną pracę sceniczną i zwalczania brukowych gustów. Tej zbożnej pracy oddaje się Teatr Ludowy bezinteresownie z o całym zaparciem się siebie. Członkowie grają wszyscy na przemian, reżyserują, komponują kostjумы i dekoracje, spełniają obowiązki woźnych itd.

W przeciągu czasu istnienia Stowarzyszenia wystawiono:

- 1/ Rydla - "Zaczarowane koło",
- 2/ Śniadowskiego - "Jesienią",
- 3/ Dominikowej - "Swaty",
- 4/ Gregorewicza - "Werbel domowy",
- 5/ Dominika - "Ojcowizna",
- 6/ Bełży - "Słowiczek",
- 7/ Śliwińskiego - " Chrześniak wojenny",
- 8/ Calderona - "Tajemnica Mszy Świętej",
- 9/ Wieczorka - " Zanim się ziścił cud 3. Maja",
- 10/ Halina - "Bursztyny Kasi",
- 11/ Abrołoma i Ruszkowskiego - " Mąż z grzeczności",
- 12/ Grabowskiego - " Żyj Polsko".

Oprócz tego towarzystwo uruchomiło dwumiesięczny kurs dramatyczny. celem przysposobienia zespołu teatralnego do występów na scenie. Poza tem stały utrzymuje się kontakt z Związkiem Teatrów Ludowych w Warszawie i z Pomorskim Związkiem Teatrów Ludowych w Toruniu, do którego należy jako członek.

Dwaj członkowie tutejszego Teatru Ludowego są równocześnie członkami korespondencyjnymi kursu Teatrów Ludowych w Warszawie.

Sceną mieszczącą się w hotelu, została przez zamówionego malarza specjalistę odnowiona. Inwentarz Teatru składa się z 24 kulis, z drobnych rekwizytów teatralnych i 120 tomów biblioteki teatralnej. Poza tem posiada Teatr własny fortepian, którego

nabycie wykazała konieczność.

Najważniejszym zadaniem Teatru Ludowego obecnie jest zwiększenie ilości przedstawięń w sezonie i rozszerzenie terenu pracy poza Chojnicami, na powiaty sępoleński i tucholski.

E. POPIERANIE WYCHOWANIA FIZYCZNEGO.

Tytułem subwencji powiatowej wypłacono z funduszków powiatowych Powiatowemu Komitetowi wychowania fizycznego w Chojnicach w roku 1928/29 1.000,- zł.zaś w roku 1929/30 4.500,- zł.

Stosunek społeczeństwa do prac wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego na terenie powiatu kształtuje się na ogół pomyślnie, przede wszystkim jeśli chodzi o społeczeństwo narodowości polskiej. Stowarzyszenia niemieckie pracują nad wychowaniem fizycznym, jednak samodzielnie, komitet nie utrzymuje z nimi kontaktu. Zainteresowanie się inteligencji jest obecnie dość duże, przyozem na wyróżnienie zasługuje nauczycielstwo i duchowieństwo. To ostatnie szczególnie w ostatnich latach propaguje idee w.f.i p.w.wśród Towarzystwa Młodzieży Polskiej. Stosunek ludności rolniczej i robotniczej do spraw w.f.i p.w. uległ znacznej poprawie w porównaniu z latami ubiegłymi, jednak w tym kierunku jest konieczny jeszcze poważny wysiłek propagandowy. Ruchliwością wyróżniają się parafje: Borzyszkowy/ks. prob. Tychnowski/i Brzeźno /Ks. prob. Rapior/, obie oddalone średnio o 50 klm. od Chojnic, jako najbliższej stacji kolejowej. Większy udział wykazało miasto Czersk, gdzie wyróżnili się burmistrz p. Trybull i sędzia p. Wolski. Ze stowarzyszeń w.f.i p.w. bierze dotychczas czynny bardzo żywy udział w pracy towarzystwo Gimn. "Sokół" i to: dzięki wybitnej współpracy Prezesa Okręgu, nauczyciela gimnazjum p. Szczepańskiego. Z innych stowarzyszeń najżywiej współpracuje towarzystwo Młodzieży Polskiej. Zawdzięczając wybitnej pracy Prezesa Okręgu Związku Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej ks. Borzyszkowskiego, wszystkie koła tego stowarzyszenia przystępują do jednostek w.f.i p.w.

Dzięki staraniom Komitetu Powiatowego wybudowano w roku 1929 częściowo za subwencję powiatową większą pływalnię szkolną wraz z plażą w Charzykowach przy współpracy władz wojskowych. Teren pod pływalnię wydzierżawiono od Klubu Żeglarskiego w Chojnicach za 1,- zł. rocznego czynszu, co dodatnio świadczy o stosunku klubu do spraw w.f.i p.w.

F. ZDROWIE PUBLICZNE.

Stan sanitarny powiatu, z wyjątkiem północno - zachodniej części, jest zadawalniający. Wśród urządzeń sanitarnych zasługuje na wyróżnienie szpital miejski w Chojnicach, a przede wszystkim szpital prywatny kongregacji " Św. Boromeusza ", posiadający zupełnie nowoczesne urządzenie i prowadzony na miarę europejską.

Szpital ten posiada dostateczną ilość łóżek, aby sprostać potrzebom całego powiatu. Istnienie w Chojnicach aż dwóch szpitali było powodem, że wybudowanie według nowoczesnych wymogów szpitala powiatowego związku komunalnego okazało się zbyt kosztownym, a odnośne gmachy wydzierżawiono wojsku.

Znaczna odległość północno - zachodniej części powiatu od większych ośrodków ludności powoduje natomiast palącą potrzebę ułatwienia mieszkańcom opieki lekarskiej. W tym celu Sejmik Powiatowy postanowił utworzyć w Lipienicach " Ośrodek Zdrowia ", w którym ewentualnie osadzi osobnego lekarza, utrzymywanego przez Samorząd Powiatowy. Nieruchomość odnośną zakupiono w roku 1928, w roku budżetowym 1929/30 wykonano jej przebudowę. Roboty te dobiegają końca tak, że uruchomienie tego ośrodka nastąpi przypuszczalnie w połowie roku budżetowego 1930/31.

W ośrodku tym, prócz udzielania pomocy chorym, zorganizowany będzie niewielki szpitalik, aby chorzy z tej okolicy nie potrzebowali jeździć kilkadziesiąt kilometrów do Chojnic i mogli w nagłych wypadkach znaleźć natychmiastową pomoc i opiekę.

W okresie sprawozdawczym jak rok rocznie przeprowadzono również szczepienie ochronne przeciw ospif., szczepiono ogólnie w roku 1928 4263 zaś w roku 1929 4150 dzieci kosztem 3.981,25 zł.

Powiat chojnicki podzielony jest na 29 obwodów akuszeryjnych. W każdym obwodzie ustanowiona jest obwodowa położna na zasadzie regulaminu, uchwalonego przez Sejmik Powiatowy na posiedzeniu w dniu 19. maja 1926r., zatwierdzonego przez Wojewódzki Sąd Administracyjny w Toruniu uchwałą z dnia 19. czerwca 1926r.

l.dzien.S.U. 117/26 a wprowadzonego w życie uchwałą Rady Ministrów z dnia 28.stycznial927r.

Na cele położnictwa wydał powiat w okresie sprawozdawczym 2.262,51 zł.i to na zakup instrumentów,środków leczniczych,dezinfekcyjnych i t.p.

Utrzymanie sił położnych w powiecie jest pod względem finansowym bardzo trudne,gdyż w bardzo licznych wypadkach nie powołuje się do pomocy położnej wykwalifikowanej,ale pomocy udzielają po części starsze kobiety i znachorki.Matki nie zdają sobie sprawy z fatalnych skutków,które z takiej niewłaściwej pomocy wyniknąć mogą,jaskrawsze wypadki skutków takiej niewłaściwej pomocy nie pouczają ich i niedoprowadzają do polepszenia.Niestety dotychczasowe ustawodawstwo umożliwiło tylko w niektórych wypadkach ściganie takich niepowołanych pomocnic,zmiana na lepsze nastąpiła dopiero z wprowadzeniem w życie nowej polskiej ustawy o położnych,i teraz ściga się i ścigać będzie każdy wypadek pomocy akuszeryjnej przy porodach przez osoby niekwalifikowane.

Chojnicki Powiatowy Związek Komunalny gwarantuje położnym obwodowym roczny dochód w wysokości 750,- zł.w sposób następujący:

" Na początku każdego roku Wydział Powiatowy stwierdza rzeczywisty dochód akuszerki z roku ubiegłego na podstawie przedłożonej księgi rachunkowej,z której winien wynikać dokładny dochód i rozchód z jej czynności zawodowych,i ilość połów,które uskuteczniła każda położna obwodowa w roku ubiegłym.Gdy suma ogólna dochodów wykaże się niższą od sumy zagwarantowanej, natenczas różnicę dopłaca Wydział Powiatowy położnej obwodowej napóźniej do 31.marca z funduszków powiatowych".

G.OPIEKA SPOŁECZNA.

Opieka społeczna w Województwie Pomorskiem opiera się na zasadzie dotąd obowiązującej ustawy pruskiej z dnia 30.maja 1908r. o miejscu zamieszkania pod względem wsparcia /Dz.U.Rzeszy str.381/ jak również na ustawie wykonawczej z dnia z dnia 8.marca 1871r. /Zbiór ustaw prusk.str.130/oraz na ustawie z dnia 1.listopada 1867r. o wolności wyboru miejsca zamieszkania /Dz.U.Związku str.55/.

W żadnej dziedzinie działalności komunalnej nie uwidaczniają się jaskrawiej skutki wojny jak w zakresie opieki społecznej. W razie potrzeby opieka obejmuje utrzymanie/wyżywienie i mieszkanie/i pielęgnowanie w razie choroby, w razie śmierci pogrzeb. Ciężar ten ponoszą gminy względnie obszary dworskie, jako związki ubogich, które samodzielnie winny udzielać zapomogi; dopiero gdy gmina lub obszar dworski wzbrania się udzielić zapomogi gminnej, lub daje nieodpowiednią zapomogę, rozstrzyga Wydział - Powiatowy, taksamo rozstrzyga Wydział - Powiatowy wszelkie zażalenia w sprawie zapomóg dla ubogich, a to na podstawie ustawy o właściwości władz administracyjnych i administracyjno - sądowych z dnia 3.VIII.1883r. Do udzielania tymczasowej opieki w formie utrzymania jest obowiązana ta gmina, w której potrzebujący opiekę w danej chwili znajduje się, na koszt tej gminy, w której potrzebujący ma swoją siedzibę wsparcia, a o ile takiej siedziby wsparcia niema, ponosi koszty Krajowy Związek Ubogich. Związek Ubogich, w którym wspierana osoba ma siedzibę wsparcia, obowiązany jest do zwrotu kosztów, spowodowanych wsparciem osoby, potrzebującej tegoż wsparcia. o ile nie chodzi o udzielenie wsparcia na zasadzie siedziby uzasadnionej stosunkiem służbowym. Obowiązek zwrotu uzależniony jest pomiędzy innymi także tem, by osoba, której publicznego wsparcia udzielono, potrzebowała tegoż wsparcia w chwili i w rozmiarach przyznanych. Potrzeba wsparcia zachodzi - jak to z § 28 wyżej wymienionej ustawy wynika - tylko wtenczas - gdy dana osoba nie rozporządza środkami, koniecznymi do zaspokojenia nieodzownych potrzeb życiowych. Wobec tych przepisów

musi Związek Ubogich, który tymczasowo wsparcia udzielił, wykazać między innymi także zaistnienie tego warunku, uzasadniającego udzielenia wsparcia publicznego, skoro stanie się to spornem. Utrzymanie należy się w równej mierze także obcokrajowcom, dopóki mają prawa przebywania w kraju.

Z licznie napływających zażaleń ubogich na niedostateczną opiekę ze strony miejscowych związków wspierania ubogich powiatu chojnickiego Wydział - Powiatowy doszedł do przekonania, że związki te istotnie w bardzo licznych wypadkach nie spełniają należycie swoich obowiązków. Tak na przykład w znacznej ilości wypadków stwierdzono, że ubodzy otrzymują gotówkowe po 5 - 10,- zł. miesięcznie. Taki wymiar wsparcia można nazwać formalnym załatwieniem sprawy, a nie wsparciem w znaczeniu materialnym. Przez niezbędne do życia utrzymanie można rozumieć jedynie takie wsparcie, które rzeczywiście może wystarczyć na zaspokojenie najniezbędniejszych potrzeb życiowych.

To też Wydział - Powiatowy uchwałą z dnia 22. lutego 1928r. zalecił Miejscowym Związkom wspierania ubogich powiatu chojnickiego, aby począwszy od dnia 1. kwietnia 1928r. udzielały każdej osobie, ze stwierdzoną 100 proc. niezdolnością do pracy, a mającej prawo pobierać wsparcie gminne, conajmniej, zależnie od istoty ubóstwa, miesięcznie:

A/	a/w gotówce	5,- zł.
	b/10 kg. mąki żytniej - w razie braku naturalji w gotówce	8,- zł.
	c/2½ kg. grochu - w razie braku naturalji w gotówce	2,- zł.
	d/1 kg. tłuszczu - w razie braku naturalji w gotówce	3,- zł.
	e/25 kg. ziemniaków jadalnych - w razie braku naturalji w gotówce	2,50 zł.
	f/½ ltr. mleka słodkiego /nieodciąganego/ dziennie - w razie niedostarczenia mleka należy w miejsce tego płacić miesięcznie	4,50 zł.
	razem	<u>25,00 zł.</u>

Na dzieci do lat 14 obowiązuje 50% wyznaczonego wsparcia.

B. Prócz wolnego mieszkania na porę zimową:

a/ 2000 cegieł torfu i 1 mtr. drzewa opałowego,

b/ o ile torfu dostarczyć nie można, dalsze 2 mtr. drzewa szopa-
powego - razem 3 mtr.

a/ lub 1 mtr. drzewa opałowego i 10 ctr. węgla.

O ile w rodzinie gminno - ubogiego jest więcej osób
uprawnionych do wsparcia publicznego, to wsparcie opałowe dla
drugiej osoby zmniejsza o 50%, zaś dla każdej dalszej o 75%.

Całą ilość powyżej pod B. wymienionego wsparcia nale-
ży wydawać najpóźniej do 1. października każdego roku i to wszy-
stkim ubogim - gminnym bez względu na to, czy zamieszkują w domach
gminnych lub u osób prywatnych.

O ile wnioskujący o wsparcie publiczne pobierają rentę
inwalidzką, starości lub wypadkową, związki wspierania ubogich mo-
gą te okoliczności uwzględnić i wsparcie w stosunku do pobiera-
nej renty obniżyć.

Jeśli małżonkowie żyją w separacji, analogicznie w zro-
zumieniu § 17 ustawy o miejscu zamieszkania pod względem wspar-
cia z dnia 30.V.08r. a każdy z nich jest wsparciem potrzebujący,
wtedy wsparcie pod B. przysługuje każdemu z osobna w pełnej wyso-
kości.

W okresie sprawozdawczym wpłynęło wniosków:

1/o przyznanie wsparcia gminnego 301

2/przyznano wsparcia 75

3/oddalono wniosków 105

4/zwrócono gminom do ponownego rozpatrzenia 121.

W zakładach psychiatrycznych, głuchoniemych i zakładach
opieki społecznej znajdowało się w okresie sprawozdawczym :

1/ w Zakładzie Psychiatrycznym w Kocborowie 36

2/ w Zakładzie Psychiatrycznym w Świeciu 9

3/ w Zakładzie Opieki Społecznej w Wejherowie 19

4/ w Zakładzie dla ociemniałych w Bydgoszczy 1

razem 65

Do ponoszenia kosztów utrzymania obowiązany jest da-
ny związek wspierania ubogich z zapomogą 2/3 Powiatowego Związ

ku Komunalnego.

Koszty te wynosiły dla Chojnickiego Powiatowego Związku Komunalnego w okresie sprawozdawczym jak następuje:

1/ za pacjentów w Krajowym Zakładzie Psychjatrycznym w Kołoborowie	24.235,70 zł.
2/ za pacjentów w Krajowym Zakładzie Psychjatrycznym w Świeciu	3.703,60 zł.
3/ za wychowanków w Krajowym Zakładzie Opieki Społecznej w Wejherowie	12.339,60 zł.
4/ za ociemniałych w Bydgoszczy	<u>992,68 zł.</u>
razem	41.271,58 zł.

B E Z R O B O C I E .

Na mocy art.22 ustawy z dnia 18.lipca 1924r./Dz.U. Rz.P.Nr.67 poz.650/ i rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 2.września 1924r./Dz.U.Rz.P.Nr.79 poz.77/upoważniono Wydział - Powiatowy do zastępczego wykonywania w imieniu Zarządu Obwodowego Funduszu Bezrobocia następujących czynności:

- a/rejestracji bezrobotnych,
- b/ewidencji bezrobotnych,
- c/kontroli bezrobotnych,ubiegających się o zasiłek z Funduszu Bezrobocia,
- d/wypłacania zasiłków bezrobotnym,
- e/egzekwowania zaległych wkładek i kar.

Za wykonywanie tych czynności Wydział Powiatowy otrzymuje z Funduszu Bezrobocia wynagrodzenie w wysokości 4% od ogólnej sumy uskuteczniionych wypłat zasiłków,oraz w wysokości 2% od ogólnej sumy wyegzekwowanych zaległych wkładek i kar.

Cyfrowo przedstawia się stan bezrobocia następująco:

	Wypłacono zasiłków ustawowych bezrobotnym:
w roku 1928	123.327,67 zł.
w roku 1929	280.076,62 zł.

w miesiącu	było zarejestrowanych	pobierało zasiłek z funduszu bezro- booia	wypłacono zasiłków	
			zł.	gr.
1928				
styczniu	272	228	17.912	94
lutym	125	266	25.726	77
marcu	42	282	28.643	64
kwietniu	5	253	23.637	81
maju	18	72	7.146	43
czerwcu	5	20	2.277	77
lipcu	5	12	1.845	53
sierpniu	9	7	876	60
wrześniu	3	5	522	25
październiku	90	14	1.565	93
listopadzie	279	32	3.573	89
grudniu	571	91	9.598	11
			<u>123.327</u>	<u>67</u>
1929				
styczniu	195	120	11.027	73
lutym	68	354	52.189	70
marcu	29	449	83.005	32
kwietniu	13	198	40.873	37
maju	-	121	30.067	19
czerwcu	8	21	6.609	20
lipcu	11	27	7.412	15
sierpniu	58	11	3.758	12
wrześniu	35	10	3.612	37
październiku	167	15	4.738	02
listopadzie	432	22	6.643	61
grudniu	620	125	30.139	84
			<u>280.076</u>	<u>62</u>

Ubezpieczenie od Wypadków w Rolnictwie.

Wydział - Powiatowy jako Sekcja Zakładu Ubezpieczeń od wypadków w Rolnictwie działalność swą opiera na Ordynacji Ubezpieczeniowej z dnia 19.lipca 1911r. i na Statucie Zakładu z dnia 12.marca 1923r. Administracja w ogólności nie doznała zasadniczych zmian.

W dniu 31.grudnia 1928r.liczono :

1/ubezpieczonych przedsiębiorstw:

a/ głównych	7212
b/ ogrodniczych i cmentarnych	7
c/ pobocznych i przemysłowych	19
d/ o łącznej powierzchni	129196 ha
e/ o łącznej sumie podatku gruntowego rzeczywistego	43.844,14 mk.
f/ o łącznej sumie fikcyjnego podatku gruntowego	2.308,50 mk.
g/ o łącznej sumie wartości /rocznego/ wynagrodzenia urzędników i robotników fachowych	177.000,00 mk.

2/ubezpieczonych zwykłych robotników

obojsza płci 3.750

3/ubezpieczonych robotników fachowych

i urzędników rolnych 100

4/Ubezpieczonych producentów wraz z człon-

kami rodziny 26.460

5/poszkodowanych:

a/okaleczających	450
b/wdów i sierot	36
c/zaopatrzonych w protezy	26

Leczono uszkodowanych nie oddanych do lecznic i uzdrowisk 12 osób;koszty leczenia wynosiły 883,80 zł.

Leczono uszkodowanych oddanych do lecznic i uzdrowisk 18 osób;koszty leczenia i utrzymania uszkodzonych wynosiły 3:410,93 zł.

Renty dla uszkodzonych wypłacono w roku 1928 razem

79.504.18 zł.

Na rzecz Zakładu Ubezpieczeń od wypadków w rolnictwie
ściągnięto składek jak następuje:

za rok 1928	74.358,93 zł.
za rok 1929	73.940,51 zł.

H. R O L N I C T W O.

Największą troską samorządu powiatowego jest opieka nad rolnictwem, czego domagają się niekorzystne warunki przyrodnicze oraz ubóstwo rolników na przeważających w powiecie ziemiach piaszczystych. Dlatego też jedną z najpilniejszych robót są meljoracje rolne, które odpowiednio przeprowadzone stworzyłyby trzy do czterech tysięcy hektarów łąk wzgl. dobrych. W tym celu Wydział Powiatowy na podstawie uchwały Sejmiku Powiatowego ustanowił w roku 1928 osobnego technika meljoracyjnego.

Dwojakie jest zagadnienie meljoracyjne w powiecie chojnickim, jak wogóle na Pomorzu. Pierwsze dotyczy utrzymywania rowów spływowych i ma swe źródło w trudnościach prawnych, jakie powstały wskutek zmian, które co do właściwości władz wprowadziła polska ustawa wodna. Mianowicie pruska ustawa wodna przewidywała, że w razie nieczyszczenia rowów przez adiacentów odnośne zarządzenia przymusowe były wydawane przez t. zw. miejscowe władze policyjne, to znaczy burmistrzów i wójtów. Przez władze policyjne prawo pruskie rozumiało mniej więcej to same co prawo polskie przez pojęcie "władza administracji ogólnej". Obecnie najniższą władzą administracji ogólnej jest już nie wójt lub burmistrz lecz starosta. Działanie starostwa w wszystkich sprawach w takiej mierze lokalnych jak utrzymywanie rowów jest oczywiście powolniejsze i bardziej skomplikowane niż byłoby u wójtów. Tymczasem lata wojenne i pierwsze lata powojenne pociągnęły za sobą wielkie zaniedbania rowów. Mimo więc pozornej małości poszczególnego wypadku - sprawa odnowienia i utrzymywania przedwojennych rowów w połączeniu z przecięciem ich systemu wzdłuż granicy państwowej nabiera charakteru zagadnienia doniosłego, zwłaszcza wobec istnienia w powiecie wielkiej ilości wód i dużej ich spadzistości.

Drugą sprawą jest rozbudowa spółek meljoracyjnych. Jest ich w powiecie jedenaście ogółem z tego 9 łąkowych i w drenarskie i to:

L. p.	Nazwa Spółki	Siedziba spółki	Nazwisko Przewodniczącego	Ilość członków	Obszar w ha.	Data założenia.
1	Spółka wodna dla konserwacji Niechwaszcza i jego dopływów	Karsin	Franc. Kozłowski - Wiele	608	1500,00,00	29.4.1922r.
2	Spółka drenarska Lichnowy	Lichnowy	Franc. Huzarek Pawłówek	92	290,87,62	6.8.1901r.
3	Spółka drenarska Ostrowite-Granowo	Ostrowite	Szulc Ostrowite	36	989,60,00	21.6.1900r.
4	Spółka wodna Ostrowite-Granowo	Granowo	Jan Rhode - Granowo	29	147,06,00	25.11.1895r.
5	Spółka dla utrzymania Brdy poniżej Łukomia	Swornegacie	Ks. Czapiewski Swornegacie	101	140,96,50	5.12.1917r.
6	Spółka wodna dla konserwacji Saniech Błot	Swornegacie	Ziółkowski Swornegacie	78	223.12,09	8.2.1896r.
7	Spółka wodna dla uregulowania Suskiej strugi	Kruszka	Ulryk Dyrks Kruszka	52	283,48,84	5.4.1886r.
8	Spółka regul. rzeki Brdy powyżej Łukomia	Konarzyny	Fr. Zierold Konarzynki	21	145,05,67	24.9.1912r.
9	Spółka wodna dla regulacji Strugi Jarcewskiej	Jarcewo	Rudolf Fiszer Jarcewo	17	65,41,20	9.II.1919
10	Spółka wodna dla konserwacji górnej Kamionki	Blumfeld	Władysław Łukowicz Blumfeld	28	101,51,58	21.4.1909r.
11	Spółka wodna regulacji Czerskiej strugi poniżej Twarożnicy	Legbąd	Owsiany-Uboga	32	99,08,61	11.6.1929r.

Spółka wodna dla konserwacji Niechwaszcza jest to największą Spółką meljoracyjną w powiecie, a na Pomorzu jedna z największych, co zaś do zbioru traw najbogatsza. Siedzibą spółki jest miejscowość Karsin.

Statut został zatwierdzony 29. kwietnia 1922r. przez władzę wodną II. instancji /Urząd Wojewódzki Pomorski/, albowiem spółka została zawiązana przymusowo.

Wielkość obszaru spółki

	ha	a	m ²
a/ podlegającej opłacie	1497	68	24
b/ wolnej od opłaty	1	18	00
Razem	1498	86	24

Projekt spółki ma na celu jedynie meljorację podstawową, t.j. ograniczenie się do meljoracji rzeki Niechwaszcza. Długość Niechwaszcza od źródła do ujścia wynosi w przybliżeniu 40 km.

Projekt obejmuje regulację koryta Niechwaszcza na przestrzeni 15 km., t.j. od km. 15 w dół do km. 30.

Z chwilą dotarcia robót regulacyjnych do km. 15, /roboty prowadzi się pod prąd/, spółka poczyni starania o przyłączenie około 400 ha łąk nadbrzeżnych położonych nad pozostałą częścią koryta Niechwaszcza i to w kierunku źródła.

Po wykonaniu tego projektu obszar spółki powiększy się do około 2000 ha.

Całkowity kosztorys od km. 15 do km. 30 wynosi 368.574,- zł. czyli koszty 1 km. wynoszą $\frac{368.574}{15} = \text{okr. } 24.582,- \text{ zł.}$

Udziały : a/ Skarb Państwa	147.429,60 zł. / 40% /
b/ Samorząd	147.429,60 zł. / 40% /
c/ Spółka	73.714,80 zł. / 20% /
razem	368.574,00 zł. / 100 % /

Do chwili obecnej zostało wypłacono za odebrane roboty:

a/ Skarb Państwa	108.734,67 zł. / okr. 74% /
b/ Samorząd	27.554,22 zł. / okr. 19% /
c/ Spółka	23.973,60 zł. / okr. 32% /
razem	160.262,49 zł. / okr. 43% /

Prace rozpoczęto w czerwcu 1922r. Do września 1929r. uregulowano z projektowanych 15 km. przestrzeń 8 km., z czego w 1929r. trzy km.

Na całej jednak przestrzeni rzeki obniżono średni poziom wody o 50 cm. Umożliwiło to odrazu sprzątanie traw w każdym okresie roku. Jest rzeczą oczywistą, że uregulowanie Niechwaszcza na przestrzeni działania spółki oddziaływało już i nadal oddziaływać będzie jaknajkorzystniej również na bieg górny.

Dalszą troską samorządu powiatowego jest podniesienie produkcji rolnej. W tym celu przewidziano począwszy od roku 1929/30 osobnego powiatowego referenta rolnego dla pouczenia ludności rolniczej i skupiania wysiłków jej organizacyj.

Powiatowy referent rolny będzie utrzymywany wyłącznie z funduszy powiatowych, jest jednakowoż urzędnikiem Pomorskiego Towarzystwa Rolniczego.

Z chwilą ustanowienia instruktoratu rolnego na powiat chojnicki z dniem 1. sierpnia 1929r. zadaniem instruktora było zorientować się w potrzebach i brakach rolnictwa w powiecie. Stwierdzono bowiem, że ogół rolników w powiecie nie zdaje sobie sprawy z ważności solidarnej pracy, oraz iż rolnicy w bardzo nikłej ilości biorą udział w życiu społeczno - organizacyjnym.

Pierwszą czynnością organizacyjną instruktora było zapoznanie się z całością prac poszczególnych Kółek Rolniczych, ich zarządami i członkami oraz wzbudzenie zainteresowania szerszych mas rolniczych do życia organizacyjnego i do postępu rolniczego. Cały szereg bowiem Kółek Rolniczych przez dłuższy czas nie wykazał dostatecznej żywotności. Zadaniem instruktora było więc usprawnić działalność poszczególnych Kółek Rolniczych przez lustrację tychże. W okresie sprawozdawczym odbył instruktor 42 takich lustracji.

Pozatem zorganizowano 2 nowe Kółka w Zapceniu i Zapędowie. Na dzień 1. stycznia 1930r. było w powiecie 23 Kółek Rolniczych z ogólną liczbą 1103 członków.

Dla uświadamiania członków o konieczności postępowej gospodarki rolnej jedną z najlepszych sposobów jest oświata rol-

nicza. Zależnie więc od pory roku na zebraniach Kółek Rolniczych instruktor wygłosił 37 referatów na różne aktualne tematy rolnicze oraz 15 referatów w innych środowiskach. Przy każdym z wygłoszonych referatów wysuwało się bardzo wiele zagadnień co świadczy, że rolnicy starają się wykorzystać instruktora w wszystkich swoich bolączkach.

Dalej zorganizowano kursy rolniczo - oświatowe i przemysłu ludowego. Podczas kursów i wygłaszanych wykładów propagowano wśród rolników ideę spółdzielczości, uprawy roślin, nadających się na zielony pognój, plantowanie wikliny itp.

Ogółem urządzono 5 kursów rolniczych. Poza to odbyły się dwa kursy koszykarskie, urządzone przez Pom. Tow. Roln. Frekwencja uczestników na nich była wielka; w Borzyszkowach wzięło udział 62 kursistów, kurs trwał 3 miesiące, w Rytlu ukończyło kurs 19 chłopców, który trwał 9 tygodni. Obydwa kursy zostały zakończone pokazem prac uczniów; pokaz w Borzyszkowach zwiedziło przeszło 250 osób, które miały sposobność przekonać się naocznie o korzyściach tego rodzaju imprez, dających możliwość zarobkowania pobocznego miejscowej ludności rolniczej, zamieszkującej na uboższych glebach powiatu.

Aby przyjść z pomocą kółkownicom przy wygłaszaniu przez nich referatów na zebraniach oraz propagować przez piśmiennictwo fachowe wiedzę rolniczą, uporządkowano biblioteki rolnicze w Kółkach oraz założono 2 nowe w Brusach i Ogorzelinach.

Pozatem dostarczono rolnikom bezpłatnie 1958 broszur oraz sprzedano 77 książek fachowych, pobudzając w szerszych masach zainteresowanie do czytelnictwa.

W okresie sprawozdawczym odbyli rolnicy powiatu chojnickiego 3 zbiorowe wycieczki oraz 3 wspólne zwiedzenia gospodarstw sąsiedzkich.

Celem przygotowania młodzieży wiejskiej do przyszłego zawodu rolniczego Pomorskie Towarzystwo Rolnicze organizuje sekcje konkursowe Przynależenia Rolniczego. Takich sekcji w 1929r. powstało w powiecie 9 - w 1929/30 zaś 24, a mianowicie ho-

dowli kur 5, uprawy żyta 5, jęczmienia 1, owsa 6, ziemniaków 7. Dla nadzoru prac przysposobienia rolniczego instruktor odbył 5 wyjazdów instrukcyjnych, 13 inspekcji oraz 10 zamknięć. Ponadto z Centrali P.T.R. urzędnicy, fachowcy z tej dziedziny, odbyli 11 inspekcji.

W dniu 16. listopada 1929r. odbył się w Chojnicach pokaz prac sekcji Przysposobienia Rolniczego, który wykazał osiągnięte wspaniałe wyniki poszczególnych sekcji i przyczynił się do rozpowszechnienia i zrozumienia tej akcji nie tylko wśród młodzieży, lecz również wśród starszych rolników. Celem gospodarnego doksztalcenia kobiet Pomorskie Towarzystwo Rolnicze organizuje Koła Gospodyń Wiejskich, których w powiecie powstało 6, a mianowicie w Chojnicach, Konarzynach, Pawłowie, Łęgu, Karsinie i Wielu. W Kołach Gospodyń w Wielu odbyły się 2 kursy; jeden kurs gospodarzy i jeden kroju i szycia, na których instruktor poza innymi wykładowcami wygłosił 3 referaty.

Biorąc pod uwagę, że drobni rolnicy dawno zasiedzieli na swoich obiektach oraz osadnicy z dawnych lat parcelacji są już jako tako zagospodarowani i nie potrzebują tak szczegółowej i natychmiastowej opieki, Instruktor dużo czasu poświęcił w szczególności parcelantom z ostatnich parcelacji polskich. Częste wyjazdy instruktora na teren poszczególnych gospodarstw odniosły poważne skutki, wyrażające się w wstępnych poczynaniach rolników polepszenia gospodarki rolnej. Instruktor zlustrował 129 gospodarstw osadniczych oraz 64 gospodarstw starszych, nie pochodzących z przebudowy ustroju rolnego. W czasie tych lustracji udzielono rolnikom przeszło 1300 różnych porad fachowo - rolniczych.

Celem oddziaływania na sąsiednie gospodarstwa, wzięto pod opiekę szczegółową 6 gospodarstw osadniczych, które w przyszłości mają się stać gospodarstwami przykładowymi dla danej wsi lub okolicy, a mianowicie gospodarstwa: p. Niemczyka z Krojant, p. Bendy i p. Szewy z Pawłowa, p. Cemki i p. Pateraka z Objezierza oraz Reduchowskiego z Czyżków. W gospodarstwach tych sporządzono dokładne opisy gospodarstw, zaprowadzono raportową rachunkowość rolniczą, racjonalną uprawę roli, hodowlę inwentarza itp.

Pozatem zaprojektowano dla 16 gospodarstw przejściowe płodozmiany które są podstawą do zaprowadzenia racjonalnej gospodarki płodozmiennej.

Pod ogólną opieką jest około 150 osadników z powojennej parcelacji, tak rządowej jak i prywatnej.

W okresie sprawozdawczym instruktor nawiązał kontakt z innymi instytucjami. Współpraca z Pomorską Izbą Rolniczą wydaje dodatne wyniki, czy to w akcji podniesienia stanu hodowli, doświadczalnictwa czy rozwoju spółdzielczości, która obecnie zaczyna się przyjmować na tut. gruncie. I tak Instruktor przyczynił się w dużym stopniu przy organizowaniu różnych spółdzielni, wynikiem czego jest powstanie mleczarni w Bądzmierowicach, powiatowej spółdzielni zbytu trzody chlewnej w Chojnicach, i Kasę Stefczyka. Poza to współdziałano przy założeniu 3 stacji buhajów, 3 stacji knurów i 1 stacji tryków oraz 5 poletek doświadczalnych z nawozami i 4 poletek odmianowych.

I. P O Ż A R N I C T W O .

Pożarnictwo w powiecie chojnickim jest zorganizowane na podstawie ustawy z dnia 21. grudnia 1904r./Zbiór Ustaw Pruskich strona 291/i na mocy § 142 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30. lipca 1883r. oraz § 5 ustawy o zarządzie policyjnym z dnia 11. marca 1850r./Zbiór Ustaw Pruskich str. 268/.

W roku 1929 przeprowadzono z ramienia Wydziału - Powiatowego lustrację straży pożarnych i przyrzędów ratowniczych. Lustracja ta wykazała, że straże pożarne tak ochotnicze jak i obowiązkowe po wsiach nie spełniają należycie swych zadań, a w wielu wypadkach istnieją tylko fikcyjnie w następstwie opieszałości osób, zobowiązanych do niesienia pomocy i dla braku sprężystego kierownictwa. Przyrzędy ratownicze i do gaszenia pożaru nie znajdują się w dostatecznej ilości i są w niektórych gminach w stanie tak zaniedbanym, że nie nadają się często wogóle do użytku.

Wobec tego, że walka nieustanna z pożarami ma ogromne znaczenie dla ochrony i utrzymania gospodarstwa krajowego, które wskutek niszczącej działalności zbyt licznych pożarów na obszarze powiatu wystawione jest na wielkie i dotkliwe straty, Wydział Powiatowy zamierza zorganizować w wszystkich większych gminach powiatu ochotnicze straże pożarne i wysłać kilku chętnych na kurs wyszkolenia strażackiego. Ponadto postanowiono zakupić z funduszków powiatowych dla straży wiejskich jeszcze potrzebne przybory strażackie, jak węże, topory, pasy, liny i t.d.

Administracja gmin wiejskich.

Stosownie do § 139 ordynacji gminnej dokonuje Starosta Powiatowy jako Przewodniczący Wydziału Powiatowego nadzór nad należytą i sprężystą administracją spraw gmin wiejskich i obszarów dworskich, według postanowień ordynacji gminnej dla siedmiu wschodnich prowincyj Monarchji z dnia 3. lipca 1891r./Zbiór Ust. Pruskich str. 233/ oraz ustawy z dnia 1. sierpnia 1919r. o tymczasowej organizacji b. Dz. Pr./Dz. U. Rz. P. Nr. 64 poz. 383/.

Gmin wiejskich mamy w powiecie 86, zaś obszarów dworskich 36. W ciągu okresu sprawozdawczego zanotować należy następujące zmiany:

- 1/ Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27. marca 1929r./Dz. U. Rz. P. Nr. 20/29 poz. 199/zniesiono obszar dworski Pawłowo a terytorjum jego wcielono do gminy wiejskiej Granowo.
- 2/ Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4. grudnia 1929r./Dz. U. Rz. P. Nr. 86/29 poz. 648/zniesiono obszar dworski Lutom a terytorjum jego wcielono do gminy wiejskiej Zapędowo.
- 3/ rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7. lutego 1930r./Dz. U. Rz. P. Nr. 11/30 poz. 73/zniesiono gminę wiejską Stara Juńcza a terytorjum jej wcielono do gminy wiejskiej Gotelp.
- 4/ rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11. kwietnia 1930r./Dz. U. Rz. P. Nr. 37/30 poz. 322/zniesiono obszar dworski Objezierze a terytorjum jego wcielono do gminy wiejskiej Gockowice.

Z końcem marca 1929r. upłynęła kadencja urzędowania rad gminnych i członków zarządu w gminach wiejskich, t.j. sołtysów i ławników. Na skutek tego przeprowadzono w marcu 1929r. nowe wybory. Wybory te dały w niektórych gminach dziwny obraz. Zamiast zdać sobie sprawę, że korporacje gminne i ich zarządy wybiera się po to, aby należycie dbały o rozwój gmin, i dobro ich obywateli, wprowadzono w niektórych gminach do wyborów politykę i partyj - nictwo, każda partja chciała do korporacji gminnej wprowadzić swoich zwolenników, nie po to, aby się udzielać w pracach nad dobrem

gminy, lecz, aby na terenie niewłaściwym uprawiać politykę nie zawsze zgodną z celami gospodarki gminnej. Skutek agitacji i niesnasek pomiędzy wieśniakami był ten, że do rad i zarządów gminnych dostali się ludzie, którym na dobru gminy nie zależy, a którzy tam nie mają nic do szukania. Spokoju nigdzie nie zakłócono.

Sprawność w gospodarce gminnej i komunikowanie się z władzami zależną jest przede wszystkim od składu zarządu gminy i w pierwszym rzędzie od zdolności sołtysa.

Niestety nie brano w bardzo wielu wypadkach tych konieczności pod uwagę. Nie zdolności gospodarcze i administracyjne zdecydowały o wyborze kandydata, ale w wielu przypadkach przy pomocy agitacji partyjnej i warcholstwa wybrano na sołtysów ludzi nieodpowiednich, dbających tylko o ich własną ambicję i partję, a usunięto ze stanowiska ludzi, do których jednostki - nie ogół wieśniaków - mieli uprzedzenie ze względów osobistych. To też w wielu przypadkach odmówiono zatwierdzenia wybranym sołtysom aby w zarządach gmin nie dopuścić do prowadzenia polityki i partyjnicstwa. Mamy w powiecie bardzo wielu ludzi rozsądnych i zdolnych do sprawowania urzędów w zarządach gminnych, niestety zniechęceni warcholstwem w gminach wolą spokojnie prowadzić swoje gospodarstwo i nie być zaczepionym przez ludzi nieodpowiednich i nie zdających sobie sprawy z administracji i gospodarki gminnej, i z tego powodu uchylali się od przejęcia ciężaru administracji gminnej i odpowiedzialności za gminę.

Przyznać trzeba, że prowadzenie biura sołectkiego sprawa trudności nie małe, które przeciętny rolnik gospodarz pokonać może tylko przy poświęceniu bardzo wiele czasu, aby się zapoznać z wszystkimi tajnikami i zawiłymi przepisami i wymogami. Największą trudność przedstawia kasowość, prowadzenie licznych ksiąg kasowych i innych, przepisanych nową ministerjalną instrukcją kasową. Za wyjątkiem bardzo nielicznych wypadków książki kasowe nie są prowadzone tak, jak tego wymaga instrukcja, nie przypisuje się tych wad złej woli, ale poprostu żaden z sołtysów nie może tej zawiłej manipulacji zrozumieć, a ponadto zabiera mu ona za wiele czasu,

którego przy wyteźzonej pracy w gospodarstwie poświęcić nie może. Odbywały się specjalne posiedzenia instrukcyjne, nie pomogły atoli wiele, obecnie trzeba te instrukcje ponowić, gdyż w bardzo wielu gminach skład członków zarządu jest inny.

Największe trudności w gminach sprawiają finanse gminne. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 11. sierpnia 1923r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych /Dz.U.Rz.P.Nr. 94 poz.747/ uległy finanse tutejszych jednowioskowych gmin wiejskich całkowitemu przeobrażeniu. Mianowicie dowolne dawniej uchwalanie przez gminy wiejskie koniecznej wysokości podatków gminnych w formie dodatków do państwowych podatków bezpośrednich to jest dochodowego, fikcyjnego dochodowego, gruntowego, budynkowego, przemysłowego i procederowego, zastąpione zostały ściśle określonymi granicami, do jakich gminy z poszczególnych rodzajów podatków wzgl. dodatków do państwowych podatków mogą korzystać. Już w pierwszym roku po wejściu w życie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, okazały się dopuszczone tą ustawą źródła podatkowe zbyt szczupłe, a to w pierwszym rzędzie w gminach, które nie mają żadnych dochodów prywatno - prawnych. Ten stan rzeczy pogorszył się jeszcze od czasu pozbawienia gmin wiejskich w roku 1924 -4/10 dodatku do państwowego podatku dochodowego. Odtąd głównymi źródłami podatkowymi gmin wiejskich pozostały 40% dodatek do państwowego podatku gruntowego i podatek od lokali. Oczywiście przy tych źródłach dochodowych nie mogło być mowy o racjonalnej gospodarce gminnej. Poza bardzo nielicznymi gminami, które przypadkowo otrzymały większe udziały w opłatach od umów o przeniesienie własności nieruchomości, mogły gminy pokryć z tych dochodów podatkowych z reguły tylko najkonieczniejsze wydatki administracyjne. Był to stan z roku 1925, kiedy to gminy wiejskie miały prawo pobierania podatku od lokali. Od roku 1927 w następstwie zniesienia podatku od lokali w gminach wiejskich w sierpniu 1926r. ustawą o podatku od lokali, znalazła się większa część gmin w położeniu wprost katastrofalnym; zniknęło bowiem jedno z głównych źródeł podatkowych, które jak to na podstawie budżetów gmin wiejskich stwierdzić można pokrywało 50% wydatków gminnych. Mieszkańcy gmin w wielu wypadkach

starali się przyjść z pomocą gminom w różnej formie jak n.p.rezygnując na rzecz Kasy Gminnej z udziału osobistego w czynszu za dzierżawę polowania na wspólnym obszarze łowieckim, dając gminom ubogim kolejno żywność w naturze, składając dobrowolne datki - w celu podwyższenia dochodów gminnych. Gminy wiejskie powiatu chojnickiego przy dzisiejszym systemie podatkowym nie są w stanie sprostać zadaniom, które stanowią istotę samorządu gminnego i tracą poniekąd rację bytu, ponieważ brak im dochodów nawet na najkonieczniejsze wydatki administracyjne. Dokładny stan finansowy gmin wiejskich powiatu tutejszego daje załączone sprawozdanie z wykonania budżetów za lata 1928/29 i 1929/30. Deficyt budżetowy wszystkich gmin wiejskich powiatu chojnickiego wynosił w roku 1928/29 77.146,93 zł.t.j.35% ogólnych zwyczajnych wydatków gminnych zaś w roku 1929/30 - 94.047,27 zł.t.j.39 % ogólnych wydatków. Wobec powyższego wykazanego stanu rzeczy prawie wszystkie gminy wiejskie powiatu przy ponoszeniu tylko najkonieczniejszych wydatków administracyjnych skazane są na zapomogę ze strony Powiatowego Związku Komunalnego z tym skutkiem, że zabito w gminach tych wszelką chęć do racjonalnej gospodarki samorządowej. Dawniej mieszkańcy tych gmin płacili na rzecz gmin łącznie z podatkami powiatowymi, które wymierzono kontyngentalnie do 400% - a w wyjątkowych wypadkach nawet do 600% dodatków do bezpośrednich podatków państwowych i nie podnosili z tytułu tego ciężaru żadnych skarg. Reprezentacje gminne corocznie w miarę potrzeby ustalały wysokość dodatków do podatków państwowych, a zarządy gminne z łatwością uskuteczniały wymiar i pobór tych dodatków. Budżety gmin wiejskich były w roku 1914 kilkakrotnie wyższe niż w latach ostatnich, musimy bowiem obok cyfr bezwzględnych wziąć pod uwagę różnicę w sile kupna złotej przedwojennej marki niemieckiej, a obecnego złotego, a mimo to ciężary te z łatwością ponoszone były przez gminy bez jakiegokolwiek pomocy powiatu. Że wobec takiego stanu rzeczy, gdy zadania gmin wiejskich w porównaniu z zadaniami przedwojennymi znacznie wzrosły o racjonalnej gospodarce samorządowej mowy być nie może, nie potrzeba bliższych uzasadnień. Również i obecnie tak jak przed wojną gminy byłyby w stanie pokryć o włas-

nych siłach wszelkie potrzeby swoje a trudności względnie nie -
możność ich pokrycia tkwi w obecnym ustawodawstwie, które odebra-
ło gminom źródła podatkowe, pozbawiając je podstaw prawnych do na-
kładania podatków. Jakkolwiek gminy tutejszego powiatu są w prze-
ważającej mierze istotnie bardzo ubogie, to jednak stwierdzić na-
leży, że nie faktyczne przeciążenie podatkowe, nie faktyczna nie -
możliwość pokrywania podatków, lecz obecne ustawodawstwo jest przy-
czyną progresywnego rujnowania gospodarki gminnej. Ustawa z dnia
11.VIII.1923r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych,
późniejszymi ustawami jeszcze dalej idącymi w kierunku ogranicza-
nia dochodów samorządu gminnego działa wprost demoralizująco na
ludność niszcząc w niej poczucie wspólnoty gminnej, zrozumienie
wspólnych interesów członków gminy, wskazując art. 34 na powiat ten
czynnik, który ma ponieść ciężary, których ponoszenie zawsze i wszę-
dzie wynikało ze wspólnoty gminnej. W pierwszych latach po wejściu
w życie ustawy o finansach komunalnych, gdy ludność nie była jesz-
cze dostatecznie zorientowana w tej ustawie, gdy jeszcze dosyć sil-
nie działało poczucie samorządowych zadań gminnych, radziły sobie
gminy uchwaleniem dobrowolnych datków i składek. Obecnie tego rodza-
ju równoważenie budżetów gminnych po kilkuletnim działaniu usta-
wy jest niemożliwe i wyjaśnienia tego momentu szukać należy w psy-
chice społeczeństwa, w którym zmysł ponoszenia ciężarów na rzecz
zbiorowości nigdy nie był zbyt silnym i które z łatwością nawró-
ciło do dawnych złych tradycji z chwilą, gdy znalazło w ustawie
możność uchylania się od ponoszenia ciężarów. W każdej gminie jest
zawsze kilka jednostek, które będąc świadome możliwości przerzuca-
nia ciężarów z gminy na powiat, wzbraniają się ponosić jakichkol-
wiek dobrowolnych datków czy składek na rzecz gminy i w ten spo-
sób nie dopuszczają do powzięcia jakichkolwiek uchwał w tym kierun-
ku idących przez korporacje gminne. Demoralizacja podatkowa posu-
wa się tak szybko, że już obecnie bardzo często są wypadki usuwa-
nia się gmin od obowiązku utrzymywania ubogich gminnych. Gminy od-
mawiają pomocy swym ubogim, a gdy zostaną do tego uchwałą Wydzia-
łu Powiatowego zmuszone, tłumaczą się brakiem dochodów i w odpowie-

dzi na uchwałę Wydziału - Powiatowego nadsyłają budżet dodatkowy, w którym jako jedyne źródło pokrycia figuruje subwencja ze strony powiatu. To samo jest z drogami gminnymi, które znajdują się w stanie opłakanym. Gminy zmuszone zarządzeniami władzy policyjnej do naprawy dróg gminnych, uciekają się do subwencji ze strony powiatu. Kwestja dróg gminnych i ich stan staje się aktualną zwłaszcza obecnie, gdy skutkiem w toku będącej komasacji szkół, dzieci szkolne zmuszone są chodzić do szkoły niejednokrotnie z odległości 4 klm., a drogi gminne od lat zaniedbane, uniemożliwiają dziecku zwłaszcza w błotnistym okresie jesiennym dotarcie do szkoły. Nawet przymusowy wprowadzony we wszystkich gminach statut o służbie ręcznej i zaprzęgowej, nie jest w stanie zapobiec tem stanowi, bo do naprawy dróg potrzeba materiału, który trzeba zakupić a gminy pieniędzy nie mają. Dołącza się tu kwestja bezpieczeństwa w gminach, stróżów nocnych, których trzeba opłacać itp. Pełnienie warty nocnej na zmianę nie było tu nigdy praktykowane i z pewnością nie przyczyniłoby się do zwiększenia bezpieczeństwa mienia. Dalej dołącza się tu kwestja pożarnictwa, utrzymanie szkół i tyle innych zadań ciążących na samorządzie gminnym jak domy ubogich, których stan jest opłakany, a ilość niewystarczająca, ochronki, domy ludowe, biblioteki i t.d. Wskutek zastojów prac w czasie wojny światowej oraz pierwszych latach powojennych na każdym polu gospodarki gminnej jest bardzo wiele do odrobienia i bardzo wiele do zrobienia. Obecnie należałoby przeprowadzić gruntowną reperację dróg i zabudowań gminnych i wziąć pod uwagę także budowę nowych dróg umocnionych, remont budynków szkolnych, gminnych domów ubogich, doprowadzenie zarządzeń przeciwpożarowych do należytego stanu i t.d. Do tego przyłącza się cały szereg zadań włożonych na gminy przez nowe polskie ustawodawstwo. Zarządy gmin wiejskich powiatu zdają sobie dostatecznie sprawę z ważności tych zarządzeń, jednakże wobec powyżej wykazanego opłakanego stanu finansów gmin wiejskich nie są w stanie zarządzeń tych należycie wykonać. Chojnicki Powiatowy Związek Komunalny również nie będzie mógł udzielać w dalszym ciągu tak poważnych

zapomóg na zrównoważenie ich budżetów, gdyż odbiłoby to się bardzo ujemnie na gospodarce powiatu, którego dochody są szczupłe i daleko nieodpowiadające istotnym potrzebom. Subwencjonowanie gmin przez powiat winno jaknajszybciej z ustawodawstwa polskiego zniknąć, gdy pominąwszy niemożliwość wykonania tego obowiązku ze strony powiatowego związku komunalnego, wprowadza ono zamieszanie pojęć co do istotnych zadań poszczególnych jednostek samorządowych. Powiat ma inne gospodarcze zadania aniżeli gmina i dla spełnienia tych zadań został samorząd powiatowy powołany, a nie do utrzymania gmin. Te ostatnie muszą być samo wystarczalne jak wogóle każdy samorząd, do którego istoty należy sama wystarczalność gospodarcza. Jest rzeczą ze wszech miar pożądaną, aby dać gminom swobody w uchwalaniu wysokości podatków i w ten sposób stworzyć system elastyczny, dający się łatwo dostosować do rosnących zadań oraz obowiązków narzuconych gminom przez ustawy, nietroszczące się o danie im źródeł. Jak długo system podatkowy gminny nie ulegnie zmianie w kierunku jego uelastycznienia tak długo trudno będzie mówić o wykonaniu ustaw, idących w kierunku rozbudowy zadań samorządu, a ustawodawstwo roić się będzie od ustaw niewykonanych i niewykonalnych ze szkodą dla poczucia praworządności w Państwie i dla poczucia państwowego u obywateli.

Skład członków zarządu
w gminach wiejskich powiatu chojnickiego.

L. b.	Gmina	ilość miesz- kańców	Nazwiska i imiona		
			sołtysa	I.żawnika	II.żawnika
1	Angowice	321	Radtko Stanisł.	Knitter Anastazy	Kruth Stefan
2	Bąk	167	Urbański Teofil	Westfal Józef	Landowski Aleks.
3	Bądzmierowice	845	Babiński Wład.	Babiński Walenty	Fierek Jan
4	Bielawy	250	Zmich Piotr	Sabinarz Stanisł.	Łoński Leon
5	Borowym Młyn	1437	Urowski Winc.	Skiba Jan	Olik Józef
6	Borsk	176	Rekowski Antoni	Kowalski Józef	Kuczkowski Jan
7	Borzyszkowy	417	Łukaszewicz Józef	Zółtkowski Jan	Gliniecki Józef
8	Brusy	2780	Januszewski Stefan	Hołoga Władysław	Jagalski Bolesł.
9	Brzeźno	1224	Ostrowski Paweł	Gründemann Marcin	Św.Brzeziński Józef
10	Ciechocin	497	Okonek Michał	Bünger Jan	Nelke Augustyn
11	Charzykowy	387	Gierszewski Jan	Kroplewski Konrad	Klunowski Wojciech
12	Chełmy Małe	560	Osowski Teofil	Łosiński Paweł	Gliszozyński Jan
13	Chojniczki	318	Szwedt Michał	Rudnik Maciej	Schülke Ernest
14	Czapiewice	395	Gatz Józef	Pick Jan	Czapiewski Józef
15	Czarniż	442	Warsiński Antoni	Maliński Józef	Rekowski Franc.
16	Czarnowo	358	Karnowski Paweł	Helta Jan	Przewoski Paweł
17	Czyczkowy	1000	Szopiński Wawrzyniec	Rzepiński Józef	Orlikowski II Jan
18	Doręgowice	280	Pyszka Józef	Chodera Ambroży	Bünger Augustyn
19	Gieldon	174	Myszka Norbert	Trzebiatowski Jan	Cysowski Marcin
20	Glišno	305	Łacki Marcin	Słomiński Józef	Gliszczyński Tomasz
21	Glišno Małe	255	Leszczyński Stanisław	Sikorski Anast.	Kobierowski Bolesław
22	Główczewice	314	Łangowski Antoni	We ra Maksymiljan	Warnke Franc.
23	Gockowice	172	Drewek Teodor	Jankowski Franc.	Gurski II.Franc.
24	Gotelp	1044	Kropidłowski Damazy	Osowski Aleksander	Banach Jan
25	Granowo	320	Mokwa Franc.	Warnke Konrad	Kosecki Józef

L. p.	Gmina	ilość miesz-kańców	Nazwiska i imiona		
			sołtysa	I. ławnika	II. ławnika
26	Górki	541	Wielewski Franc.	Śledź Feliks	Trawicki Gracjan
27	Huta	533	Weltrowski Józef	Bieliński Jan	Łangowski Wincenty
28	Jerzmionki	153	Orłowski Paweł	Szeffler Kazi- mierz	Rolla Sylwester
29	Karsin	1929	Bonin Narcyz	Miętki Józef	Szczepański Jan
30	Kielpin	294	Chmara Antoni	Loll Józef	Wirkus Jan
31	Kiedrowice	380	Łącki Józef	Borzyszkowski Sylwester	Kłóńczyński Jan
32	Klaskawa	519	Pastwa Józef	Pliszka Jakób	O sowski Jan
33	Klonia	125	Kroplewski Leon	Drewek Józef	Werochowski August.
34	Kłodawa	154	Gierszewski Józef	Janikowski Franciszek	Dziędziela Wilhelm
35	Konarzyny	638	Zaremba Juljan	Gospodarek Jan	Binka Leon
36	Konarzynki	124	Winkowski Franc.	Lemańczyk Jan	Kowalik Aleksander
37	Kosobudy	1230	Piechowski Jan	Napiątek Konrad	Frymark Bonifacy
38	Krojanty	163	Januszewski Paweł	Warsiński Alojzy	Pawłowski Franc.
39	Kruszyny	88	Borzyszkowski Franciszek	Leszczyński Piotr	Knitter Antoni
40	Kurcze	448	Kołatka Franc.	Rolbiecki Wincenty	Turzyński Józef
41	Łą g	2209	Sikorski August.	Lipski Wład.	Jarząbek Jan
42	Łąkie	704	Trzebiatowski Władysław	Rekowski Antoni	Lemańczyk Antoni
43	Legbąd	874	Scheffs Nepomu- oen	Hoffmann Hilary	Gliński Zygmunt
44	Lendy	151	Trzebiatowski Józef	Hapka Franc.	Lendowski Jan
45	Lichnowy	820	Kubath Bernard	Hoppe Teofil	Fedtke Jan
46	Lipienice	529	Kąkol Piotr	Hapka Jan	Borzyszkowski Józef
47	Łosiny	246	Reding Michał	Kłosowski Alojzy	Fierek Wincenty
48	Łubna	642	Łącki Franc.	Wąs Józef	Czapiewski Jan
49	Lubnia	679	Dolny Józef	Dolny Teodor	Bruski Konrad
50	Luboń	256	Wirkus Jan	Bielawa Józef	Dorawa Józef
51	Malachin	779	Waśniewski Jan	Janikowski Piotr	Szulo Jan
52	Męcikał	523	Gierszewski Jó- zef	Głowczewski Jan	Wałdoch Jan
53	Miedzyn	112	Cherek Władysł.	Górnowicz Jan	Wołoszyk Damian

L. p.	Gmina	ilość miesz-kańców	Nazwiska i imiona		
			sołtysa	I. Ławnika	II. Ławnika
54	Mielno	690	Zmuda Trzebiatowski Wincenty	Kiedrowski Alojzy	Prądyński Ed- ward
55	Mokre	329	Król Izydor	Szyca Leon	Gliniecki Franc.
56	Moszczenica	234	Kowalski Bernard	Sułkowski Jan	Konoczyński Jan
57	Niwy	170	Wirkus Cyryl	Dalecki Józef	Theiss Józef
58	Nowacerkiew	529	Bethke Roman	Sartowski Feliks	Gierszewski Józef
59	Nowawieś	98	Orłowski Paweł	Weilandz August.	Splonskowski Antoni
60	Nowydwór	183	Kosecki Anastazy	Wesołowski Stanisław	Gierszewski Franciszek
61	Odry	482	Osowski Ignacy	Klaman Franc.	Borowski Józef
62	Ogorzliny	890	Marcinkowski Franc.	Bucholz Stanisł.	Janowski Bolesł.
63	Orlik	272	Skwierawski Wino.	Breska Ignacy	Lipiński Jan
64	Osowo	1235	Czapiewski Jan	Libera Józef	Bruski Aleksan- der
65	Ostrowite	342	Ekman Franciszek	Lipiński Jan	Prądyński An- drzej
66	Ostrowite	853	Gierszewski Jan	Zimmermann Jan	Żurek Jan
67	Osusznica	248	Stoltmann Wojciech	Hapka Marcin	Prądyński Karól
68	Prądzona	445	Bukowski Józef	Stanisławski Leon	Kulling Robert
69	Prądzonka	157	Storrmann Franc.	Wirkus Wiktor	Ostrowski Igna- cy
70	Przytarnia	379	Landowski Leon	Kulas Jan	Łosiński Teofil
71	Rytel	1319	Żychski Antoni	Słomiński Jan	Szcęsny Karól
72	Rolbik	161	Wielewski Stefan	Kręcki Augustyn	Teca Piotr
73	Silno	601	Doege Władysław	Czarnowski Józef	Banach Antoni
74	Skoszewo	171	Kaszubowski Franc.	Cyra Józef	Galikowski Jul- jan
75	Sławęcín	799	Bublic Bronisław	Adamski Marcin	Jóźwikowa Janina
76	Zapceń	263	Kamiński Juljan	Hinc Leon	Trzebiatowski Bernard
77	Swornegacie	1276	Gliszozyiński Bronisł	Błędzki Leonard	Lipiński Franc.
78	Sternowo	395	Gemski Ludwik	Cieniński Ka- likst	Kilkowski Michał
79	Wiele	1285	Rekowski Józef	Kozłowski Franc.	Brzeziński Józef

L. p.	Gminy	ilość miesz- kańców	Nazwiska i imiona		
			sołtysa	I.żawnika	II.żawnika
80	Windorp	170	Spierewka Ignacy	Hoppe Antoni	Wysocki Jan
81	Wdzydze Tuchol- skie	301	Narloch Antoni	Kukliński Józef	Miętki Paweł
82	Wojšk	307	Ryngwelski Augu- styn	Zblewski Jan	Sabisz Bernard
83	Wysoka Zaborska	130	Trzebiatowski Józef	Trzebiatowski Kazimierz	Gostomski Maksymiljan
84	Zalesie	532	Stoltmann Andrzej	Kloskowski Józef	Winozewski Tomasz
85	Zapędowo	549	Linda Franciszek	Kołatka Józef	Malinowski Jan
86	Zielona Chocina	93	Gostomczyk Jan	Tyborski Józef	Dykier Jan

Year	Month	Day	Temperature	Humidity	Wind	Clouds	Notes
1900	Jan	1	32	75	SE	Partly Cloudy	
1900	Jan	2	35	70	SE	Sunny	
1900	Jan	3	38	65	SE	B, C	
1900	Jan	4	40	60	SE	Sunny	
1900	Jan	5	42	55	SE	Sunny	
1900	Jan	6	45	50	SE	Sunny	
1900	Jan	7	48	45	SE	Sunny	
1900	Jan	8	50	40	SE	Sunny	
1900	Jan	9	52	35	SE	Sunny	
1900	Jan	10	55	30	SE	Sunny	
1900	Jan	11	58	25	SE	Sunny	
1900	Jan	12	60	20	SE	Sunny	
1900	Jan	13	62	15	SE	Sunny	
1900	Jan	14	65	10	SE	Sunny	
1900	Jan	15	68	5	SE	Sunny	
1900	Jan	16	70	0	SE	Sunny	
1900	Jan	17	72	0	SE	Sunny	
1900	Jan	18	75	0	SE	Sunny	
1900	Jan	19	78	0	SE	Sunny	
1900	Jan	20	80	0	SE	Sunny	
1900	Jan	21	82	0	SE	Sunny	
1900	Jan	22	85	0	SE	Sunny	
1900	Jan	23	88	0	SE	Sunny	
1900	Jan	24	90	0	SE	Sunny	
1900	Jan	25	92	0	SE	Sunny	
1900	Jan	26	95	0	SE	Sunny	
1900	Jan	27	98	0	SE	Sunny	
1900	Jan	28	100	0	SE	Sunny	
1900	Jan	29	102	0	SE	Sunny	
1900	Jan	30	105	0	SE	Sunny	
1900	Jan	31	108	0	SE	Sunny	

S P R A W O Z
- - - - -
z wykonania budżetów gmin
za rok

L. p.	Gmina	Dział I Administracja ogólna		Dział II Majątek Komunalny		Dział III Przedsiębiorstwa komunalne		Dział IV Spłata długów		Dział V Drogi i place publiczne		Dział VI Oświata		Dział VII Kultura i Sztuka	
		zł.	gr	zł.	gr	zł.	gr	zł.	gr	zł.	gr	zł.	gr	zł.	gr
1	2	3		4		5		6		7		8		9	
1	Angowice	685	78	-	-	-	-	-	-	-	-	650	-	-	-
2	Bąk	363	34	10	-	-	-	-	-	-	-	155	-	-	-
3	Bądzmierowice	954	16	-	-	-	-	-	-	1061	75	870	-	-	-
4	Bielawy	376	19	-	-	-	-	-	-	260	-	271	70	-	-
5	Niwy	393	55	1	68	-	-	-	-	4	-	222	-	-	-
6	Borowym Młyn	1200	49	-	-	-	-	100	-	892	-	1400	-	-	-
7	Borsk	468	73	-	-	-	-	-	-	3	-	367	29	-	-
8	Borzyszkowy	716	28	-	-	-	-	-	-	57	-	1135	20	-	-
9	Brusy	5212	74	189	20	-	-	1516	86	5936	68	4965	05	-	-
10	Brzeźno	1265	50	-	-	-	-	-	-	207	50	2190	-	-	-
11	Ciechocin	1089	86	25	30	-	-	64	70	8	50	783	-	-	-
12	Charzykowy	930	73	-	-	-	-	734	94	67	50	483	70	-	-
13	Chełmy Małe	530	70	-	-	-	-	-	-	25	-	1220	-	-	-
14	Chojniczki	819	07	-	-	-	-	-	-	-	-	465	36	-	-
15	Czapiewice	421	25	-	-	-	-	-	-	-	-	961	-	-	-
16	Czarniż	417	08	-	-	-	-	-	-	15	-	629	52	-	-
17	Czarnowo	840	44	143	20	-	-	-	-	-	-	366	90	-	-
18	Czyżkowy	862	48	-	-	-	-	143	50	-	-	800	-	-	-
19	Doręgowice	622	48	-	-	-	-	-	-	75	50	450	-	-	-
20	Giełdon	132	76	-	-	-	-	9	70	-	-	135	-	-	-
21	Gliśno	599	51	-	-	-	-	-	-	5	-	850	-	-	-
		18903	12	369	38	-	-	2569	70	8618	43	19370	72	-	-

D A N I E

wiejskich powiatu chojnickiego.

1928/29

Dział VIII		Dział IX		Dział X		Dział XI		Dział XII		Dział XIII		Kwota pokryta z gminnych źródeł dochodowych		Niedobór pokryty przez Powiatowy Związek Komunalny	
Zdrowie publiczne		Opieka społeczna		Popieranie rolnictwa		Popieranie przemysłu i handlu		Bezpieczeństwo publiczne		Różne		Razem			
zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	zł.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
10	11	12	13	14	15	16	17	18							
30	80	759	24	-	-	99	30	429	71	2654	83	1834	33	820	00
-	-	-	-	-	-	30	-	106	74	665	08	381	55	283	53
-	-	190	-	-	-	-	-	393	80	3469	71	1159	21	2310	50
-	-	141	-	-	-	10	-	81	11	1140	-	455	37	684	13
5	40	5	-	-	-	30	-	155	-	816	63	497	08	319	55
10	-	124	-	-	-	163	80	482	46	4372	75	2753	75	1619	00
-	-	-	-	-	-	10	49	86	64	936	15	323	82	612	33
10	22	10	-	-	-	13	-	266	20	2207	90	695	89	1512	01
698	95	2625	42	-	-	996	19	1539	-	23680	09	23680	09	-	-
76	35	256	48	-	-	-	-	894	25	4890	08	4890	08	-	-
12	-	239	60	-	-	-	-	488	50	2711	46	2711	46	-	-
-	-	180	13	-	-	-	-	177	30	2574	30	333	38	2240	92
-	-	167	-	-	-	6	18	256	96	2205	84	1304	36	901	48
-	-	539	04	-	-	-	-	299	10	2122	57	1757	07	365	50
31	50	89	60	-	-	96	37	74	75	1674	47	530	14	1144	33
-	-	86	-	-	-	126	65	133	44	1407	69	758	69	649	-
4	-	160	-	-	-	1	18	134	23	1649	95	755	95	894	-
-	-	504	49	-	-	350	50	912	20	3573	17	1777	17	1796	-
-	-	474	15	-	-	34	-	158	10	1814	23	1334	23	480	-
-	-	10	-	-	-	-	-	269	05	556	51	166	51	390	-
-	-	102	57	-	-	18	-	222	91	1797	99	872	99	925	-
879	22	6663	72	-	-	1985	66	7561	45	66921	40	48974	12	17947	28

L. b.	Gmina	Dział I Administra- cja ogólna		Dział II Majątek komunalny		Dział III Przedsię- wiorstwa komunalne		Dział IV Spłata długów		Dział V Drogi i pla- ce publicz- ne		Dział VI Oświata		Dział VII Kultura i sztuka	
		zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1	2	3		4		5		6		7		8		9	
		18903	12	369	38	-	-	2569	70	8618	43	19370	72	-	-
22	Glišno Małe	358	22	-	-	-	-	-	-	-	-	373	-	-	-
23	Głównazewice	418	38	-	-	-	-	-	-	-	-	620	-	-	-
24	Gockowice	765	96	-	-	-	-	-	-	178	-	268	60	-	-
25	Gotelp	966	35	-	-	-	-	-	-	146	10	800	-	51	90
26	Granowo	720	27	23	18	-	-	-	-	978	80	626	25	-	-
27	G ó r k i	636	47	47	97	-	-	- 2	70	50	-	700	-	20	-
28	Huta	655	99	-	-	-	-	-	-	883	02	630	-	-	-
29	Jerzmionki	802	07	-	-	-	-	-	-	-	-	320	28	-	-
30	Karsin	2290	63	-	-	-	-	-	-	383	30	2104	20	-	-
31	Kiełpien	233	89	-	-	-	-	-	-	-	-	383	96	-	-
32	Kiedrowice	366	17	-	-	-	-	-	-	11	50	500	99	-	-
33	Klaskawa	501	76	-	-	-	-	-	-	164	70	745	50	-	-
34	Klonia	294	80	-	-	-	-	-	-	-	-	196	35	-	-
35	Kłodawa	826	36	-	-	-	-	90	06	-	-	320	50	-	-
36	Konarzyny	570	02	83	25	-	-	-	-	30	-	1259	34	-	-
37	Konarzynki	214	90	-	-	-	-	-	-	-	-	289	44	-	-
38	Kosobudy	1026	55	-	-	-	-	-	-	-	-	870	-	-	-
39	Krojanty	459	91	-	-	-	-	-	-	-	-	90	63	-	-
40	Kruszyny	141	01	-	-	-	-	-	-	-	-	550	50	-	-
42	Kuroze	635	68	5	48	-	-	-	-	-	-	850	-	-	-
42	Ł ą g	2569	03	67	12	-	-	422	80	426	83	2118	-	-	-
43	Łąkie	546	95	-	-	-	-	-	-	95	-	350	-	-	-
44	Legbąd	791	95	1	24	-	-	11	-	-	-	223	75	-	-
45	Lendy	217	13	-	-	-	-	-	-	8	50	256	20	-	-
46	Lichnowy	1217	85	-	-	-	-	-	-	194	-	1856	23	-	-
47	Lipienice	672	17	-	-	-	-	40	70	21	30	641	78	-	-
48	Łosiny	352	22	2	35	65	-	-	-	2	-	233	79	-	-
49	Łubna	1157	78	-	-	-	-	50	20	132	44	475	27	-	-
50	Lubnia	687	68	-	-	-	-	-	-	12	-	1098	10	-	-
		40001	27	599	97	65	-	3187	16	12335	92	39123	38	71	90

Dział VIII	Dział IX	Dział X	Dział XI	Dział XII	Dział XIII								
Zdrowie publiczne	Opieka społeczna	Popieranie rolnictwa	Popieranie przemysłu i handlu	Bezpieczeństwo publiczne	Różne	Razem	Kwota pokryta z gminnych źródeł dochodowych	Niedobór pokryty przez Powiatowy Związek Komunalny					
zł. gr.	zł. gr.	zł.	zł.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.	zł. gr.					
10	11	12	13	14	15	16	17	18					
879 22	6663 72	-	-	1985 66	7561 45	66921 40	48974 12	17947 28					
-	-	-	-	-	232 -	963 22	525 56	437 66					
-	93 50	-	-	-	1 18	1342 21	537 21	805 -					
10 -	-	-	-	39 91	189 62	1452 09	1452 09	- -					
-	339 05	-	-	37 26	515 78	2856 44	733 08	2123 36					
-	34 65	-	-	-	222 74	2605 89	2605 89	- -					
587 60	60 -	-	-	20 -	450 91	2575 65	448 65	2127 -					
22 -	147 18	-	-	-	300 15	2638 34	1225 34	1413 -					
-	-	-	-	13 19	198 94	1334 48	570 23	764 25					
-	1101 20	-	-	159 20	1122 62	7161 15	2594 07	4567 08					
-	-	-	-	-	12 -	629 85	629 85	- -					
-	31 90	-	-	52 -	203 58	1166 14	410 96	755 18					
-	46 -	-	-	-	381 45	1839 41	670 41	1169 -					
-	5 -	-	-	-	44 -	540 15	135 15	405 -					
-	997 78	-	-	82 61	669 78	2987 09	2987 09	- -					
-	262 72	-	-	41 60	291 20	2538 13	2009 52	528 61					
-	22 50	-	-	-	51 10	577 94	266 84	311 10					
36 80	125 22	-	-	15 -	684 -	2757 57	1480 57	1277 -					
-	-	-	-	-	120 70	671 24	671 24	- -					
-	-	-	-	5 -	50 75	747 26	406 34	340 92					
3 -	422 80	-	-	-	213 48	2130 44	481 84	1648 60					
-	2465 07	-	-	405 83	1111 52	9586 20	4693 20	4893 -					
-	169 54	-	-	12 35	591 87	1765 71	1343 71	422 -					
-	135 -	-	-	68 -	466 50	1697 44	1697 44	- -					
-	-	-	-	3 50	93 60	578 93	349 67	229 26					
29 -	700 04	-	-	19 46	804 99	4821 57	4297 67	523 90					
-	164 -	-	-	632 50	436 54	2608 99	1409 99	1199 -					
-	-	-	-	-	107 26	762 62	455 12	307 50					
-	20 -	-	-	25 02	330 16	2190 87	480 97	1709 90					
519 20	503 85	-	-	72 50	422 95	3316 28	2299 28	1017 -					
2086 32	14510 72	-	-	3691 77	18090 79	133764 70	86843 10	46921 60					

L. b.	Gmina	Dział I		Dział II		Dział III		Dział IV		Dział V		Dział VI		Dział VII	
		Admini- stracja ogólna		Majątek komunal- ny		Przedsię- biorstwa komunalne		Spłata długów		Drogi i place publicz- ne		Oświata		Kultura szkolna	
		zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1	2	3		4		5		6		7		8		9	
		40001	27	599	97	65	-	3187	16	15335	92	39123	38	71	90
51	Luboń	509	56	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
52	Malachin	563	09	-	-	-	-	-	-	-	-	809	-	-	-
53	Męcikał	461	95	-	-	-	-	-	-	15	-	949	-	-	-
54	Miedzno	376	13	-	-	-	-	-	-	-	-	145	-	-	-
55	Mielno	435	72	-	-	-	-	-	-	300	-	1100	-	-	-
56	Mokra	817	93	18	46	-	-	-	-	440	50	448	-	-	-
57	Moszczenica	714	38	161	33	-	-	352	05	-	50	560	-	-	-
58	Nowacerkiew	983	87	-	-	-	-	-	-	-	-	812	50	-	-
59	Nowawieś	381	24	-	-	-	-	-	-	-	-	194	95	-	-
60	Nowydwór	1019	63	31	26	-	-	-	-	-	-	370	-	100	-
61	Odry	765	23	-	-	-	-	-	-	-	-	1305	-	-	-
62	Ogorzeliń	2341	25	-	-	-	-	133	20	60	-	2221	43	-	-
63	Orlik	440	33	-	-	-	-	-	-	-	-	320	-	-	-
64	Osowo	722	64	-	-	-	-	595	19	33	50	798	-	-	-
65	Ostrowite p.L.	596	24	-	-	-	-	-	-	-	-	400	-	-	-
66	Ostrowite p.S.	1489	48	817	41	-	-	447	95	50	-	953	25	-	-
67	Osusznica	421	56	-	-	-	-	-	-	-	-	394	-	-	-
68	Prądzona	489	27	1	50	-	-	-	-	-	-	641	-	-	-
69	Prądzonka	290	90	-	-	-	-	-	-	178	90	771	-	-	-
70	Przytarnia	423	69	-	-	-	-	-	-	130	11	578	-	-	-
71	Rytel	1627	16	1043	20	-	-	21	-	135	-	1580	-	-	-
72	Rolbik	272	32	-	-	-	-	17	-	25	-	460	-	-	-
73	Silno	1347	46	-	-	-	-	76	35	164	-	569	25	-	-
74	Skoszewo	267	25	-	-	-	-	-	-	18	-	444	28	-	-
75	Sławęcino	2233	54	129	85	-	-	-	-	228	25	1677	35	-	-
76	Zapceń	241	30	-	-	-	-	-	-	-	-	519	40	-	-
77	Stara Juńcza	342	28	-	-	-	-	-	-	-	-	402	82	-	-
78	Swornogacie	898	88	-	-	-	-	4041	-	-	-	1731	-	-	-
79	Sternowo	907	14	65	95	-	-	-	-	-	-	800	-	50	-
80	Wiele	1675	18	-	-	-	-	-	-	50	-	1372	-	-	-
81	Windorp	341	94	-	-	-	-	-	-	6	-	650	-	-	-
82	Wdzydze Tucholskie	561	77	-	-	-	-	-	-	-	-	467	28	-	-
83	Wojsk	559	18	-	-	-	-	-	-	-	-	470	-	-	-
84	Wysoka Zaborska	154	46	-	-	-	-	-	-	6	-	134	20	-	-
85	Zalesie	661	60	-	-	-	-	-	-	3	-	780	-	-	-
86	Zapędowo	499	56	-	-	-	-	-	-	80	-	432	16	-	-
87	Zielona Chocina	409	45	-	-	-	-	-	-	41	-	250	-	-	-
		67245	83	2868	93	65	-	8871	-	14300	68	65633	25	221	90

Dział VIII		Dział IX		Dział X	Dział XI	Dział XII		Dział XIII		Razem		Kwota pokryta z gminnych źródeł do chodowych		Niedobór pokryty przez Powiatowy Zarządek Komu-	
Zdrowie publiczne	Opieka społeczna	Popieranie rolnictwa	Popieranie przemysłu i handlu	Bezpieczeństwo publiczne	Różne	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
2086	82	14510	72	-	-	3691	77	18090	79	133764	70	86843	10	36921	30
-	-	62	-	-	-	-	-	161	45	733	01	733	01	-	-
-	-	17	-	-	-	71	35	366	22	1826	66	582	65	1244	01
-	-	208	85	-	-	15	-	330	15	1979	95	939	35	1040	60
-	-	-	-	-	-	23	-	219	49	763	62	512	29	251	33
-	-	395	95	-	-	6	77	345	-	2583	44	735	30	1848	14
-	-	154	-	-	-	46	-	1056	49	2981	38	2981	38	-	-
-	-	60	80	-	-	21	-	134	30	2004	36	2004	36	-	-
69	20	1534	20	-	-	180	-	479	27	4059	04	3309	04	750	-
20	-	-	-	-	-	10	-	92	80	698	99	698	99	-	-
57	15	568	71	-	-	-	-	317	61	2464	36	2464	36	-	-
-	-	745	19	-	-	4	-	480	17	3299	59	1544	59	1755	-
-	-	1839	70	-	-	354	-	504	80	7454	48	7454	48	-	-
-	-	5	-	-	-	6	18	188	95	960	46	494	82	465	64
-	-	332	65	-	-	235	-	494	83	3211	81	846	85	2364	96
-	-	10	-	-	-	-	-	208	33	1214	57	503	57	711	-
-	-	855	70	-	-	505	-	553	47	5672	26	5672	26	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	197	77	1013	33	406	02	607	31
-	-	65	50	-	-	-	-	223	50	1420	77	524	27	896	50
1	50	100	-	-	-	-	-	94	-	1436	30	201	-	1235	30
-	-	40	-	-	-	15	99	274	45	1462	24	515	82	946	42
800	-	447	91	-	-	287	40	410	-	6351	67	4059	67	2292	-
-	-	2	25	-	-	-	-	112	99	889	56	339	82	549	64
87	20	587	91	-	-	246	-	377	62	3455	79	3455	79	-	-
-	-	-	-	-	-	14	80	116	52	860	85	461	85	399	-
166	90	965	80	-	-	-	-	750	82	6152	51	5663	62	488	89
-	-	-	-	-	-	32	70	233	01	1016	41	469	19	547	22
-	-	-	-	-	-	-	-	162	92	908	02	171	08	736	94
-	-	406	42	-	-	254	40	1080	60	8412	30	4415	30	3997	-
150	-	726	95	-	-	35	70	309	05	3044	78	3044	78	-	-
46	-	1167	54	-	-	227	50	629	80	5168	02	2854	02	2314	-
2	-	-	-	-	-	3	-	105	25	1108	19	768	21	339	98
-	-	78	10	-	-	11	-	151	40	1269	55	186	80	1082	75
-	-	25	-	-	-	-	-	198	12	1252	30	307	39	944	91
-	-	-	-	-	-	4	-	74	35	373	01	192	33	180	68
-	-	524	27	-	-	249	79	631	05	2849	71	1626	85	1222	86
-	-	426	08	-	-	-	-	124	60	1562	40	549	15	1013	25
-	-	-	-	-	-	-	-	213	57	914	02	914	02	-	-
3186	77	26864	20	-	-	6551	35	30485	51	226594	42	149447	49	77146	93

S P R A W O
z wykonania budżetów gmin wiejskich

L. b.	Gmina	Dział I Admini- stracja ogólna		Dział II Majątek komunal- ny		Dział III Przedsię- biorstwa komunal- ne		Dział IV Spłata długów		Dział V Drogi i place publicz- ne		Dział VI Oświata		Dział VII Kultura i Sztuka	
		zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1	2	3		4		5		6		7		8		9	
1	Angowice	673	92	-	-	-	-	-	-	-	-	773	90	-	-
2	Bąk	317	55	-	-	-	-	-	-	20	00	140	00	-	-
3	Bądzmierowice	905	86	-	-	-	-	-	-	1779	75	900	00	-	-
4	Bielawy	356	60	-	-	-	-	-	-	-	-	675	79	-	-
5	Niwy	436	00	-	-	-	-	-	-	100	00	303	65	-	-
6	Borowym Młyn	1238	93	-	-	-	-	-	-	510	31	1500	00	-	-
7	Borsk	352	77	-	-	-	-	-	-	200	00	400	00	-	-
8	Borzyszkowy	610	31	144	92	-	-	-	-	42	50	917	48	-	-
9	Brusy	5348	46	58	94	-	-	1134	46	1485	90	3000	00	-	-
10	Brzeźno	1309	99	-	-	-	-	-	-	1407	28	2995	00	-	-
11	Ciechocin	1168	52	-	-	-	-	65	20	50	00	697	00	-	-
12	Charzykowy	512	25	-	-	-	-	23	80	-	-	235	61	-	-
13	Chełmy Małe	695	12	-	-	-	-	-	-	515	00	1095	00	-	-
14	Chojniczki	621	80	-	-	-	-	-	-	-	-	337	50	-	-
15	Czapiewice	433	14	9	32	-	-	-	-	-	-	1000	00	-	-
16	Czarniż	491	29	-	-	-	-	-	-	-	-	550	00	-	-
17	Czarnowo	859	85	-	-	-	-	-	-	550	00	241	60	-	-
18	Czyczkowy	862	48	-	-	-	-	143	50	-	-	800	00	-	-
19	Doręgowice	239	50	-	-	-	-	-	-	9	00	250	00	-	-
20	Giełdon	156	81	-	-	-	-	9	20	-	-	135	55	-	-
21	Gliśno Wielkie	586	31	123	18	-	-	-	-	1024	75	700	00	-	-
22	Gliśno Małe	444	49	-	-	-	-	-	-	-	-	605	00	-	-
23	Główczewice	453	14	-	-	-	-	-	-	17	50	626	08	-	-
24	Goakowice	717	41	14	72	-	-	-	-	-	-	333	54	-	-
25	Gotelp	959	56	19	41	-	-	-	-	89	50	950	00	-	-
26	Granowo	1519	04	130	91	-	-	-	-	1057	20	1315	00	-	-
27	Górki	636	47	47	97	-	-	2	70	50	00	700	00	-	-
28	Huta	617	49	-	-	-	-	-	-	20	00	754	12	-	-
29	Jerzmionki	564	30	-	-	-	-	-	-	-	-	565	38	-	-
30	Karsin	1675	98	263	05	-	-	-	-	2828	85	2900	00	-	-
31	Kielpin	329	60	-	-	-	-	715	65	40	00	365	01	-	-
		26094	94	812	42	-	-	2094	51	11797	54	26762	21	-	-

Z D A N I E

powiatu chojnickiego za rok 1929/30

DZIAŁ VIII Zdrowie publiczne		Dział IX Opieka społeczna		Dział X Popieranie rolnictwa		Dział XI Popieranie przemysłu i handlu		Dział XII Bezpieczeństwo publiczne		Dział XIII Różne		Razem		Kwota pokryta z gminnych źródeł dochodowych		Niedobór pokryty przez Powiatowy Związek Komunalny	
zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	zł.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
10		11		12	13	14		15		16		17		18		19	
85	10	493	47	-	-	38	00	770	04	2834	43	1791	43	1043	00		
-	-	20	00	-	-	50	20	106	57	654	32	303	02	351	30		
73	94	668	20	-	-	-	-	400	00	4727	75	1514	26	3213	49		
-	-	58	00	-	-	31	20	80	00	1201	59	165	09	1036	50		
6	00	25	00	-	-	25	00	110	00	1005	65	795	95	209	70		
394	80	170	99	-	-	38	80	535	00	4388	83	2416	07	1972	76		
16	80	-	-	-	-	19	68	90	95	1080	20	192	61	887	59		
-	-	15	00	-	-	36	40	262	90	2035	51	740	53	1294	98		
185	80	3671	90	-	-	931	79	1615	55	17432	80	17432	80	-	-		
389	54	502	64	-	-	15	00	780	00	7399	45	4691	45	2708	00		
85	34	258	15	-	-	-	-	439	00	2763	21	2763	21	-	-		
-	-	78	00	-	-	-	-	81	27	930	93	180	45	750	48		
61	80	366	60	-	-	5	00	285	60	3024	12	1505	55	1518	57		
-	-	317	01	-	-	671	38	276	37	2224	06	1797	39	426	17		
39	60	203	30	-	-	30	00	80	55	1795	91	704	24	1091	67		
39	00	86	00	-	-	10	00	85	39	1261	68	645	90	615	78		
26	40	199	86	-	-	107	10	93	00	2077	81	812	35	1265	46		
38	00	504	49	-	-	350	50	260	00	2958	97	821	22	2137	75		
11	00	707	11	-	-	20	00	45	60	1282	21	832	21	450	-		
-	-	10	00	-	-	-	-	268	40	579	96	211	96	362	00		
24	60	10	54	-	-	35	10	319	21	2823	69	669	81	2153	88		
25	80	185	00	-	-	-	-	139	70	1399	99	844	61	555	38		
25	20	125	00	-	-	5	00	185	20	1437	12	649	42	787	70		
-	-	10	00	-	-	47	30	244	25	1367	72	1367	72	-	-		
95	40	210	00	-	-	-	-	430	10	2753	97	787	37	1966	60		
-	-	292	60	-	-	-	-	680	91	4995	66	4995	66	-	-		
37	60	60	00	-	-	20	00	450	91	2005	65	283	65	1722	00		
64	34	128	00	-	-	-	-	301	85	1885	80	362	80	1023	00		
19	80	-	-	-	-	69	90	149	70	1369	08	779	96	589	12		
611	80	1274	00	-	-	31	25	1221	65	10806	58	4001	17	6805	41		
70	20	5	54	-	-	-	-	94	85	1630	85	912	85	708	00		
427	86	10656	40	-	-	2589	10	10890	52	11115	50	56475	21	37652	29		

L.	b.	Gmina	Dział I Administra- cja ogólna		Dział II Majątek komunalny		Dział III Przedsię- biorstwa komunalne		Dział IV Spłata długów		Dział V Drogi i place publiczne		Dział VI Oświata		Dział VII Kultura i Sztuka	
			zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
		z przeniesienia	26094	94	812	42	-	2094	51	11797	54	26762	21	-	-	-
32		Kiedrowice	437	30	-	-	-	-	-	85	00	549	50	-	-	-
33		Klaskawa	548	68	-	-	-	-	-	564	00	865	62	-	-	-
34		Klonia	257	05	-	-	-	-	-	-	-	210	65	-	-	-
35		Kłodawa	859	80	-	-	-	-	-	7	00	637	00	-	-	-
36		Konarzyny	570	02	83	25	-	-	-	30	00	1259	34	-	-	-
37		Konarzynki	189	64	-	-	-	-	-	-	-	227	50	-	-	-
38		Kosobudy	1076	70	-	-	-	-	-	901	50	970	00	-	-	-
39		Krojanty	476	54	-	-	-	-	-	98	50	74	60	-	-	-
40		Kruszyny	193	05	-	-	-	-	-	-	-	615	51	-	-	-
41		Kuroze	635	68	5	48	-	-	-	-	-	850	00	-	-	-
42		Łą g	2570	15	44	04	-	422	80	2389	88	2000	00	-	-	-
43		Łąkie	557	96	168	05	-	-	-	63	00	400	00	-	-	-
44		Legbąd	1098	51	18	00	-	11	35	25	00	1151	65	-	-	-
45		Lendy	251	82	-	-	-	-	-	-	-	312	00	-	-	-
46		Lichnowy	1797	00	-	-	-	450	00	300	00	1060	00	-	-	-
47		Lipienice	1132	63	5	00	-	55	35	1066	00	1416	92	-	-	-
48		Łosiny	341	62	5	00	-	-	-	43	00	281	94	-	-	-
49		Łubna	978	75	-	-	-	51	40	70	00	608	08	6	25	-
50		Lubnia	795	19	-	-	-	-	-	87	00	895	25	-	-	-
51		Luboń	368	90	-	-	-	-	-	-	-	569	70	-	-	-
52		Malachin	721	24	-	-	-	-	-	45	00	767	70	-	-	-
53		Męcikał	556	78	-	-	-	-	-	25	00	830	00	-	-	-
54		Miedzno	288	30	-	-	-	-	-	23	70	125	00	-	-	-
55		Mielno	482	09	-	-	-	-	-	16	00	1050	00	-	-	-
56		Mokre	1068	02	21	53	-	-	-	142	50	756	25	-	-	-
57		Moszczenica	852	72	312	09	-	-	-	30	75	315	00	160	-	-
58		Nowacerkiew	1252	74	43	51	-	-	-	-	-	690	00	-	-	-
59		Nowawieś	290	00	-	-	-	-	-	-	-	324	45	-	-	-
60		Nowydwór	1031	11	-	-	-	-	-	-	-	387	28	-	-	-
61		Odry	685	75	-	-	-	-	-	-	-	800	00	-	-	-
62		Ogorzeliny	2313	58	115	37	-	133	30	25	00	2350	00	-	-	-
			50774	26	1633	74	-	3218	71	17835	37	50113	15	166	25	-

Dział VIII		Dział IX		Dział X		Dział XI		Dział XII		Dział XIII		Kwota pokryta z gminnych źródeł dochodowych		Niedobór pokryty przez Powiatowy Związek Komunalny	
Zdrowie publiczne		Opieka społeczna		Popieranie rolnictwa		Popieranie przemysłu i handlu		Bezpieczeństwo publiczne		Różne		Razem			
zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	zł.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
10		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
2427	86	10656	40	-	-	2589	10	10890	52	94125	50	56473	21	37652	29
-	-	185	00	-	-	-	-	203	60	1460	40	427	10	1033	30
-	-	36	00	-	-	-	-	440	21	2454	51	716	47	1738	04
-	-	-	-	-	-	-	-	34	00	501	70	63	70	438	00
-	-	254	75	-	-	-	-	541	55	2300	10	2300	10	-	-
30	00	262	72	-	-	41	60	291	20	2568	13	1850	62	717	51
12	00	97	50	-	-	-	-	73	46	600	10	283	46	316	64
138	60	170	54	-	-	-	-	632	25	3889	59	3396	59	493	00
30	60	1586	74	-	-	-	-	465	00	2731	98	2731	98	-	-
19	80	5	54	-	-	10	-	46	30	890	20	494	83	395	37
3	00	422	80	-	-	-	-	213	48	2130	44	432	54	1697	90
344	40	2794	49	-	-	556	12	1076	80	12198	68	5154	68	7044	00
-	-	139	85	-	-	18	29	458	00	1805	15	1253	97	551	18
96	00	208	48	-	-	89	21	525	81	3224	01	1138	42	2085	59
13	80	-	-	-	-	1	58	84	40	663	60	318	97	344	63
48	00	522	00	-	-	150	00	831	60	5158	60	5158	60	-	-
26	00	116	54	-	-	336	20	262	10	4416	74	1150	74	3266	00
34	20	5	54	-	-	-	-	125	00	836	30	541	30	295	00
64	20	337	54	-	-	31	50	350	00	2497	72	597	40	1900	32
17	10	502	70	-	-	27	20	392	30	2716	74	1624	14	1092	60
32	40	69	42	-	-	-	-	295	71	1336	13	305	63	1030	50
77	40	188	50	-	-	26	00	418	40	2244	24	1209	68	1034	56
66	60	115	00	-	-	-	-	331	32	1924	70	907	70	1017	00
-	-	-	-	-	-	-	-	57	68	494	68	138	28	356	40
69	90	669	20	-	-	10	00	330	00	2627	19	822	86	1804	33
49	80	345	18	-	-	30	00	949	10	3362	38	3362	38	-	-
248	58	216	35	-	-	184	00	148	35	2467	84	2202	64	265	20
240	00	1090	50	-	-	196	45	372	64	3885	84	2945	84	940	-
-	-	100	00	-	-	6	00	109	00	829	45	829	45	-	-
25	94	695	39	-	-	279	73	135	31	2554	76	2554	76	-	-
52	80	619	90	-	-	-	-	288	58	2447	03	1155	03	1292	00
-	-	951	89	-	-	24	50	555	80	6469	44	6469	44	-	-
4168	98	23366	46	-	-	4607	48	21929	47	177813	87	109012	51	68801	36

L. p.	Gmina	Dział I		Dział II		Dział III		Dział IV		Dział V		Dział VI		Dział VII	
		Administra- cja ogólna		Majątek ko- munalny		Przedsię- biorstwa komunalne		Spłata długów		Drogi i place pu- bliczne		Oświata		Kultura i Sztuka	
		zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
1	2	3		4		5		6		7		8		9	
	z przeniesienia	50774	26	1633	74	-	-	3218	71	17835	37	50113	15	166	25
63	Orlik	334	45	-	-	-	-	-	-	-	-	270	50	-	-
64	Osowo	1018	32	-	-	-	-	-	-	80	00	1200	00	-	-
65	Ostrowite p.L.	590	40	-	-	-	-	-	-	-	-	599	78	-	-
66	Ostrowite p.S.	1573	91	-	-	-	-	463	45	10	00	850	00	-	-
67	Osusznica	392	25	-	-	-	-	-	-	-	-	567	28	-	-
68	Prądzona	489	27	1	50	-	-	-	-	-	-	641	00	-	-
69	Prądzonka	314	29	-	-	-	-	-	-	-	-	900	00	-	-
70	Przytarnia	432	37	6	99	-	-	-	-	62	00	789	00	-	-
71	Rytel	1596	07	22	28	-	-	21	00	304	81	1024	10	-	-
72	Rolbik	422	44	5	00	-	-	116	99	-	-	500	00	-	-
73	Silno	1291	53	-	-	-	-	310	90	527	70	552	50	-	-
74	Skoszewo	345	04	-	-	-	-	-	-	-	-	400	00	-	-
75	Sławęcin	2154	51	56	40	-	-	-	-	134	00	1354	00	-	-
76	Zapceń	401	79	-	-	-	-	-	-	6	00	522	82	-	-
77	Swornegacie	898	88	-	-	-	-	-	-	100	00	1731	00	-	-
78	Sternowo	962	70	26	20	-	-	-	-	1040	25	874	50	14	-
79	Wiele	1741	27	133	94	-	-	-	-	1370	00	1402	00	-	-
80	Windorp	334	14	-	-	-	-	-	-	50	00	600	00	-	-
81	Wązydze Tuchol- skie	680	65	-	-	-	-	-	-	-	-	467	28	-	-
82	Wojsk	471	98	-	-	-	-	-	-	-	-	600	00	-	-
83	Wysokazaborska	164	42	-	-	-	-	-	-	6	00	150	00	-	-
84	Zalesie	669	03	-	-	-	-	-	-	36	00	828	00	-	-
85	Zapędowo	578	64	-	-	-	-	-	-	60	00	652	00	-	-
86	Ziel.Chocina	557	63	-	-	-	-	209	00	435	74	800	00	-	-
		69190	24	1886	05	-	-	4340	05	22057	87	68388	91	180	25

Dział VIII		Dział IX		Dział X		Dział XI		Dział XII		Dział XIII		Dział XIV		Dział XV		Dział XVI		Dział XVII		Dział XVIII	
Zdrowie publiczne		Opieka społeczna		Popieranie rolnictwa		Popieranie przemysłu i handlu		Bezpieczeństwo publiczne		Różne		Razem		Kwota pokryta z gmin - bych źródeł dochodowych		Niedobór pokryty przez Powiatowy Związek Komunalny					
zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.	zł.	gr.
10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	
4168	98	23366	46	-	-	-	-	4607	48	21929	47	177813	87	109012	51	68801	36				
-	-	10	00	-	-	-	-	14	48	170	20	799	63	438	42	361	21				
108	60	509	46	-	-	-	-	150	00	349	83	3416	21	1676	23	1739	98				
34	80	120	00	-	-	-	-	-	-	221	33	1566	31	420	34	1145	97				
-	-	1931	61	-	-	-	-	750	86	671	80	5751	62	5751	62	-	-				
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	154	00	1113	53	440	76	672	77				
-	-	65	60	-	-	-	-	-	-	223	50	1420	87	431	87	989	00				
3	00	85	00	-	-	-	-	-	-	94	00	1396	29	239	29	1157	00				
436	60	291	25	-	-	-	-	19	50	261	89	2299	60	1002	96	1296	64				
184	20	971	90	-	-	-	-	384	72	410	00	4919	08	2966	89	1952	19				
21	60	8	00	-	-	-	-	1	50	90	76	1166	29	586	88	579	41				
30	50	856	38	-	-	-	-	142	49	427	89	4139	89	4139	89	-	-				
21	60	8	00	-	-	-	-	-	-	101	90	875	54	299	04	576	50				
1906	84	878	00	-	-	-	-	-	-	525	35	7009	10	7009	10	-	-				
50	60	5	54	-	-	-	-	5	00	176	80	1168	55	322	79	845	76				
-	-	406	42	-	-	-	-	254	40	1080	90	4471	60	1729	24	2742	36				
-	-	482	-	-	-	-	-	75	00	581	81	4056	46	3056	46	1000	00				
466	25	1059	70	-	-	-	-	444	86	871	06	7489	08	3724	17	3764	91				
20	40	-	-	-	-	-	-	4	00	94	50	1103	04	782	18	320	86				
24	60	70	95	-	-	-	-	14	00	160	45	1417	93	577	73	840	20				
-	-	15	00	-	-	-	-	73	50	198	12	1358	60	304	78	1053	82				
15	00	-	-	-	-	-	-	1	50	67	70	404	62	196	65	207	97				
75	54	414	00	-	-	-	-	48	00	732	40	2802	97	1437	95	1365	02				
-	-	403	00	-	-	-	-	6	00	128	70	1828	34	774	52	1053	82				
-	-	40	00	-	-	-	-	-	-	297	60	2339	97	759	45	1580	52				
7569	11	31497	27	-	-	-	-	6997	28	30021	96	242128	99	148081	72	94047	27				

Administracja wójtostw.

W granicach obwodów wójtowskich w powiecie nie nastąpiły zmiany, natomiast nastąpiły pod względem osobowym wójtów. Powiat podzielony jest na 27 wójtostw. Rozmiar ich tak pod względem obszaru jak i ludności jest nierównomierny. Mamy wójtostwa o obszarze 2334 i 18623 ha, ilości mieszkańców 928 i 4564 dusz. Oczywiście że taka nadmierna ilość wójtostw, jakoteż ich nierównomierny podział i przydział pod względem ilości gmin i obszarów dworskich sprawia władzom bardzo wielkie trudności, a dla mieszkańców, którzy koszty wójtowskie ponosić muszą, nierównomierne ciężary.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono szczegółową lustrację wszystkich urzędów wójtowskich. Naogół stwierdzić było można znaczną poprawę w administracji urzędów wójtowskich. P.P. Wójtowie założyli już wszelkie przepisane akta i rejestry, a niektórzy wprost wzorowo urządzili swe biura wójtowskie, co niewątpliwie przyczyni się w znacznej mierze do ulepszenia administracji. Kilka natomiast urzędów wójtowskich pozostawia jeszcze wiele do życzenia, lecz spodziewać się należy, że i w tych urzędach usunięte zostaną w jaknajkrótszym czasie braki i usterki.

obwodów wójtowskich

L. b.	Nazwa obwodu wójtowskiego obszar w ha i ilość dusz	Do obwodu na- leżą następu- jące gminy i obszary dwor- skie	Gmina obszar dworski	Ilość dusz	a/ wójtą Nazwisko i imię
1	<u>Borzyszkowy</u> 5005,07,29 ha 1371 dusz	Borzyszkowy Gliśno Ostrowite Wojsk	gmina gmina gmina gmina	417 305 342 307	a/ Słomiński Józef b/ Łącki Marcin
2	<u>Borowy Młyn</u> 4771,16,45 ha 1685 dusz	Borowy Młyn Osusznica	gmina gmina	1437 248	a/ R o s s Józef b/ Adamczyk Teodor
3	<u>Brzeźno</u> 4703,77,48 ha 1928 dusz	Brzeźno Łąkie	gmina gmina	1224 704	a/ Kiedrowski Augustyn b/ niema
4	<u>Brusy</u> 4677,20,51 ha 4533 dusz	Brusy Czyżkowy Czapiewice Czarnowo	gmina gmina gmina gmina	2780 1000 395 358	a/ Januszewski Stefan b/ Hołoga Władysław
5	<u>C i s</u> 11872,17,71 ha 2142 dusz	Bielawy Cis Łosiny Nieźórawa Twarożnica	gmina obsz.dw gmina obsz.dw obsz.dw	250 1189 246 1189 457	a/ S t o p a Jan b/ Myszka Stefan
6	<u>Chojniczki</u> 11345,71,05 ha 1303 dusz	Bachorze Charzykowy Chojniczki Jarczewo	obsz.dw gmina gmina obsz.dwo	245 387 318 353	a/ Jeziński Aleksander b/ Matuszewski Stanisław
7	<u>Chełmy Wielkie</u> 17623,69,38 ha 2551 dusz	Chełmy Małe Chełmy Wielkie Laska Przymuszewo Rolbik Swornegacie	gmina obsz.dw obsz.dw obsz.dw gmina gmina	560 181 189 184 161 1276	a/ Gierszewski Augustyn b/ Redlarski Bolesław
8	<u>Karsin</u> 5486,31,02 3564 dusz	Bąk Cisewie Karsin Miedzno Osowo	gmina obsz.dw gmina gmina gmina	167 121 1929 112 1235	a/ Niemczyk Jan b/ Suszek Teofil

K A Z

w powiecie chojnickim

b/zastępcy wójta zawód	miejsce zamiesz- kania	Data dekretu nominacyjnego i l.dzien.	Kadencja upływa dnia	Czy sta- ły czy komisa- ryczny
nauczyciel	Gliśno	6.XI.1925r.1.dz.IV-6376/25	5.XI.1931r.	stały
rolnik	Gliśno	31.XII.1929r.1.dz.III A 8141/29	30.12.1935r.	stały
dozorca łąk państw.	Rosocha	30.11.1927r.1.dz.IV E 8619/27	29.XI.1933r.	stały
rolnik	Borowy- Młyn	30.11.27r.1.dz.IV E 8619/27	29.XI.1933r.	stały
rolnik	Brzeźno	10.11.25r.1.dz.IV - 6488/25	9.XI.1931r.	stały
budowniczy	Brusy	10.11.25r.1.dz.IV - 6490/25	9.XI.1931r.	stały
kupiec	Brusy	10.11.25r.1.dz.IV 6490/25	9.XI.1931r.	stały
nauczyciel	Krzyż	21.8.1926r.1.dz.IV - 5581/26	20.8.1932r.	stały
nauczyciel	Gutowiec	24.7.1930r.1.dz.IV D 5227	23.7.1936r.	stały
nadleśniczy	Klosnowo	10.11.24r.1.dz.IV 7153/24	-	komisa- ryczny
sekr.nadl.	Klosnowo	26.IX.28r.1.dz.III A 7014/28	25.IX.1934r.	stały
kupiec	Swornega- cie	30.IV.26r.1.dz.IV 2776/26	29.IV.1932r.	stały
nauczyciel	"	24.VII.30r.1.dz.IV D 5229	23.VII.1936r.	stały
kupiec	Karsin	29.II.1928r.1.dz.III A 1695/28	28.II.1934r.	stały
stolarz	Karsin	10.XI.25r.1.dz.IV 6485/25	9.XI.1931r.	stały

L b	Nazwa obwodu wójtowskiego obszar w ha i ilość dusz	Do obwodu na- leżą następu- jące gminy i obszary dw.	Gmina obszar dworski	Ilość dusz	a/ Wójta nazwisko i imię
9	<u>Konarzyny</u> 6861,82,20 ha 1282 dusz	Chociński Młyn Ciecholewy Konarzyny Konarzynki Konarzynki Łukomie	obsz.dw. obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. obsz.dw.	85 180 638 124 132 123	a/Lerchenfeld Ta- deusz b/ -
10	<u>Krojanty</u> 2632,64,19 ha 928 dusz	Kłodawa Krojanty Krojanty Zbeniny	gmina gmina obsz.dw. obsz.dw.	439 163 213 113	a/Chrzanowski Józef b/Dirks Ulryk
11	<u>Kosobudy</u> 4455,95,90 ha 2018 dusz	Gliśno Małe Huta Kosobudy	gmina gmina gmina	255 533 1230	a/Piechowski Jan b/ -
12	<u>Leśno</u> 10141,62,21 ha 3065 dusz	Główczewice Kaszuba Kruszyn Lendy Leśno Lubnia Orlik Skoszewo Windorp Wysokazaborska Zalesie	gmina obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. gmina gmina gmina gmina gmina gmina gmina	314 141 88 151 417 679 272 171 170 130 532	a/Dysarz Leon b/Główczewski Win- centy
13	<u>Lipienice</u> 11821,44,14 ha 2145 dusz	Kiedrowice Kiedrowice Lipienice Luboń Prądzona Prądzonka Zapceń	gmina obsz.dw. gmina gmina gmina gmina gmina	380 115 529 256 445 157 263	a/Słomiński Józef
14	<u>Łą g</u> 4766,62,51 ha 4098 dusz	Bądźmierowice Gotelp Łą g	gmina gmina gmina	845 1044 2209	a/Sowiński Władysł. b/Sikorski Augustyn
15	<u>Mokre</u> 2152,99,61 ha 2232 dusz	Lubna Malachin Mokre Odry	gmina gmina gmina gmina	642 779 329 482	a/Łacki Franciszek b/ -
16	<u>Ogorzliny</u> 3565,98,31 ha 1511 dusz	Angowice Cołdanki Nowydwór Ogorzliny	gmina obsz.dw. gmina gmina	321 117 183 890	a/Wolszlegier Adam b/Marcinkowski Fran- ciszek
17	<u>Pawłowo</u> 4415,76,86 ha 2156 dusz	Granowo Lichnowy Pawłówek Racławki	gmina gmina obsz.dw. obsz.dw.	896 820 324 166	a/ - b/Balewski Stanisł.

b/ zastępcy wójta zawód	miejsce zamiesz- kania	Data dekretu nomina- cyjnego i l.dzien.	Kadencja upływa dnia	Czy sta- ły czy komisa- ryczny
rolnik	Żychac	28.11.24r.1.dz.IV 5575/24	-	komisa- ryczny
rolnik	Zbeniny	10.XI.25r.1.dz.IV 6487/25	9.XI.1931r.	stały
rolnik	Kruszka	10.XI.25r.1.dz.IV 6487/25	9.XI.1931r.	stały
rolnik	Kosobudy	10.XI.25r.1.dz.IV 6483/25	9.XI.1931r.	stały
nauczyciel	Leśno	10.XI.25r.1.dz.IV 6489/25	9.XI.1931r.	stały
rolnik	Lambk	10.XI.25r.1.dz.IV 6489/25	9.XI.1931r.	stały
nauczyciel	Gliśno	-	-	sprawuje zastęp- czo
kupiec i rolnik	Łąg	6.XI.25r.1.dz.IV 6164/25	5.XI.1931r.	stały
rolnik	Łąg	6.XI.25r.1.dz.IV 6164/25	5.XI.1931r.	stały
rolnik	Łubna	6.XII.25r.1.dz.IV 6486/25	5.XII.1931r.	stały
rolnik	Cołdanki	10.XI.25r.1.dz.IV 6484/25	9.XI.1931r.	stały
rolnik	Ogorzeliny	10.XI.1925r.1.dz.IV 6484/25	9.XI.1931r.	stały
nauczyciel	Pawłowo	19.I.1927r.1.dz.IV 9892/26	18.I.1933r.	stały

L p	Nazwa obwodu wójtowskiego obszar w ha i ilość dusz	Do obwodu należą następujące gminy i obszary dworskie	Gmina obszar dworski	Ilość dusz	a/ wójta nazwisko i imię
18	<u>Rytel</u> 10489,61,96 ha 2449 dusz	Klonia Rytel Rytel Zapędowo Żukowo Uboga	gmina gmina obsz.dw. gmina obsz.dw. obsz.dw.	125 1319 322 549 111 17	a/ Gierszewski Franc. b/ Czarnowski Wincenty
19	<u>Szynwałd</u> 2334,56,45 ha 1841 dusz	Klaskawa Kurcze Legbąd	gmina gmina gmina	519 448 874	a/ Glich Roman b/ Kruth Franciszek
20	<u>Silno</u> 2879,51,73 ha 1454 dusz	Ostrowite Silno	gmina gmina	853 601	a/ Niklas Artur b/ Doege Władysław
21	<u>Sławecin</u> 2942,93,82 ha 1296 dusz	Ciechogin Sławecin	gmina gmina	497 799	a/ Trawicki Jan b/ Marcinkowski Franc.
22	<u>Sternowo</u> 4067,48,82 ha 1568 dusz	Gockowice Jeziorki Nowacerkiew Nowacerkiew Objezierze Sternowo	gmina obsz.dw. gmina obsz.dw. obsz.dw. gmina	172 258 529 90 124 398	a/ Głowczewski Jan b/ Bethke Roman
23	<u>Wiele</u> 11569,88,68 ha 3021 dusz	Borsk Dąbrowa Gorki Podrąbiona Przytarnia Wdzydze Tucholskie Wiele	gmina obsz.dw. gmina obsz.dw. gmina gmina gmina	176 193 541 146 379 301 1285	a/ Rekowski Józef b/ Sieraacki Bernard
24	<u>Zamarte</u> 5441,55,97 ha 1669 dusz	Blumfeld Doręgowice Jerzmionki Kamionka Moszczenica Niwy Nowawieś Szenfeld Zamarte	obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. gmina gmina gmina obsz.dw. obsz.dw.	96 280 153 21 234 170 98 344 273	a/ Trawicki Jan b/ Marcinkowski Franc.
25	<u>Zielona Chocina</u> 5208,61,74 ha 783 dusz	Mielno Ziel.Chocina	gmina gmina	690 93	a/ Gliszczynski Jan b/ Trzebiatowski Winc.
26	<u>Żabno</u> 12376,44,28 ha 1365 dusz	Czarniz Czernica Giełdon Męcikał Żabno	gmina obsz.dw. gmina gmina obsz.dw.	442 124 174 523 102	a/ Rózek Józef
27	<u>Żychce</u> 3176,00,48 ha 930 dusz	Kiełpin Żychce	gmina obsz.dw.	294 636	a/ Lerchenfeld Tadeusz b/ Lisakowski Alojzy

b/ zastępowy zawód	wójta miejsce zamieszka- nia	Data dekretu nomina- cyjnego i l.dzien.	Kadencja upływa dnia	Czy stały czy komisa- ryczny
rolnik	Rytele	10.XI.25r.1.dz.IV 6480/25	9.XI.1931r.	stały
rolnik	Zapędowo	10.XI.25r.1.dz.IV 6480/25	9.XI.1931r.	stały
nauczyciel	Legbąd	1.8.24r.1.dz.IV 4113/24	31.VII.1930r.	stały
nauczyciel	Kuroze	31.8.26r.1.dz.IV 5673/26	30.VIII.1932r.	stały
nauczyciel	Ostrowite	4.I.30r.1.dz.III A 8140/29	3.I.1936r.	stały
gorzałnik	Silno	6.XI.25r.1.dz.IV 6375/25	5.XI.1931r.	stały
emer.kom. Pol.Państw. rolnik	Chojnice	24.VII.30r.1.dz.IVD 4791	-	komisar.
	Ogorzeliny	15.II.26r.1.dz.IV 175/26	-	"
rolnik	Jeziorki	29.IV.30r.1.dz.IV D 3549	28.IV.1936r.	stały
rolnik	Nowagerkiew	25.5.25r.1.dz.IV 2626/25	24.5.1931r.	stały
bez zawodu	Wiele	10.XI.25r.1.dz.IV 6481/25	9.XI.1931r.	stały
kupiec	Wiele	10.XI.25r.1.dz.IV 6481/25	9.XI.1931r.	stały
emer.kom. Pol.Państw. rolnik	Chojnice	24.VII.30r.1.dz.IVD 4792	-	komisar.
	Ogorzeliny	15.II.26r.1.dz.IV 174/26	-	komisar.
rolnik	Modziel	5.II.26r.1.dz.IV 83/26	4.II.1932r.	stały
rolnik	Mielno	5.II.26r.1.dz.IV 83/26	4.II.1932r.	stały
rolnik	Zabno	17.3.26r.1.dz.IV 1936/26	16.III.1932r.	stały
rolnik	Zychoe	14.X.24r.1.dz.IV 5574/24	14.X.1930r.	stały
książkowy	Zychoe	17.7.30r.1.dz.IV D 5228	16.VII.1936r.	stały

Administracja Urzędów Stanu Cywilnego.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego wykonuje stosownie do § 11 ustawy o stanie osobowym z dnia 6. lutego 1875r. nadzór nad sprawną administracją Urzędów Stanu Cywilnego. Granice obwodów urzędów stanu cywilnego powiatu chojnickiego nie wykazują żadnych zmian. Natomiast zaszło kilka zmian na stanowiskach urzędników stanu cywilnego wzgl. ich zastępców, które wykazują poniżej podany wykaz.

Tytułem zwrotu kosztów rzeczowych i wynagrodzenia osobistego pobierają urzędnicy stanu cywilnego powiatu chojnickiego oprócz urzędników stanu cywilnego na obwody miasta Chojnice i miasta Czersk - stosownie do uchwały Wydziału Powiatowego z dnia 30. października 1926r. dziesięć groszy rocznie od każdej osoby zamieszkującej w odnośnym obwodzie urzędu stanu cywilnego. Oprócz tejże opłaty wpływają na pokrycie kosztów rzeczowych także opłaty za wypisanie dokumentów, przedkładanie do wglądu rejestrów itd., ustanowione rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26. sierpnia 1924r./Dz.U.Rz.P.Nr.78 poz.760/.

W powiecie chojnickim istnieje 26 obwodów urzędów stanu cywilnego, które wykazuje wykaz drugostronny:

W Y K A Z

Urzędów Stanu Cywilnego w powiecie chojnickim.

L. b.	Nazwa urzędu stanu cywilnego	Siedziba urzędu	Do obwodu urzędu stanu cywil. należą		Nazwisko i imię	
			miejsowości	gmina obsz.dw.	a/urzędnika stanu cywil b/zast.urzedn.stanu gw.	zawód
1	Chojnice	Chojnice	Chojnice	gmina	a/Dr. Sobieraj- czyk Alojzy b/Bessert Karól	burmistrz str.sekr. miejski
2	Czersk	Czersk	Bielawy Czersk Cis Łosiny Nieżorawa Twarożnica /częściowo/	gmina gmina obsz.dw. gmina obsz.dw. obsz.dw.	a/Trybull Paweł b/Bierwald Maksymiljan	bur- mistrz sekre- tarz
3	Angowice	Angowice	Angowice Cołdanki Moszczenica Nowydwór Szenfeld	gmina obsz.dw. gmina gmina obsz.dw.	a/Radtke Stanisław b/Knitter Anastazy	nauczy- ciel rolnik
4	Brusy	Brusy	Brusy Czyczkowy Czapiewice Chełmy Małe Czarnowo Czarniż Chełmy Wielkie Czernica Giełdon Gliśno Małe Huta Kosobudy Męcikał Zabno	gmina gmina gmina gmina gmina obsz.dw. obsz.dw. gmina gmina gmina gmina gmina obsz.dw.	a/Januszewski Stefan b/Kinka Feliks	budowni- czy rolnik
5	Borzy szkowy	Borzy szkowy	Borzyszkowy Gliśno Ostrowite Wojšk	gmina gmina gmina gmina	a/Lukaszewicz Józef b/Lukaszewicz Jan	kupiec kupiec
6	Brzeźno	Brzeźno	Brzeźno Łąkie	gmina gmina	a/Brzeziński Aleksander b/Koss Jan	nauczy- ciel kupiec
7	Borowy Młyn	Borowy Młyn	Borowy Młyn Osusznica	gmina gmina	a/Rudnik Józef b/Rudnik Franc.	rolnik depu- tatnik

L b	Nazwa urzędu stanu cywilnego	Siedziba urzędu	Do obwodu urzę- du stanu cyw. należą		Nazwisko i imię a/urzęd.n.stanu cywiln. b/zast.urzędn:stanu cyw:	
			miejsowości	gmina obsz.dw	Nazwisko i imię	zawód
8	Chojniczki	Charzykowy	Bachorze Chojniczki Charzykowy Jarcewo	obsz.dw. gmina gmina obsz.dw.	a/Gierszewski Jan b/ -	kupiec
9	Krojanty	Kłodawa	Krojanty Kłodawa Krojanty Zbeniny	gmina gmina obsz.dw. obsz.dw.	a/Wielewicki Jan b/Grzonkowski Franciszek	nauczy- ciel rolnik
10	Konarzyny	Konarzyny	Chociński Młyn Ciecholewy Konarzyny Konarzynki Konarzynki Łukomie	obsz.dw. obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. obsz.dw.	a/Zaremba Juljan b/Zaremba Juljan	rolnik organi- sta
11	Karsin	Karsin	Bąk Cisewie Karsin Miedzno Osowo	gmina obsz.dw. gmina gmina gmina	a/Prączyński Edward b/Trzeciński Franciszek	nauczy- ciel rolnik
12	Lipienice	Lipienice	Kiedrowice Kiedrowice Lipienice Luboń Prądzona Prądzonka Zapceń	gmina obsz.dw. gmina gmina gmina gmina gmina	a/Babiński Antoni b/Maćko Włodzi- mierz	drogo- mistrz nauczy- ciel
13	Leśno	Leśno	Główczewice Kruszyny Kaszuba Lubnia Lendy Leśno Orlik Przymuszewo Rolbik Skoszewo Windorf Wysokazaborska Zalesie	gmina gmina obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. gmina obsz.dw. gmina gmina gmina gmina gmina gmina	a/Dysarz Leon b/Sikorski Edmund	nauczy- ciel właśc. dóbr
14	Łą g	Łą g	Bądzmierowice Gotelp Łą g	gmina gmina gmina	a/Sowiński Władysław b/Sikorski August	Kupiec rolnik

L. b.	Nazwa urzę- du stanu cywilnego	Siedziba urzędu	Do obwodu urzędu stanu cywilnego należą		Nazwisko i imię a/urzęd. stanu cywilnego b/zast. urzęd. stanu cyw.	
			miejsowości	gmina obsz.dw.	Nazwisko i imię	zawód
15	Mokre	Mokre	Żubna Mokre Malachin Odry	gmina gmina gmina gmina	a/Mięsikowski Walerjan b/Janikowski Piotr	nauczyciel rolnik
16	Ostrowite	Ostrowite	Ciechocin Ostrowite Sławęcín	gmina gmina gmina	a/Niklas Artur b/Bublio Bronisław	nauczyciel rolnik
17	Rytel	Rytel	Jeziorki Klonia Rytel Rytel Uboga Zapędowo Zukowo	obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. obsz.dw. gmina obsz.dw.	a/Gierszewski Franciszek b/Gierszewski Alojzy	rolnik organista
18	Pawłowo	Lichnowy	Granowo Lichnowy Pawłówko	gmina gmina obsz.dw.	a/Kubath Bernard	nauczyciel
19	Swornegacie	Swornegacie	Laska Swornegacie	obsz.dw. gmina	a/Gierszewski Augustyn b/Meloch Jan	kupiec piekarz
20	Sternowo	Sternowo	Nowacerkiew Nowacerkiew Sternowo	gmina obsz.dw. gmina	a/Michałowski Dyonizy b/Bethke Roman	nauczyciel rolnik
21	Szynwałd	Kurcze	Kurcze Klaskawa Legbąd Twarożnica /ozęściowo/	gmina gmina gmina obsz.dw.	a/Kruth Franc. b/Rolbiecki Anastazy	nauczyciel rolnik
22	Silno	Gockowice	Gockowice Raclawki Silno	gmina obsz.dw. gmina	a/Kurdyn Izy- dor b/Doege Wład.	nauczyciel gorzelany
23	Wiele	Wiele	Barsk Dąbrowa Gorki Przytarnia Podrąbiona Wiele Wdzydze-Tu- cholskie	gmina obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. gmina gmina	a/Przytarski Józef b/Sieracki Bernard	rolnik nauczyciel

L. b.	Nazwa urzę- du stanu cywilnego	Siedziba urzędu	Do obwodu urzędu stanu cywilnego należą		Nazwisko i imię a/urzęd.n.stanu cywilnego b/zastęp.urzęd.n.stanu cyw.	
			miejsowości	gmina obsz.dw.	Nazwisko i imię	zawód
24	Zielona Chocina	Ziel.Chocina	Mielno Ziel.Chocina	gmina gmina	a/Gliszczyński Jan	rolnik
25	Zychce	Zychce	Kiełpin Zychce	gmina obsz.dw.	a/Lisakowski Alojzy b/Dykier Jan	książkowy rolnik
26	Zamarte	Jerzmionki	Blumfeld Doręgowice Jerzmionki Kamionka Nowawieś Ogorzeliney Zamarte Niwy	obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. gmina gmina obsz.dw. gmina	a/Orłowski Paweł b/Górnowicz Maksymiljan	stolarz poborca celny

CHOJNICE, dnia 27. września 1930r.

WYDZIAŁ - POWIATOWY
powiatu chojnickiego

Przewodniczący
/-/Dr.J.Zaleski
Radca Wojewódzki

Członkowie :
/-/ Kiedrowski
/-/ Ostrowski
/-/ Wróblewski
/-/ Kropidłowski

W. 2166/51

Biblioteka Główna UMK

300020830316